

บทที่ 4

ศึกษาวิเคราะห์ เนื้อหาของหนังสือมนุษยะฮัลมุดอลีย์

- 4.1 อารัมภบท
- 4.2 วิธีละหมาด
- 4.3 รูปแบบของการละหมาด
- 4.4 ความสำคัญของการละหมาด
- 4.5 เงื่อนไขของการละหมาด
- 4.6 องค์ประกอบของการละหมาด
- 4.7 สุนัตของการละหมาด
- 4.8 ความประเสริฐของการละหมาด
- 4.9 ฮิกมะฮฺที่กำหนด การละหมาด 5 เวลา
- 4.10 อุปมาอุปไมยของการละหมาด
- 4.11 สิ่งที่คุณละหมาดจะต้องกระทำ
- 4.12 รายละเอียดเพื่อความสมบูรณ์ของการละหมาด
- 4.13 สิ่งที่คุณละหมาดควรคำนึงและความหมายของบทที่อ่านในการละหมาด
- 4.14 กระบะฮ์สำหรับผู้ละหมาด
- 4.15 การสูญุดสะฮ์วี
- 4.16 สิ่งที่คุณควรทำก่อนการละหมาด
- 4.17 สิ่งที่ไม่ควรทำในขณะที่ละหมาด
- 4.18 สิ่งที่คุณควรทำหลังจากละหมาด
- 4.19 คุณอาม์ญ์รับ
- 4.20 การละหมาดญะมาอะฮ์
- 4.21 การละหมาดญุมอะฮ์
- 4.22 โทษของผู้ไม่ทำการละหมาดญุมอะฮ์
- 4.23 ความประเสริฐของวันศุกร์
- 4.24 หน้าที่ของผู้นำและผู้ไม่ละหมาดญุมอะฮ์
- 4.25 ขอบเขตที่ถือว่าได้รับญุมอะฮ์
- 4.26 เงื่อนไขของการละหมาดญุมอะฮ์

- 4.27 การละหมาดซุฮฺร หลังจากละหมาดญุมอะฮฺ
- 4.28 การละหมาดญุมอะฮฺหลาย ๆ กลุ่มในที่เดียวกัน
- 4.29 หน้าที่ของผู้นำเกี่ยวกับการละหมาดญุมอะฮฺ
- 4.30 โทษของผู้ที่ไม่ทำการละหมาด 5 เวลา
- 4.31 หน้าที่ของผู้ปกครอง
- 4.32 การเอาใจใส่สุนัตที่เกี่ยวกับการละหมาด
- 4.33 สุนัตเราะวาติบ
- 4.34 การละหมาดสุนัตต่าง ๆ
- 4.35 ความสำคัญของการละหมาดสุนัตต่าง ๆ
- 4.36 เพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์
  - 4.36.1 ความสำคัญของผู้นำ
  - 4.36.2 ผู้นำควรทบทวนบทบาทและดำเนินในสิ่งที่ถูกต้อง
  - 4.36.3 ผู้นำจะต้องตักเตือนผู้ได้บังคับบัญชา
  - 4.36.4 ห้ามขอตำแหน่ง
  - 4.36.5 ข้อดีของความยุติธรรม
  - 4.36.6 เมตตาต่อประชาชนและยึดมั่นในกฎของอัลลอฮฺ
  - 4.36.7 ภัยของความอธรรม
  - 4.36.8 วิธีชีวิตของประชาชนขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้นำ
  - 4.36.9 ผู้นำควรนำแบบอย่างจากเศาะหาบะฮฺและคนในยุคแรกของอิสลาม
  - 4.36.10 ผู้นำไม่ควรกีดกันประชาชนในการปรึกษาหารือ
  - 4.36.11 ผู้นำควรเลือกผู้ช่วยที่ดี
  - 4.36.12 โทษของการอธรรม
  - 4.36.13 ผู้นำควรเกรงกลัวต่อการอธรรม
  - 4.36.14 คุณาอันตอนกลางคืน
  - 4.36.15 คอติมะฮฺ

4.1 อารัมภบท

ข้าพเจ้าเริ่มประพันธ์หนังสือเล่มนี้ ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ผู้ทรงกรุณาปราณี ผู้ทรงเมตตาเสมอต่อผู้ศรัทธาในโลกหน้า การสรรเสริญทั้งหมดเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ผู้เป็นพระเจ้าแห่งสากลโลก ที่กำหนดให้ละหมาดห้าเวลานั้นเป็นหนทางสำหรับบรรดาผู้ ยำเกรงทั้งหลาย

และพระองค์ทรงกำหนดให้การละหมาดเป็นที่รื่นรมย์แก่สายตาของผู้นำศาสนทูตคือทำให้สายตาของท่านบิรฺนรมย์ที่ได้เห็น พระผู้เป็นเจ้าของท่านและทรงกำหนดให้ละหมาดนั้นเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของศาสนา

และพระองค์ทรงกำหนดให้การละหมาดได้มีอรรถรสต่อผู้กระทำเสมือนสวรรค์มาอยู่ในชีวิตผู้ที่รักพระองค์เช่นเดียวกันการละหมาดของเขาจะแฝงสิ่งที่ลี้ลับอันมหาศาลที่ซ่อนเร้นในใจผู้ที่รักพระองค์

และการวิงวอนขอและความสันติสุขจงมีแด่ผู้นำของเราท่านบิรฺนรมย์ผู้นำศาสนทูตของพระผู้เป็นเจ้าของสากลโลก และเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีบาปในวันกิยามะฮ์

และจงมีแต่บรรดาวงศ์ญาติและบรรดาสาวกของท่านและผู้ดำเนินตามแนวทางของท่าน จากบรรดาเครือญาติอันบริสุทธิ์ ความโปรดปราน ความสันติสุข ตลอดไปจนถึงวันกิยามะฮ์

หลังจากนั้น โอ้ มุสลิมทั้งหลาย จงรู้เถิดว่า อัลลอฮ์ สُبْحَانَہُ ۙ ۙ ۙ ۙ ۙ ۙ ได้ทรงประทานความเข้าใจ ความเฉลียวฉลาด แก่เราและท่าน และทรงคุ้มครองจากความผิดพลาด ความบกพร่อง ความชั่วของตัวเอง

แท้จริงละหมาดห้าเวลานั้นเป็นรากฐานของศาสนา และหลักหนึ่งที่ยิ่งใหญ่จากหลักอิสลามทั้งห้า รองจากคำกล่าวสองชะฮาดะฮ์¹⁰

สถานะของละหมาดกับศาสนานั้น เปรียบเสมือนหัวกับร่างกาย ร่างกายไม่สามารถจะดำรงอยู่ได้ถ้าหากปราศจากหัว ดังนั้นศาสนาก็จะไม่มีสำหรับบุคคลที่มีได้ทำการละหมาด นั่นคือรายงานจากหลายๆหะดีษของท่านบิรฺนรมย์ ۞

¹⁰ คำปฏิญาณตน

ดังนั้น โอ้อัลลอฮฺจงกำหนดให้เรา และท่านเป็นส่วนหนึ่งของคนที่รักษาและดำรงละหมาดห้าเวลา¹¹ และเป็นบุคคลที่ถูขูในการละหมาด คือ ใจและร่างกายมั่นคงและมีสมาธิในขณะที่ทำการละหมาด

และจงกำหนดให้เราและท่าน เป็นบุคคลที่ทำการละหมาดอย่างสม่ำเสมอคือ ทุกครั้งที่ได้ทำการละหมาดนี้จะทำการละหมาดที่ถัดไป

จึงขอให้เป็นเช่นนั้นตลอดไปนั้นและ เป็นสิ่งที่อัลลอฮฺทรงสั่งให้บ่าวของพระองค์ที่ศรัทธาทั้งหลายในคัมภีร์ของพระองค์ และได้ทรงบอกคุณลักษณะของบุคคลเหล่านั้นโดยตรัสว่า

﴿ حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوَسْطَىٰ وَقَوْمُوا لِلَّهِ فَنَيْن ﴾

ความว่า “พวกเจ้าทั้งหลายจงหมั่นรักษาการละหมาดไว้ให้ดีเถิด(โดยทำการละหมาดไม่ขาด และทำอย่างเรียบร้อยสมบูรณ์ มีจิตสำรวมโดยแท้จริง) โดยเฉพาะการละหมาดกลาง และเจ้าทั้งหลายจงยืนอยู่กับอัลลอฮฺสูบนานะฮฺวะตะอะลา โดยความเคารพ”¹² (หน้า 3)

คำว่า صَلَوَاتٍ หมายถึง ละหมาดไฟรฎู ห้าเวลา คือ ชุฮรฺ อัสรฺ มัฆริบ อีฮาอ์ และ สุบหฺ ซึ่งละหมาดดังกล่าวไม่อนุญาตให้มุสลิมคนใดคนหนึ่งละทิ้ง แม้แต่ละหมาดเดียวก็ตาม ไม่ว่ากรณีใดๆตราบใดเขาผู้นั้นยังมีสติอยู่ ถึงแม้ว่าเขาผู้นั้นจะอ่อนแอและป่วยถึงที่สุดก็ตามเขาก็ยังไม่อนุญาตให้ละทิ้งได้

และคำว่า صَلَاةِ الْوَسْطَى หมายถึง ละหมาดอัสรฺ สาเหตุที่ได้กล่าวไว้ในที่นี้ก็เพราะความประเสริฐและความยิ่งใหญ่ของมันเหนือกว่าละหมาดอื่น¹³

¹¹ คือทำการละหมาดและรักษามัน

¹² (อัลบะเกาะเราะฮฺ : 238)

¹³ ดู (al- Qurtubi, 1988 : 3/137-138, al-Tabari, 1992 : 2/569-582)

หะดีษรายงานโดย อะลี เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ว่า ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวในวันอัลอะหฺซาบ ว่า

(( ))

ความว่า “พวกเขาทำให้พวกเราเป็นพะวงจนต้องทิ้งละหมาด วุสฎูอ์ คือละหมาดอัสรฺ ขออัลลอฮฺ จงให้บ้านเรือน และหลุมฝังศพของพวกเขาเต็มไปด้วยไฟ หลังจากนั้น ท่านนบีได้ละหมาดวุสฎูอ์(อัสรฺ) ในช่วงเวลาระหว่างมัฆริบและอีฮาอ์” (al-Bukhari, n.d. : 2931 , Muslim, 2002 : 627)

สาเหตุที่อายะฮ์นี้ถูกประทานลงมาเพื่อความสะดวกในการละหมาดในยามที่
เกิดความหวาดกลัว ครั้งหนึ่งมุสลิมอยู่พร้อมกับเราะสุล ﷺ ในการสู้รบครั้งหนึ่ง ท่าน
เราะสุลุลลอฮ์ ได้ทำการละหมาดซุรตามปกติ ในขณะที่มุชริกีนอยู่ใกล้มากซึ่งสามารถ
มองเห็นมุสลิมิน ในเมื่อมุสลิมินเสร็จจากการละหมาด มุชริกีนบางคนกล่าวว่า ถ้าคุณรุกใน
ขณะที่พวกเขากำลังละหมาดแน่นอนคุณจะประสบชัยชนะ และอีกส่วนหนึ่งกล่าวว่า สำหรับ
พวกเขานั้นละหมาดหลังจากละหมาดนี้เป็นที่รักสำหรับพวกเขาดีกว่าพ่อแม่และลูกๆของพวกเขา
เสียอีก คือพวกเขาหมายถึงละหมาดอัศร¹⁴

ด้วยเหตุนี้ญิบรีล¹⁵ อะลัยฮิสสะลามจึงนำวิธีละหมาดในเวลาเกรงกลัว แก่
ท่าน เราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ดังนั้นจึงพิจารณาเถิดว่า ละหมาดอัศรนั้นยิ่งใหญ่แค่ไหน ขนาดมุชริกีน
ก็ยิ่งทราบความยิ่งใหญ่ของมัน และอัลลอฮ์ได้ตรัสอีกว่า

﴿مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ

الْمُشْرِكِينَ﴾

ความว่า “และจงยำเกรงพระองค์และจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาด
โดยเป็นผู้คืนหน้ากลับไปสู่พระองค์และอย่าอยู่ในหมู่ผู้ตั้งภาคี”¹⁶

คำว่า ( ) คือ กลับสู่อัลลอฮ์ และคำว่า ( ) คือ ยำเกรงอัลลอฮ์ และ
คำว่า ( ) คือ ทำการละหมาดตามวิธีที่อัลลอฮ์ตะอาลาทรงสั่ง ดังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾﴾

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٣﴾﴾

¹⁴ จากการค้นคว้าสืบหาบทหะดีษในความหมายข้างต้นปรากฏว่าไม่พบตัวบทที่เป็นภาษาอาหรับ

¹⁵ ญิบรีล ชื่อของมลาอิกะฮ์(ทูตของอัลลอฮ์) ผู้ทำหน้าที่นำสาส์นและบัญชาของอัลลอฮ์หรือกรอานมายัง
ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ตลอดระยะเวลาแห่งการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่อิสลาม นอกจากจะทำหน้าที่นำกรอาน
จากอัลลอฮ์ มาให้แก่ท่านนบีแล้ว ญิบรีลยังได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่อีกบางประการ เช่น การนำ
ท่านนบีมุฮัมมัดในคืนอิสรออ์ และมีอรอจญ์ การทบทวนกรอานแก่ท่านนบี ﷺ เป็นต้น (บรรจง บินกาซัน,
2547 : 58)

¹⁶ (ฮัรุม : 31)

ความว่า “แน่นอนบรรดาผู้ศรัทธาได้ประสบความสำเร็จแล้ว และบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้นอบน้อมถ่อมตนในเวลาละหมาดของพวกเขา คือร่างกายของเขาจะสงบในขณะที่ทำการละหมาด จนถึงคำตรัส ความว่า และบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้รักษาการละหมาดของพวกเขา”¹⁷

อัลลอฮ์ได้ตรัสอีกว่า

﴿إِلَّا الْمُصَلِّينَ ۚ الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ۝﴾

ความว่า “นอกจากบรรดาผู้กระทำการละหมาด บรรดาผู้ที่ดำรงมั่นในการทำละหมาดของพวกเขาเป็นประจำ”¹⁸

การยกเว้นในที่นี้คือ ยกเว้นพวกเขาเหล่านั้นจากกลุ่มที่ - เมื่อถูกกำหนดในสิ่งที่ไม่ดีพวกเขาจะตกใจ และจะกังวลใจ และเมื่อถูกกำหนดสำหรับพวกเขาสิ่งที่ดี พวกเขาจะไม่กระทำความดีให้แก่ผู้อื่น¹⁹

¹⁷ (อัลมมินูน : 1-9) คือ

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ۝۱ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ۝۲ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ۝۳ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ۝۴ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ۝۵ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ۝۶ فَمَنْ آتَبَعْنِي وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ۝۷ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ۝۸ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ۝۹﴾

ความว่า “แน่นอนบรรดาผู้ศรัทธาได้ประสบความสำเร็จแล้ว และบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้นอบน้อมถ่อมตนในเวลาละหมาดของพวกเขา และบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้ตื่นหลังให้จากเรื่องไร้สาระต่างๆ และบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้บริจาคน้ำเงิน และบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้รักษา(ไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ของ) ทวารของพวกเขา เว้นแต่แก่บรรดาภรรยาของพวกเขา หรือที่มีมือขวาของพวกเขาครอบครอง(คือทาส) ในกรณีเช่นนั้นพวกเขาจะไม่ถูกตำหนิ ฉะนั้นผู้ใดแสวงหาอื่นจากนั้น คนเหล่านั้นพวกเขาก็เป็นผู้ละเมิด และบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้เอาใจใส่ต่อสิ่งที่ได้รับมอบหมายของพวกเขา และสัญญาของพวกเขา และบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้รักษาการละหมาดของพวกเขา”

¹⁸ (อัลมะอาริจญ์ 22-23)

¹⁹ ความหมายของอายะฮ์

﴿إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ۝ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ۝﴾ (อัลมะอาริจญ์ : 20-21)

ดังที่อัลลอฮ์ สُبْحَانَہُ وَجْہِہُ تَعَالَى ได้ตรัสความว่า ผู้ละหมาดที่แท้จริงพวกเขาจะไม่รู้สึกกังวลใจและตกใจในเมื่อถูกกำหนดในสิ่งที่ไม่ดี และพวกเขาจะไม่ถือความดีเฉพาะพวกเขาถ้าหากพวกเขาได้รับความดี พวกเขาจะใช้จ่ายในหนทางที่อัลลอฮ์ทรงชอบ²⁰ และอีกประการหนึ่งการละหมาดที่แท้จริงนั้นจะยับยั้งการกระทำลามกและความชั่ว(พะชอาและมุงกัร) ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ตะอาลาว่า

﴿ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ ۚ وَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ ۗ ﴾

ความว่า “ และจงดำรงการละหมาด(เพราะ)แท้จริงการละหมาดนั้นจะยับยั้งการกระทำลามกและความชั่ว(พะชอาและมุงกัร)และ (หน้า4) การรำลึกถึงอัลลอฮ์นั้นยิ่งใหญ่มากร ”²¹

ดังนั้นผู้ที่ทำการละหมาดตามที่อัลลอฮ์และเราะซูลของพระองค์สั่ง การละหมาดของเขาย่อมสามารถยับยั้งการกระทำอันชั่วร้ายทั้งหลาย

4.2 วิธีละหมาด

ท่านเราะซูลﷺ กล่าวว่า

(( ))

ความว่า เจ้าจงละหมาด เสมือนพวกเจ้าเห็นฉันละหมาด²²

²⁰ ความหมายของอายะฮ์

﴿ إِلَّا الْمُصَلِّينَ ۚ الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ۚ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ﴾

(อัลมะฮารีญ์ : 22-24)

²¹ (อัลอังกะบูต : 45)

²² (al-Bukhari, n.d. : 631, Ahmad, n.d. : 5/53)

ดังนั้นเราจึงต้องปฏิบัติตามวิธีและระเบียบการที่ท่านเราะสุล ﷺ ได้แสดงไว้ตามที่เราได้รับสืบทอดมาจากปวงปราชญ์ ทั้งยุคก่อนและยุคหลัง ซึ่งได้กล่าวไว้ในตำราของท่านเหล่านั้น เราะฎียัลลอฮฺอ์ฮุ้ม ท่านเหล่านั้นถือได้ว่าเป็นผู้ดำรงละหมาดและรักษาละหมาดอย่างดียิ่ง

4.3 รูปแบบของการละหมาด

สำหรับละหมาดนั้นมีทั้งแก่นแท้ภายนอกและแก่นแท้ภายใน กล่าวคือ เงื่อนไขเปรียบเสมือนจิตใจ องค์ประกอบ²³ เปรียบเสมือนหัวและร่างกาย สุนัตอับฮาฎ²⁴ เปรียบเสมือนอวัยวะทุกส่วน สุนัตฮัยอะฮะ²⁵ เปรียบเสมือนขนที่เป็นการตกแต่งเพื่อความสมบูรณ์ ดังนั้นการละหมาดจะยังไม่สมบูรณ์เว้นแต่ได้ปฏิบัติแก่นแท้ทั้งสองนี้พร้อมเพรียงกัน

อนึ่งแก่นแท้ภายนอกได้แก่ ยืนตรง ตักบิร อ่านฟาติหะฮะ รุกูอฺ เอียะอูดิลาฮฺ สujudสองครั้ง นั่งระหว่างสองสujud นั่งตะชะฮุด ตะชะฮุด และสะลาม นี่เป็นส่วนหนึ่งของ องค์ประกอบ สุนัต และเงื่อนไขละหมาด

ส่วนแก่นแท้ภายในนั้นได้แก่ มีสมาธิ ตั้งมั่น บริสุทธิ์ใจ ถ่อมตัวอย่างสมบูรณ์ พิจารณาและเข้าใจถึงความหมายต่างๆของคำอ่าน ตัสบีหฺ และอื่นๆที่เหมือนกันนั้น จากกฎเกณฑ์ของการละหมาดที่อยู่ภายใน

กฎเกณฑ์ของการละหมาดที่อยู่ภายนอกได้แก่ส่วนที่กระทำโดยอวัยวะร่างกาย ส่วนกฎเกณฑ์ของละหมาดที่อยู่ภายใน ได้แก่ ส่วนที่กระทำโดยจิตใจ ซึ่งทั้งสองนี้แหละคือสถานที่เพ่งมองของอัลลอฮฺ ยังมวลบ่าวของพระองค์ หมายถึงจิตใจ และความลับที่อยู่ในตัว²⁶

23 องค์ประกอบ(รูก่น) คือ ส่วนที่เป็นหลักของศาสนกิจประการนั้นๆถ้าละทิ้งไม่ปฏิบัติ ศาสนกิจประการดังกล่าวก็ใช้ไม่ได้บางที่สิ่งที่เป็นรูก่นก็เรียกว่า ฟิรฎู หรืออาฎิบ (มุนีร มุหะหมัด 2548 :6)

24 สุนัตอับฮาฎคือ สิ่งทีละทิ้งหรือ ไม่นำมาปฏิบัติบังคับให้ชัดเจนโดยการสujudชะฮะฮียะฮฺ เช่น อ่านตะชะฮุดแรก

25 สุนัตฮัยอะฮะ คือ สิ่งทีละทิ้งหรือ ไม่นำมาปฏิบัติมิได้บังคับให้ชัดเจนโดยการสujudชะฮะฮียะฮฺ เช่น ยกมือขณะตักบิร

26 แก่นแท้ทั้งสองนี้จำเป็นต้องมีอยู่ในการทำละหมาดหากไม่ดั่งนั้นละหมาดนั้นนี้อาจมีผลต่อตัวของเราเลย

อิมามอัลฆะซาลี²⁷ เราะหิมาฮุลลอฮฺ ได้กล่าวว่า คนที่ทำการละหมาดด้วย แก่นแท้ภายนอกเท่านั้น โดยลืมและละเลยต่อแก่นแท้ภายใน เปรียบเสมือนคนที่มอบคนที่ตาย ซึ่งไม่มีวิญญาณแก่พระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ และคนที่ทำการละหมาดโดยไม่เอาใจใส่ต่อแก่นแท้ภายนอก เปรียบเสมือนคนที่มอบคนที่ขาดอวัยวะบางส่วนเช่นขาดตาทั้งสองข้าง แก่พระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ ทั้งสองคนนั้นถือว่าเป็นคนที่เสนอตัวเพื่อรับโทษ เพราะเป็นการกระทำที่ไม่ให้เกียรติต่อสถานภาพของพระมหากษัตริย์

นอกจากนั้นท่านได้กล่าวอีกว่า จงพิจารณาตัวเองเถิดว่า การละหมาดของคุณต่อพระผู้เป็นเจ้านั้นอย่าได้เป็นดังตัวอย่างที่ได้กล่าวมา คุณจงยำเกรงต่ออัลลอฮฺ จงยำเกรงในการละหมาดของคุณอย่าได้กระทำเช่นนี้เพราะจะทำให้คุณได้รับโทษ

อนึ่ง จงรู้เถิดว่าสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่อัลลอฮฺทรงมอบให้แก่บ่าวของพระองค์นั้น คือละหมาดห้าเวลา ดังที่ได้รายงานจาหะดีษของท่านเราะฮุลลอฮฺ ﷺ ซึ่งท่านได้กล่าวว่า

))

((

ความว่า “ไม่มีสิ่งใดที่บ่าวจะได้รับในโลกนี้ยิ่งกว่าที่เขาได้รับอนุญาตให้กระทำละหมาดสองเราะกะอะฮฺ ซึ่งในละหมาดถือว่าเป็นการอยู่ร่วมกับพระผู้เป็นเจ้าโดยลำพังซึ่งจะตัดขาดจากทุกสิ่งทุกอย่าง และเป็นการอยู่กับพระเจ้าโดยไม่มีสิ่งกีดกั้นใดๆทั้งสิ้น และในละหมาดจะปรากฏคำตอบแห่งปริศนาทุกสิ่งที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นความจริง และความลับ รัศมีแห่งพระองค์ก็จะเผยแผ่ และเป็นการวิงวอนขอพรภาวนาจากบ่าวของพระองค์ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบ่าวกับพระผู้เป็นเจ้าด้วยความบริสุทธิ์ยิ่ง”²⁸ (หน้า 5)

²⁷ อิมามอัลฆะซาลี คือ มุหัมมัด บินมุหัมมัด บินอหมัด อะบูฮามิด อัลญุสีย อัลฆะซาลี อัลฆาฟิอี ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในหลายสาขาวิชา ท่านเกิดที่ ญุส ชายแดนติดกับเมืองกูเราะซาน ประเทศอิหร่าน ในปี ฮ.ศ. 450 และเสียชีวิต ที่ญุส เช่นกัน ใน วันจันทร์ ที่ 14 ญะมาดิลอาคิร ปี ฮ.ศ. 505 ท่านมีผลงานทางวิชาการเป็นหนังสือหลายเล่ม เช่น อัลบะสิฎ อัลวะสิฎ อัลวะญูซ อัลเคาะลาเศาะฮฺ อัลมุศตัฟฟา ชิฟาอฺ อัลอะลีล อัลฮัสมาอฺอัลหุสนา มินฮาญอ์อัลอาบีดีน อิทยาอ์อูลุมุดดิน และอื่นๆ เป็นต้น (al-Ghazali, 1986 : 1/3-6)

²⁸ อัศสะญูญีย์กล่าวว่า หะดีษหะสัน รายงานโดยอัญญาบรอนีย์ในอัลกะบิร จากอะบีอุมามะฮฺ

มุหัมมัด บิน อะลี ตัรมีซี²⁹ เราะฎียัลลอฮออันฮุ กล่าวว่ ละหมาดนั้นเป็นเสาของศาสนา และสิ่งแรกที่อัลลอฮได้ฟ้รฎูต่อมุสลิมินทั้งหลายคือละหมาด

การละหมาดนั้นเป็นการเข้าเฝ้าของบ่าวต่อพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าในสภาพที่ถ่อมตน มอบตัว ไร้ค่า มีสมาธิ ชอบ ภูมิใจ และผูกพัน

การยืนเป็นภาพของความไร้ค่า การดักบิรเป็นภาพของการมอบตัว การสรรเสริญและการอ่านเป็นภาพของการท่มเท การรฎู เป็นภาพของการถ่อมตัว การสุญูด เป็นภาพของการมีสมาธิ การนั่งเป็นภาพของความพอใจและชอบ การตะชะฮุด เป็นภาพของความผูกพัน ดังนั้นการเข้าเฝ้าของบ่าวต่ออัลลอฮในรูปแบบดังกล่าวหวังเพื่อจะได้รับความเมตตา ความโปรดปรานความใกล้ชิดและได้รับการตอบรับจากพระองค์

4.4 ความสำคัญของการละหมาด

อนึ่ง จะไม่มีกิจใดๆในศาสนาที่มีสถานะใหญ่หลวงกว่าภาระกิจนี้

ท่านนบี ﷺ กล่าวความว่า “แท้จริงละหมาดนั้นคือแสงสว่าง”³⁰

และท่านนบีﷺได้กล่าวอีกความว่า “อัลลอฮทรงหันหน้าต่อบ่าวของพระองค์ สม่่าเสมอตราบใดที่บ่าวปฏิบัติละหมาดอยู่ และอัลลอฮสุบหานะฮฺวะตะอะลาทรงหันหน้าต่อท่านทั้งหลายตราบใดท่านทั้งหลายหันหน้าไปหาพระองค์”³¹

(al- Sayuti, n.d.: 2/144)

29 ท่านเป็นหนึ่งในจำนวนหกคนของผู้บันทึกหะดีษที่มีชื่อเสียง ท่านเกิดในปี ฮ.ศ. 209 และเสียชีวิตที่เมืองติรมีซ ในปี ฮ.ศ. 279 (ค.ศ. 892) ท่านมีผลงานทางวิชาการเป็นหนังสือว่าด้วยหะดีษหลายเล่ม แต่ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดก็คือเล่มที่มีชื่อว่า “ญามิอฺ” ซึ่งในหนังสือเล่มนี้ท่านได้พยายามที่จะกำหนดระดับความน่าเชื่อถือของผู้รายงานหะดีษและระบุชื่อ นามสกุล ตำแหน่งฐานะของผู้รายงานเหล่านี้ด้วย (บรรจง บินกาชัน, 2547 :77)

30 บทหะดีษคือรายงานจากอบีมาลิก อัลอัชอะรี เราะฎียัลลอฮออันฮุ เล่าว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ ﷺ กล่าวว่า

((... ..))

ความว่า “ความสะอาดนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการศรัทธา ... และละหมาดคือรัศมี(แสงสว่าง)...”

(Muslim, 2002 : 223)

31 บทหะดีษคือ ท่านเราะสูลุลลอฮ ﷺ กล่าวว่า

((... ..))

ด้วยเหตุนี้ละหมาดจึงมีประโยชน์อย่างมหาศาล และยังให้ความสุข ความสบายใจแก่ผู้ที่ยากไร้และลำบากใจ ดังนั้นเขาเหล่านั้นจึงรู้สึกมีเกียรติเมื่อได้ปฏิบัติละหมาด โดยปราศจากสิ่งรบกวนใจ และสิ่งที่ชอบและทุกสิ่งทุกอย่าง นอกจากอัลลอฮ์สุบฮานะฮฺวะตะอาลาเท่านั้น ด้วยเหตุนี้อัลลอฮ์จึงตรัสว่า

﴿وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا

نَحْنُ نَرْزُقُكَ ﴿١٠٦﴾

ความว่า“และเจ้าจงใช้ครอบครัวของเจ้าให้ทำการละหมาด และจงอดทนในการปฏิบัติ เรามีได้ขอเครื่องยังชีพจากเจ้า เราต่างหากเป็นผู้ให้เครื่องยังชีพแก่เจ้า”³²

ดังนั้นละหมาดจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสงบ ความสุข ความสบายใจที่แท้จริงสำหรับบ่าวที่มีความรู้ และความสงบสุข ความสบายใจเหล่านั้น อาจจะแตกต่างจากบุคคลกับอีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้และความเข้าใจของแต่ละคน

รายงานจากหะสัน³³ เราะฎีซัลลอฮุอันฮุ ท่านนบี ﷺ กล่าวความว่า “ข้อเปรียบเทียบของละหมาดหัวเวลานั้นเสมือนแม่น้ำสายหนึ่งไหลหน้าประตูบ้านของท่านด้วยน้ำที่มีปริมาณมาก เขาได้ทำการอาบน้ำชำระล้างตัวเองทุกวัน วันละห้าครั้งหลังจากนั้นจะมีสิ่งสกปรกหลงเหลืออยู่ติดตัวเขาอีกหรือไม่?”³⁴ คือ ละหมาดหัวเวลานั้นจะชำระบาปทุกอย่าง

ความว่า “แท้จริงชายคนหนึ่ง เมื่อเขาเข้าไปในพิธีละหมาด อัลลอฮ์ ก็จะทรงหันพระพักตร์ของพระองค์มาถึงเขา แล้วพระองค์จะไม่หันออกจากเขา จนกว่าเขาจะเสร็จพิธี หรือเขาอุบัติหะดัยอันเลวร้าย” (Ibn Majah, n.d. : 763) หะดัยเศาะหี้หฺ (al-Sayuti, n.d. : 1/79) แต่อัลบานีกกล่าวว่าหะดัยหะสัน (al-Albani, 1988 : 1/333)

32 (ฎอฮา : 132)

33 หะสันคือ คืออะบูสะอิด อัลบักรียฺ ฟะกียฺที่มีชื่อเสียงในสมัยดาบิอินรูนแรกๆ(คือมุสลิมที่เคพบเห็นเศาะหาบะฮฺ เป็นพหูพจน์ของดาบิอียฺ) ท่านมีความเชี่ยวชาญหลายสาขาวิชา เป็นคนอ่อนน้อม ถ่อมตน ท่านเกิดในสมัยของเคาะลีฟะฮฺ อุมัยรฺ บินอัลค็อฏฏอบ และท่านได้เสียชีวิต ณ อัลบัศเราะฮฺ ในปี ฮ.ศ. 116 (Ibn Kathir, 1988 : 9/281,286)

34 บทหะดัยรายงานโดย ญาบิรฺ บินอับดุลลอฮฺ เราะฎีซัลลอฮุอันฮุ กล่าววาท่านเราะฮ์สุลลอลฮุ ﷺ กล่าววาท่า

เว้นแต่บาปอันใหญ่หลวงซึ่งจำเป็นจะต้องเตาบะฮุ³⁵

รายงานจากอุบาต๊ะฮุบีนอัศศอมิต³⁶ ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า “ห้าเวลาละหมาดที่อัลลอฮ์ได้กำหนดเป็นหน้าที่เหนือบ่าว ผู้ใดนาละหมาดทั้งห้ามาปฏิบัติโดยสมบูรณ์และให้ความสำคัญตามที่ควร(ไม่ปล่อยให้ละหมาดใดผ่านพ้นไป)เขาจะมีสัญญาอยู่ ณ พระองค์อัลลอฮ์ว่า พระองค์จะทรงให้เขาเข้าสวรรค์และผู้ใดไม่ นาละหมาดทั้งห้ามาปฏิบัติและไม่ให้ความสำคัญตามที่ควร เขาจะไม่มีสัญญาอยู่ ณ พระองค์อัลลอฮ์ ถ้าหากพระองค์ประสงค์ พระองค์ก็จะเมตตาเขา และถ้าหากพระองค์ประสงค์ พระองค์ก็จะลงโทษเขา”³⁷

(( ))

ความว่า “ข้อเปรียบเทียบของละหมาดห้าเวลานั้นเสมือนแม่น้ำสายหนึ่งไหลหน้าประตูบ้านของท่าน ด้วยน้ำที่มีปริมาณมาก เขาได้ทำการอาบน้ำชำระล้างตัวเองทุกวัน วันละห้าครั้ง หะสันจึงกล่าวว่า หลังจากนั้นจะมีสิ่งสกปรกหลงเหลืออยู่ติดตัวเขาอีกหรือไม่?” (Muslim, 2002 : 668)

35 เตาบะฮุโดยภาษาแล้วหมายความว่า “การหันกลับ” และ “หันไปสู่อื่น” แต่ตามหลักการอิสลาม “เตาบะฮุ” หมายถึงการเสียใจในความคิดที่ตัวเองได้ละเมิดขอบเขตกฎหมายของอัลลอฮ์ และต้องการจะกลับตัวกลับใจไม่กระทำผิดอีก คำนี้จึงหมายถึงการที่ผู้หนึ่งผู้ใดหันกลับจากการคือสิ่งไปสู่การยอมจำนนต่ออัลลอฮ์ การเตาบะฮุตามหลักการอิสลามมีสามเงื่อนไขด้วยกันคือ หนึ่ง หยุดจากการกระทำผิดสอง ส่วนึกผิดและเสียใจในความคิดที่ได้ทำไป ตาม ตั้งเจตนาว่าจะไม่กลับกระทำผิดอีก (al-Jurjani, 1992 : 95-96 , al-Nawawi, n.d. : 18)

36 อุบาต๊ะฮุ บินอัศศอมิต บินกิส บินอัศรอม อัลค็อชรอนญ อัลอันศอริย์ คือ เศาะฮาบี หนึ่งในหัวหน้าชาวอันศอรุ เกิดก่อน ฮ.ศ. 38 ปี เสียชีวิต ณ อัลเราะมะละฮุ ในปะลิสฏีน เมื่อปี ฮ.ศ. 34 (al-Turaipi, 1986 : 1/880-883 , Khalid Muhammad, 1987 : 282-287)

37 บทหะดีษรายงานโดยอบูบาต๊ะฮุ บิน อัศศอมิต เราะฮุฎัลลอฮุ อันฮุ กล่าวว่าฉันได้ยินท่านเราะฮุฎัลลอฮุ ﷺ กล่าวว่า

((

ความว่า “ห้าละหมาดที่อัลลอฮ์ได้กำหนดเป็นหน้าที่เหนือบ่าว ผู้ใดนาละหมาดทั้งห้ามาปฏิบัติโดยให้ความสำคัญตามที่ควร(ไม่ปล่อยให้ละหมาดใดผ่านพ้นไป)เขาจะมีสัญญาอยู่ ณ พระองค์อัลลอฮ์ว่า พระองค์จะทรงให้เขาเข้าสวรรค์และผู้ใดไม่ นาละหมาดทั้งห้ามาปฏิบัติ เขาจะไม่มีสัญญาอยู่ ณ พระองค์อัลลอฮ์ ถ้าหากพระองค์ประสงค์ พระองค์ก็จะลงโทษเขา และถ้าหากพระองค์ประสงค์ พระองค์ก็จะให้เขาเข้าสวรรค์” (Abu Dawud, 1988 : 1420) อัลสะยูฎีกกล่าวว่า หะดีษเศาะหี้หฺ (al-Sayuti n.d. : 2/6)

((

และท่านนบี ﷺ กล่าวอีกว่า “แท้จริง ชายที่ละหมาดและบาปของเขาจะถูกกองบนหัวของเขา ทุกครั้งที่เขาสูญเสียความผิด(บาป)ของเขาจะตกไปจนหมด”³⁸

4.5 เงื่อนไขของการละหมาด

จงรู้เถิดว่า โไอ้ผู้ที่ต้องการชัยชนะ ส่วนหนึ่งของผู้ที่รักษาและดำรงละหมาด เขาต้องรักษาเงื่อนไขของการละหมาด ทุกประการซึ่งมีทั้งหมด **เก้าประการ** คือ

(หน้า 6) **ประการที่หนึ่ง** ต้องรู้ว่าเข้าเวลาละหมาด โดยมั่นใจหรือโดยวินิจฉัย ดังนั้นละหมาดของผู้ที่ไม่รู้ว่าเข้าเวลาจึงใช้ไม่ได้ แม้จะปรากฏในภายหลังว่าเขาได้ละหมาดตรงตามเวลาที่ศาสนบัญญัติไว้ก็ตาม³⁹

38 บทหะดีษรายงานโดย อิบน์อุมร์ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

(( ))

ความว่า “แท้จริง ชายที่ละหมาดและความผิด(บาป)ของเขาจะถูกกองบนหัวของเขา ทุกครั้งที่เขารุกูหรือสูญเสียความผิดของเขาจะตกไปจนหมด” อัศสะยูฎีย์ กล่าวว่า หะดีษเงาะอ์ฟ รายงานโดยอัฏฏอบรอนีย์ อะบุนนูอิม และอัลบัยฮะกี๊ จากอิบนุอุมร์ (al – Sayuti, n.d. : 1/83) แต่อัลบานีกล่าวว่าหะดีษเศาะหี้หฺ (al –Albani, 1988 : 1/343)

และมีบทหะดีษที่มีความหมายใกล้เคียงนี้ รายงานโดยอะบิสูรรอยเราะฮ์ เราะฎีซัลลอฮุฮุอันฮุ กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

(( ))

ความว่า “ด้วยละหมาดหัวเวลานั้น อัลลอฮ์ จะลบความผิดทั้งหลาย” (al-Bukhari, n.d. : 528 , Muslim, 2002 : 233)

39 เป็นที่ทราบอยู่แล้วว่าละหมาดฟิรฎัน มีกำหนดเวลาที่แน่นอนซึ่งจำเป็นต้องละหมาดในเวลานั้นๆดังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا﴾^๔

ความว่า “แท้จริงละหมาดนั้นได้ถูกกำหนดเหนือผู้มีศรัทธาทั้งหลายอย่างมีกำหนดเวลาแน่นอน”

ประการที่สอง หันหน้าไปทางกิบละฮ์⁴⁰ คือหันหน้าไปทางกะบะฮ์ถึงแม้ โดยการอิญติฮาดของผู้ละหมาดเองก็ตาม

ประการที่สาม ปกปิดเอาระฮ์⁴¹ สำหรับผู้ชายและทาสหญิง ส่วนที่อยู่ระหว่างสะดือและหัวเข่า สำหรับผู้หญิงและคนชรา ที่เป็นไท ร่างกายทั้งหมดยกเว้นใบหน้าและมือทั้งสองข้าง ซึ่งจะต้องปกปิดด้วยสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ไม่สามารถมองเห็นสีของอวัยวะส่วนที่ห้ามจากด้านบน และรอบข้าง ไม่รวมถ้ามองเห็นจากด้านล่าง ถึงแม้ปกปิดด้วยการทาดินเหนียวก็ตาม

ประการที่สี่ รู้วิถีละหมาด เช่นรู้สิ่งที่เป็นฟิรฎูจากสิ่งที่เป็นสุนัต หรือถือว่า ทั้งหมดเป็นฟิรฎู หรือถือว่าส่วนหนึ่งเป็นสุนัต โดยไม่สามารถแยกแยะระหว่างทั้งสองได้ และมีได้ถือสิ่งที่วาญิบเป็นสุนัตซึ่งเขาผู้นั้นเป็นบุคคลทั่วไป ละหมาดของเขาถือว่าใช้ได้

40 หลักฐานสำหรับเงื่อนไขข้อนี้คืออายะฮ์

﴿فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ﴾

ความว่า “เจ้าจงหันหน้าไปตรงกึ่งกลางมัสยิดอันศักดิ์สิทธิ์ และไม่ว่าพวกเจ้าจะอยู่แห่งใดก็จงหันหน้าของพวกเจ้าไปสู่กึ่งกลางมัสยิดหะรอม” (อัลบะเกาะเราะฮ์ : 150)

และหะดีษที่บันทึกโดยบุคอรีห์และมุสลิมว่าท่านบีได้กล่าวแก่ผู้ที่ท่านได้สอนเขาให้รู้จักวิถีละหมาดว่า

(( ))

ความว่า “เมื่อเจ้าประสงค์จะละหมาด เจ้าจงอาบน้ำละหมาดให้ทั่วถึง หลังจากนั้นจงหันหน้าไปสู่กิบละฮ์ และจงตักบิรฺ” (al-Bukhari, n.d. : 757 , Muslim, 2002 : 397)

41 เอาระฮ์ คือ อวัยวะที่พึงสงวน หมายถึง ทุกส่วนที่จำเป็นต้องปกปิดและห้ามมองดูสำหรับบุคคลต้องห้าม หลักฐาน คืออายะฮ์

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ﴾

ความว่า “ ลูกหลานอาดัมเอ๋ย ท่านทั้งหลายจงเอาอารมณ์ประดับของท่านทั้งหลาย ณ ทุกๆสถานที่ที่สถิตย์เกิด” (อัลอะฮฺรอฟ : 31)

อิบนุอับบาส ได้กล่าวว่า ความหมายของมันก็คือ อารมณ์ในละหมาด (al-Shirbini, n.d. : 1/ 184)

และหะดีษที่รายงานโดยอาอิชะฮ์ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ﷺ ได้กล่าวว่า

(( ))

ความว่า “ ละหมาดของหญิงที่มีประจำเดือนแล้วไม่ถูกรับรอง เว้นแต่จะต้องมีผ้าคลุมศรีษะ”

(al-Tirmizi, 1987 : 377) ตีร์มิซีกกล่าวว่า หะดีษหะสัน (al- Sayuti, n.d. : 2/202) และอัลบานีกกล่าวว่า หะดีษเศาะฮีห (al-Albani, 1985 : 1/214)

ประการที่ห้า ปราศจากหะดัยใหญ่และหะดัยเล็ก⁴² ดังนั้นใครที่มีหะดัย ในขณะที่ละหมาดละหมาดของเขาก็จะเป็นโมฆะ

ประการที่หก ปราศจาก นะญิส ที่มีได้ถูกอกภัยจากร่างกาย เสื้อผ้า และสถานที่⁴³ และห้ามติดสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีนะญิส กับส่วนหนึ่งของร่างกายในขณะที่เคลื่อนไหว

⁴² หะดัย คือ สิ่งที่เป็นนามธรรม เกิดขึ้นที่อวัยวะต่างๆ และจะทำให้ละหมาดและสิ่งที่มีข้อกำหนด เหมือนกับละหมาดใช้ไม่ได้ ในกรณีที่ไม่มีข้อผ่อนผัน และคำว่า หะดัยใช้ได้กับสิ่งที่ทำให้เสียน้ำ ละหมาด และสิ่งที่ทำให้วาญิบต้องอาบน้ำ ซึ่งแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ หะดัยใหญ่และหะดัยเล็ก หะดัยใหญ่ คือ สิ่งที่เป็นนามธรรม เกิดขึ้นทั่วร่างกาย และทำให้ละหมาดและสิ่งที่มีข้อกำหนดเหมือน ละหมาดใช้ไม่ได้ หะดัยประเภทนี้จะชำระออกไปได้ด้วยการอาบน้ำทั่วร่างกาย เมื่ออาบน้ำแล้วผู้นั้นก็ สามารถปฏิบัติสิ่งที่เคยต้องห้ามไม่ให้ปฏิบัติมาก่อนได้ เช่น การอยู่ในสภาพนุบ เป็นต้น หะดัยเล็ก คือ สิ่งที่เป็นนามธรรม เกิดขึ้นที่อวัยวะต่างๆ ทั้งสี่ของพวกเรา คือ ใบหน้า มือ และแขนทั้งสอง ข้าง ศีรษะ และเท้าทั้งสองข้าง ซึ่งจะทำให้ละหมาดและสิ่งที่มีข้อกำหนดเหมือนละหมาดใช้ไม่ได้ หะดัยประเภทนี้จะชำระออกไปได้ด้วยการมีน้ำละหมาด เมื่อมีน้ำละหมาดแล้ว ผู้นั้นก็พร้อมละหมาด หรือกระทำการสิ่งที่มีข้อกำหนดเหมือนละหมาดได้ เช่น การไม่มีน้ำละหมาด (al-Jurjani, 1992 : 112 ,al-Banjari, n.d.: 1/90-91, Daud bin Abdullah, n.d.: 1/31, อรุณ บุญชม, 2536 :1/ 43) หลักฐาน คือหะดัยที่รายงานโดย อิบนิอุมร์ ท่านเราะสูลลอฮ์ได้กล่าวว่า

(( ))

ความว่า “ ละหมาดจะไม่ถูกรับพิจารณา ด้วยกับไม่มีความสะดวก ” (Muslim, 2002 : 224)

⁴³ นะญิส คือ สิ่งสกปรกที่ทำให้ละหมาดใช้ไม่ได้ เช่น ปัสสาวะ และเลือด เป็นต้น (al-Husaini,1991 : 1/65) หลักฐานที่ว่า ร่างกายต้องปราศจากนะญิส คือ หะดัยที่บันทึกโดย บุคอรีห์ และ มุสลิม ซึ่งท่านนบี ได้กล่าวถึงคนสองคนที่ถูกลงโทษ อยู่ในหลุมศพ ของเขาทั้งสองว่า

(( ))

ความว่า “ สำหรับคนหนึ่งจากสองนั้น ไม่พ้นปัสสาวะ ” (al-Bukhari, n.d. : 218 , Muslim, 2002 : 292)

หลักฐานที่ว่า เสื้อผ้าต้องปราศจากนะญิส คือ อาเยฮ์ที่ว่า

﴿ وَتَيَابِكَ فَطَهَّرْ ﴾

ความว่า “ และเสื้อผ้าของเจ้านั้นจงทำให้สะอาดเถิด ” (อัลมุดคัยษิร : 4)

และหะดัยที่รายงานโดยอบีสูรอฮเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮินฮุ ว่า

﴿

(( )) : : (( )) :

และหยุดนิ่ง ดังนั้นจะหมาดจะใช้ไม่ได้ถ้าผู้ละหมาดติดกับนะญิสหรือติดกับสิ่งที่ติดกับนะญิส เช่น ติดกับเชือกที่ผูกกับสุนัขและอื่นๆ

และไม่มีการอภัยถ้าหากนะญิสอยู่ตรงกับผู้ละหมาดขณะที่ยืนและนั่งแม้ว่านะญิสมิได้ติดกับตัวผู้ละหมาดก็ตาม และเป็นการอภัยสถานที่อิสตินญาอู เช่น ก้อนหิน และเลือดที่มีจำนวนน้อย ดินจากถนนที่มีนะญิส เหาสุนัข เลือดผี หนอง และน้ำเหลืองที่มีกลิ่น

และถ้าหากผู้ใดละหมาดโดยติดกับนะญิสที่มีได้อภัยอาจจะเป็นเพราะไม่ทราบหรือลืม หลังจากนั้นเขารู้หรือนึกได้ เขานั้นจะต้องละหมาดใหม่

ประการที่เจ็ด ละเว้นคำพูดที่มีใช้อัลกุรอาน ซิกีร์ และคุอา โดยเจตนา ดังนั้นจะหมาดจะเป็นโมฆะถ้าผู้ละหมาดกล่าวคำพูดที่มีสองพยัญชนะซึ่งอาจมีความหมายหรือไม่ก็ตาม หรือกล่าวหนึ่งพยัญชนะที่มีความหมาย เช่น (ق) หรือ (ع) เพราะ (ق) มาจาก وقاية หมายถึง ป้องกัน และ (ع) มาจาก عاية หมายถึง รักษา หรือกล่าวหนึ่งพยัญชนะที่ยาว (م) เพราะ (م) บางครั้งเป็นอะลิฟ หรือ วาว หรือ ยาว ซึ่งกลายเป็น สองพยัญชนะซึ่งทำให้ละหมาดเสีย

ประการที่แปด ไม่เพิ่มองค์ประกอบของละหมาดชนิดปฏิบัติ โดยเจตนา ดังนั้นถ้าหากผู้ละหมาดสุญูด สาม ครั้ง หรือรุกูอู สองครั้ง เช่นผู้ละหมาดบนสิ่งที่แหลมคม แล้วก็ยกหน้าผากขึ้นและสุญูดอีกครั้งถือว่าเป็นการเพิ่มองค์ประกอบถึงแม้เขาได้ยกหัวนิตเดียวก็ตามละหมาดของเขาก็เป็นโมฆะ

และจะต้องละเว้นการกระทำที่มีใช้การกระทำของการละหมาดเช่น ตีสามครั้งที่ติดต่อกัน หรือกระโดดสามครั้งที่ติดต่อกัน และอื่นๆเป็นต้น หรือการก้าวหนึ่งก้าวที่น่ารังเกียจ เช่น กระโดด ก็ทำให้ละหมาดเสียเช่นกัน แต่อนุญาตการกระทำที่ถือว่าน้อยแม้ว่า

((

ความว่า “เคาะฮฺ บินตุ ยะฮฺซาร ได้มาหาท่านนบี ﷺ แล้วกล่าวว่า โอ้ท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ ฉันไม่มีผ้า นอกจากเพียงผืนเดียว และฉันก็สวมมันอยู่ขณะที่มีเลือดประจำเดือน ฉันจะอย่างไร ? ท่านนบี ﷺ ตอบว่า ((เมื่อเธอสะอาดแล้ว เธอจงซักมัน แล้วสวมมันละหมาด เคาะฮฺ ได้กล่าวว่า ถ้าหากไม่มีเลือดออกมา? ท่านนบี ﷺ ตอบว่า ก็เพียงพอ แก่เธอที่ล้างเลือดนั้น ส่วนรอยเลือดนั้นจะไม่เป็นภัยแก่เธอ” (Abu Dawud, 1988 : 365) ะดีษเศาะหี้หฺ (al – Albani, 1985 :1/189 (168))

ส่วนสถานที่ต้องปราศจากนะญิส ก็เป็นการกีดกัน(เทียบเคียง)กับเสื้อผ้าเพราะสถานที่เหมือนกับเสื้อผ้า ซึ่งสัมผัสกับร่างกายของผู้ละหมาด (อรุณ บุญชม, 2536 :1/ 112)

หลายครั้งก็ตามเช่น กระดิกนิ้วมือเพื่อบีบคัสปีห หรือการเกาด้วยนิ้วมือที่มีได้กระดิกฝ่ามือ ละครวมก็จะไม่เป็นโทษ

ประการที่เก้า ห้ามกระทำการที่ทำให้การถือศีลอดเสียในขณะที่ทำการ ละครวม เช่น กิน ดื่ม และนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเข้าไปยังรูที่เปิด เช่น นำเข้าในจมูก และหู ถึงจะ กระทำโดยถูกบังคับก็ตาม เพราะเป็นการกระทำที่ปรากฏน้อยมาก

การกระดิกสองครั้งหรือการก้าวสองก้าว ซึ่งถือว่าน้อยตามประเพณี ละครวม ก็จะไม่ถือเป็นโทษ

นี่คือเงื่อนไขทั้งเก้าที่จะต้องรักษาเพื่อให้ละครวมใช้ได้ ถ้าหากละเว้นข้อใด ข้อหนึ่งละครวมก็จะใช้ไม่ได้

4.6 องค์ประกอบของการละครวม

และบุคคลที่ให้ความสำคัญต่อการละครวม (หน้า 7) พร้อมปฏิบัติตาม บทบัญญัติของอัลลอฮ์และเราะซูลนั้น ควรรู้และปฏิบัติตามรูกนและสุนัตของละครวมทุก ประการ รูกนละครวมนั้นเป็นองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของละครวม ซึ่งไม่สามารถ ชดเชยโดยการสัจญะฮ์ฮะดีษได้ ส่วนสิ่งที่บังคับให้ชดเชยโดยการสัจญะฮ์ฮะดีษนั้นคือสุนัตอับ อาฏ และสิ่งที่มิได้บังคับให้ชดเชยโดยการสัจญะฮ์ฮะดีษนั้นจะเรียกว่า สุนัตฮัยอะฮ์

องค์ประกอบของการละครวมนั้นมี 13 ประการ

ประการที่หนึ่ง ตั้งเจตนา⁴⁴ (เนียต) ซึ่งจะหมายถึง(

) ความว่า มุ่งสู่สิ่งหนึ่งพร้อมกับลงมือกระทำ ที่ๆใช้เนียตนั้นคือหัวใจ

ถ้าเป็นละครวมไฟรฎที่มีละครวมอุมมะฮ์ การเนียตนั้นจะต้องครอบคลุม สามอย่างด้วยกันคือ กอศด ( ) หมายถึง ตั้งใจจะทำการละครวม ตะฮ์รฎ ( ) หมายถึง เป็นการละครวมไฟรฎ ตะฮ์ยีน ( ) หมายถึงการกำหนดเวลา เช่น อัศรี มัฆริบ เป็นต้น ซึ่งทั้งสามอย่างดังกล่าว (กอศด ตะฮ์รฎ และ ตะฮ์ยีน) เรียกกันว่า เนียต ดังนั้นจึง ต้องนึกถึงสามอย่างดังกล่าวในขณะที่ตักบีเราะฮ์ อัลอิหฺรอหม

⁴⁴ หลักฐานในรูกนนี้คือ หะดีษที่บันทึกโดยบุคอรีฮ์และมุสลิม

(( ))

ความว่า “อะมัลต่างๆ จะมีผลใช้ได้ต้องมีการตั้งเจตนา” (al-Bukhari, n.d. :1 , Muslim, 2002 : 1907)

ถ้าเป็นการละหมาดญุมอะฮฺจะต้องเพิ่ม คำว่า อิมาม หรือมะมูม เพราะ ละหมาดญุมอะฮฺ มีเงื่อนไขที่จะต้องเนียต ญุมอะฮฺ ตั้งแต่เริ่มละหมาด

ถ้าเป็นการละหมาดกอศร สำหรับผู้เดินทางก็ต้องเพิ่ม คำว่า กอศร เพราะ ละหมาดกอศร มีเงื่อนไขที่จะต้องเนียต กอศร ในขณะที่ ตักบิรเราะฮฺ อัลอิหฺรอหม

ถ้าเป็นการละหมาด สุนัตที่มีเวลาเฉพาะหรือมีสาเหตุ การเนียตจะต้องมีสอง เงื่อนไขคือ หนึ่ง กอศด สอง ตะฮฺยีน เช่น สุนัต ซุบหฺ สุนัตอิดีทั้งสอง สุนัตสุริยะคราส และ จันทรคราส กล่าวคือ เนียตว่า ข้าพเจ้าละหมาดสุริยะคราส หรือจันทรคราส หรือ ข้าพเจ้า ละหมาด อี้ลอัลฎุฮา หรืออี้ดิลฟิตรี

ถ้าเป็นการละหมาดสุนัตมุลฎัก คือสุนัตที่ไม่มีเวลาเฉพาะและไม่มีสาเหตุ การเนียตก็มีเงื่อนไขเดียวเท่านั้น คือ กอศด กล่าวคือเนียตจะทำการละหมาด

และสุนัตกล่าวคำเนียตด้วยคำพูดก่อนตักบิร⁴⁵ ซึ่งจะพูดถึงจำนวนเราะกะอะต อะดาอฺ หรือเกาะฎุอฺ และเพื่ออัลลอฮฺ เช่นกล่าวว่า

أَتُو ( ) فَد ( )

أَتُو (رَكْعَتَيْنِ) فَد صَبِيح

ความว่า ข้าพเจ้าละหมาดฟิรฎุซุฮฺ ี่เราะกะอะตในเวลาเพื่ออัลลอฮฺตะอาลา หรือ สามเราะกะอะตสำหรับละหมาดมัฆริบ หรือสองเราะกะอะตสำหรับละหมาดซุบหฺ

ประการที่สอง ตักบิรเราะฮฺ อัลอิหฺรอหม⁴⁶ สาเหตุที่เรียกว่า ตักบิรเราะฮฺ อัลอิหฺรอหมนั้นก็เพราะว่า การตักบิรทำให้ผู้ตักบิรถูกห้ามจากทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้การละหมาด

⁴⁵ ตามทัศนะของผู้เขียน ผู้ละหมาดสุนัตกล่าวคำเนียตก่อนตักบิร ส่วนทัศนะของอุละมาอ์ฟิกฮฺเกี่ยวกับการ กล่าวคำเนียตก่อนตักบิร มีดังนี้ คือ (al-Burnu, 1989 : 80)

1- มัซฮับหะนะฟีมีสามทัศนะคือ มุสตะฮับบะฮฺ สุนัต และมักรูฮฺ (Abu al-Hasan al-Marqhinani, 1990 : 1/48 , al-Jaziri, 2004 : 1/171)

2- มัซฮับมาลิกีย์ มีสองทัศนะคือ อนุญาตให้กล่าวแต่ที่ใดไม่ต้องกล่าว มักรูฮฺและบิอะฮฺนอจากผู้ที่ ขาดความมั่นใจก็อนุญาตกล่าวได้ เพื่อให้พ้นจากความสงสัย (al-Jaziri 2004 : 1/171)

3- มัซฮับชาฟีอีย์ มุสตะฮับบะฮฺ (al-Shirbini, n.d.:1/150 , al-Nawawi, n.d.: 3/ 277, al-Jaziri, 2004 : 1/171)

4- มัซฮับหันบะลีย์ บิอะฮฺ (Ibn al-qaim, 1986 : 1/201)

⁴⁶ หลักฐานในรูกนนี้คือ **หะดีษ ((**

ความว่า “กุญแจของละหมาดคือความสะอาด และสิ่งที่ทำให้ห้าม(การกระทำทั้งที่เเคยอนุญาตให้ กระทำได้ก่อนละหมาด)คือตักบิร และสิ่งที่ทำให้อนุญาต(การกระทำทั้งที่เเคยห้ามกระทำในละหมาด)

เป็นโมฆะ และการตัดกบฏกำหนดสำหรับบุคคลที่มีความสามารถคือคำว่า โดยเริ่ม
จาก ถึง

การเนี่ยสนั้นวาญิจะต้องครอบคลุม กอศุด ตะฮ์รฎู และตะฮ์ยีนถ้าเป็นการ
ละหมาดฟัรฎู และจะต้องครอบคลุม กอศุด และตะฮ์ยีน ถ้าเป็นละหมาดสุนัตที่มีเวลาเฉพาะหรือ
มีสาเหตุ และจะต้องครอบคลุม กอศุด เพื่อทำการละหมาดเท่านั้นถ้าเป็นการละหมาดสุนัต
มุกัลลิก โดยเริ่มตั้งแต่เริ่มแรกของการตัดกบฏ คือ ตั้งแต่ อะลีฟ ของคำ จนถึง รออ
ของคำ

การมูกอเราะนะฮ์⁴⁷ มีสาม ประเภทคือ

หนึ่ง มูกอเราะนะฮ์กะมาลียะฮ์ คือ นิกถึง กอศุด ตะฮ์รฎู และตะฮ์ยีน ถ้า
เป็นการละหมาดฟัรฎู เริ่มตั้งแต่ อะลีฟ ของ คำ จนถึง รออ ของ

สอง มูกอเราะนะฮ์อูรฟิยะฮ์คือนิกถึงสิ่งดังกล่าว (กอศุด ตะฮ์รฎู และตะฮ์ยีน)
ในช่วงใดช่วงหนึ่งของตัดกบฏ อาจจะกล่าวช่วง หรือ ช่วง ก็ได้ หรือกล่าวอีกความ
หนึ่งว่า นิกถึงสิ่งดังกล่าว(กอศุด ตะฮ์รฎู และตะฮ์ยีน)ในช่วงใดช่วงหนึ่งของตัดกบฏ หรือ
พยายามมิให้ลืมนิยฮ์ ในช่วงกล่าวคำว่า ดังนั้นก็เรียกว่า มูกอเราะนะฮ์อูรฟิยะฮ์ เช่นกัน
ซึ่งการละหมาดที่เนี่ยฮ์เช่นนี้ ถือว่าใช้ได้ สำหรับบุคคลทั่วไป

ชัยคนูญัยรมีกกล่าวว่า มูกอเราะนะฮ์ อูรฟิยะฮ์ คือ นิกถึงสิ่งที่วาญิบในการเนี่ย
ฮ์ในช่วงใดช่วงหนึ่งของตัดกบฏ และสิ่งที่วาญิบนิกถึงนั้นคือ กอศุด ตะฮ์รฎู และตะฮ์ยีน
ในช่วงใดช่วงหนึ่งของตัดกบฏ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของชัยค กาม อัลหะนะฟีฟี่ ซึ่งได้รายงานสืบ
ทอดจากชัยค อัลคุลัยฟีฟี่ ซึ่งได้รายงานสืบทอดจากชัยค มัสนโศร ซึ่งได้รายงานสืบทอดจาก
ชัยค ชูบรียี่ ซึ่งได้รายงานสืบทอดจากชัยครอมลียี่

สาม มูกอเราะนะฮ์เตาซีอียะฮ์ คือการเนี่ยฮ์ที่แยกส่วนตามสัดส่วนของตัดกบฏ
กล่าวคือ มูกอเราะนะฮ์ กอศุดกับอัลและฮ์ และมูกอเราะนะฮ์ตะฮ์ยีนกับอักบับ การเนี่ยฮ์เช่นนี้
เรียกว่ามูกอเราะนะฮ์ เตาซีอียะฮ์ เนื่องจากเป็นการเนี่ยฮ์ที่แยกส่วนระหว่างสัดส่วนของเนี่ยฮ์
กับสัดส่วนของตัดกบฏ มูกอเราะนะฮ์เตาซีอียะฮ์(หน้า 8) เป็นการเนี่ยฮ์ที่ใช้ไม่ได้โดยมคิเอกฉันท
ของอุละมาอ์ซึ่งแตกต่างจาก มูกอเราะนะฮ์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น

คือ การกล่าวสะลาม” (Abu- Dawud, 1988 : 61,618 , al-Tirmizi, 1987 : 3) หะดีษหะสัน (al-Sayuti,
n.d. : 2/156)

⁴⁷ การพร้อมกัน

มูกอเราะนะฮฺ ประเภทแรกคือ มูกอเราะนะฮฺกะมาลียะฮฺ เป็นที่ใช้ได้สำหรับบุคคลที่มีความสามารถ แต่ถ้าหากไม่แน่ใจก็ควรใช้มูกอเราะนะฮฺอูรฟิยะฮฺ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของอิมามนะวาบี และอิมามเมฆะซาลี และอุละมาอ์ท่านอื่นนอกจากท่านทั้งสอง

สำหรับบุคคลที่ไม่สามารถใช้ภาษาอาหรับในการตักบิรได้ ให้แปลเป็นภาษาของบุคคลคนนั้น และวาญิบจะต้องศึกษาการตักบิรด้วยภาษาอาหรับถ้าหากเขามีความสามารถที่จะศึกษาได้

ประการที่สาม ยืนตรง⁴⁸ คือ ยืนสำหรับผู้ที่มีความสามารถยืนได้ในการละหมาดฟัรฎู และเงื่อนไขของการยืนนั้นจะต้องยืนให้กระดูกสันหลังตรง ถึงแม้จะต้องพึงกับสิ่งอื่นก็ตามถ้าหากยืนเอียงจนไม่ถือว่าเป็นการยืน ละหมาดของผู้นั้นก็ใช้ไม่ได้ และถ้าหากบุคคลใดไม่มีความสามารถที่จะยืน ซึ่งการยืนของเขาทำให้ความมีสมาธิในการละหมาดหายไป ก็อนุญาตให้เขานั่งละหมาดได้ และถ้าหากเขาไม่มีความสามารถที่จะนั่งละหมาดก็ให้ทำการละหมาดโดยวิธีนอนบนแขนขวาซึ่งดีกว่านอนละหมาดบนแขนซ้าย และถ้าหากเขาไม่มีความสามารถที่จะละหมาดโดยวิธีดังกล่าว ก็ให้ละหมาดโดยวิธีการนอนหงาย และให้ใช้หัวเป็นสัญญาณ และหากเขาไม่มีความสามารถที่จะละหมาดโดยวิธีดังกล่าว ก็ให้ละหมาดโดยวิธีการจินตนาการภาพของการละหมาดในใจ เพราะการละหมาดนั้นไม่สามารถจะละทิ้งได้ ตราบใดยังมีสติปัญญา

ประการที่สี่ อ่านฟาติหะฮฺในทุกเราะกะอะฮฺ ยกเว้นเราะกะอะฮฺของผู้มัสนุก⁴⁹ และบิสมิลลาฮฺนั้นเป็นอายะฮฺหนึ่งของฟาติหะฮฺ วาญิบระมัดระวังการออกเสียงให้ถูกต้องตาม

⁴⁸ หลักฐานในรูกันนี้คือ หะดีษ จากอิมรอน บินหุสอยน์ ได้กล่าวว่า ฉันป่วยเป็นโรคเรื้อรัง ฉันได้ถามเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ถึงเรื่องละหมาด ท่านตอบว่า

(( ))

ความว่า “จงยืนละหมาด ถ้าหากท่านไม่มีความสามารถก็ให้นั่งละหมาด ถ้าหากท่านไม่มีความสามารถก็ให้นอนละหมาด” (al-Bukhari, n.d. : 1117)

⁴⁹ ผู้ที่ไม่ทันอ่านฟาติหะฮฺพร้อมกับอิหม่ามในเราะกะอะฮฺแรกของตนสาเหตุมาจากการเข้าละหมาดกับอิหม่ามช้าซึ่งอิหม่ามกำลังรูกูอยู่

ตามทัศนะของผู้เขียน ผู้ละหมาดวาญิบอ่าน ฟาติหะฮฺ ไม่ว่าจะละหมาดคนเดียว หรือละหมาดญะมาอะฮฺ ยกเว้นผู้ละหมาดที่เป็นมัสนุก

ส่วนทัศนะของอุลามอ์ฟิกฮ์เกี่ยวกับประเด็น การอ่านฟาติหะฮฺ ในการละหมาดนั้น มี 2 ทัศนะด้วยกันคือ

1- ทศนะ ของอุลามาฮะ ส่วนใหญ่ (มาลิกิ , ซาฟีอี และอหหมัด) เห็นว่า การอ่านฟาติหะฮะ นั้น เป็นเงื่อนไขของละหมาดที่ใช้ได้ ดังนั้นผู้ใดที่ไม่อ่านฟาติหะฮะต่างๆที่เขาสามารถอ่านได้ ละหมาดของเขา ก็จะใช้ไม่ได้ (al – Shirbini, n. d.:1/156, al-Nawawi, n.d.:3/327, Ibn Rushd,1983 :1/154 , Ibn Qudamah, 1992 :1/555 , Ibn Alqaim, 1986 :1/206 , Abu- Abdullah, 1987 :31 , al-Jaziri, 2004 : 1/181)

2- ทศนะของ อิบิหะนีฟะฮะ เห็นว่า การละหมาดที่ปราศจากการอ่าน ฟาติหะฮะ ถือว่าใช้ได้แต่ไม่ด เเท่าที่ควร ซึ่งผู้ละหมาดสามารถที่จะอ่านอายะฮะหนึ่งอายะฮะใดก็ได้ อย่างน้อยสามอายะฮะที่สั้น หรือ หนึ่ง อายะฮะที่ยาว (Abu al-Hasan al-Marqhinani, 1990 : 1/52 , Ibn Rushd 1983: 1/154 , al-Nawawi n.d. 3/327 , Ibn Qudamah 1992 :1/555 , Abu- Abdullah 1987 : 31 , al-Jaziri 2004 : 1/181)

หลักฐานของทศนะที่หนึ่ง

1-หะดีษรายงานโดยอุบาต๊ะฮะ บินอัศศอมิต ว่า ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า

(( ))

ความว่า “ ไม่มีการละหมาดสำหรับบุคคลที่ไม่อ่าน ฟาติหะฮะคิลกิตาบ ” (al-Bukhari, n.d. : 756 , Muslim, 2002 : 394)

2- หะดีษรายงานโดยอบูซุรรอยเราะฮะฮะ เราะฎิยัลลอฮุอันฮู ว่า ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

((( )))

ความว่า “ บุคคลใดที่ไม่อ่านอุมมุลกุรอาน(ฟาติหะฮะ) ในการละหมาดถือว่าละหมาดของเขาไม่สมบูรณ์ โดยท่านกล่าวถึง สามครั้ง ” (Muslim, 2002 : 395)

3- หะดีษรายงานโดยอบูซุรรอยเราะฮะฮะ เราะฎิยัลลอฮุอันฮู ว่า

(( ))

ความว่า “ พวกเราถูกใช้ให้อ่านฟาติหะฮะคิลกิตาบ และให้อ่านอายะฮะจากอัลกุรอานที่เห็นว่าง่าย ” (Abu Dawud, 1988 : 813) หะดีษเศาะหิห (al-Shaukani, n.d. : 2/236)

กลุ่มที่หนึ่งกล่าวว่า หะดีษดังกล่าวบ่งบอกว่า วาญิบอ่าน ฟาติหะฮะในการละหมาด เพราะคำว่า (( )) หมายถึง การละหมาดที่ใช้ไม่ได้ และคำว่า (( ))ท่านนบีได้กล่าวถึง สามครั้ง แสดงถึง การละหมาดนั้นไม่สมบูรณ์และใช้ไม่ได้ ดังนั้นการอ่าน ฟาติหะฮะ จึงเป็นเงื่อนไขของการ ละหมาดที่ถือว่าใช้ได้

หลักฐานของทศนะที่สอง

1-อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

(20:) ﴿ فَاقْرَأُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ ﴾

ความว่า “ ดังนั้นพวกเจ้าจงอ่าน ตามสะดวกจาก อัลกุรอานเถิด ” (อัลมุชชะมิม : 20)

กลุ่มที่สองกล่าวว่า อายะฮะนี้บ่งบอกว่าวาญิบอ่านอายะฮะใดอายะฮะหนึ่งเท่านั้นเพราะ โองการนี้อุละ มะฮะ เห็นพ้องต้องกันว่า ถูกประทานลงมาเกี่ยวกับการละหมาดในกลางคืน ซึ่งจะครอบคลุมทั้ง ละหมาดกลางคืน ละหมาดกลางวัน ละหมาดสุนัต และละหมาดฟิรฎู เป็นต้น เนื่องจากเป็นอายะฮะที่ ครอบคลุมทุกๆการละหมาด

ตำแหน่งของแต่ละอักษร และเน้นคำที่มีขีดคະสุ ให้ชัดเจน และอ่านเรียงลำดับและติดต่อกัน ระหว่างอายะฮ์ของฟาติหะฮ์⁵⁰

2-หะดีษที่รายงาน โดยอบูสุร็ยเราะฮ์เกี่ยวกับการละหมาดของผู้ชายคนหนึ่งสุดท้ายท่านเราะฮ์ลุฎ ได้กล่าวว่

(( ))

ความว่ “ เมื่อท่านยืนขึ้นเพื่อละหมาด ครั้งแรกให้กล่าว ดักบิรแล้ว จึงอ่านอายะฮ์จากอัลกุรอานที่ท่าน เห็นว่่ายสำหรับท่าน ” (al-Bukhari, n.d. :793, Muslim, 2002 : 397)

กลุ่มนี้กล่าวอีกว่(กลุ่มที่สอง)จากหะดีษ ท่านเราะฮ์ลุฎ ได้อนุญาตให้ชายคนนั้น เลืออ่านอายะฮ์ใด อายะฮ์หนึ่งจากอัลกุรอานได้ทั้งนั้น ซึ่งเป็นนัยที่แสดงถึงการอ่านอายะฮ์หนึ่ง อายะฮ์ใดจากอัลกุรอาน ในการละหมาด ถือว่ การละหมาดนั้นใช้ได้และถูกต้อง

ตรัฎีห/การให้น้้าหนัก

จากการพิจารณาหลักฐานที่กล่าวมาข้างต้นของทุกกลุ่มผู้วิจัยเห็นว่ ท้ศนะที่หนึ่งมีความหนักแน่น และถูกต้องมากกว่า อิมามอัลกุฎฎิบีกกล่าวว่ ท้ศนะที่น้้าจะถูกต้องคือ ท้ศนะของอุละมะฮ์ส่วนใหญ่ว่ วาญิบอ่านฟาติหะฮ์ ในทุกเราะกะอะฮ์ เนื่องจากท่านเราะฮ์ลุฎ ได้กล่าวว่

(( ))

ความว่ “ไม่มีละหมาดสำหรับบุคคลที่ไม่อ่านฟาติหะฮ์คิลิตาบ ” และเป็นท้ศนะที่มีกรพาดพิงถึงท่าน อุมัรฺ บิน อัลคอฎฎอบ อับดุลลอฮ์ บิน อับบาส อิบิสุร็ยเราะฮ์ อุบัย บิน กะออบ อิบิอัยยูบ อัลอันศอริยฺ อูบาเดฮ์ บิน อัลศอมิต อิบิสะอิด อัลคอดริยฺ ซึ่งบรรดาปราชญ์เหล่านี้ให้ท้ศนะว่ ไม่มีกรละหมาด นอกจากต้องอ่านฟาติหะฮ์คิลิตาบ ด้วยเหตุนี้จึงถือได้ว่การอ่านฟาติหะฮ์ในทุกๆเราะกะอะฮ์เป็นวาญิบ 50 ตามท้ศนะของผู้เขียน บิสมิลลาฮ์นั้นเป็นอายะฮ์หนึ่งของฟาติหะฮ์และวาญิบอ่านในการละหมาด ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยขอแนะนำความเห็นของอุละมาฮ์ใน สี่ ประเด็นด้วยกันคือ

ประเด็นที่หนึ่ง อุละมาฮ์เห็นพ้องต้องกันว่ บิสมิลลาฮ์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 30 ของสุเราะฮ์ อันน้้ามฺล คือ (al-Nawawi, n.d. 3/335 , Ibn Rushd, 1983: 1/153)

إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٠﴾

แต่อุละมาฮ์มีท้ศนะแตกต่างกันเกี่ยวกับการอ่านบิสมิลลาฮ์ในละหมาด

ประเด็นที่สอง สาเหตุที่ท้้าให้อุละมาฮ์มีท้ศนะแตกต่างกันเกี่ยวกับการอ่านบิสมิลลาฮ์ในละหมาด

สาเหตุที่ท้้าให้อุละมาฮ์มีท้ศนะแตกต่างกันคือ เกิดจากความเห็นแตกต่างกันของบิสมิลลาฮ์ว่เป็นอายะฮ์ หนึ่งของฟาติหะฮ์หรือไม่ และเป็นอายะฮ์หนึ่งของแต่ละสุเราะฮ์หรือไม่? ดังที่จะได้กล่าวต่อไป และอีก ประการหนึ่งเป็นเพราะสะลัฟมีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องนี้ (al-Tabari, 1992 :1/96 , Ibn Arabi, 1988 :1/5-7, al-ShaFie, 1990 :74-75)

ประเด็นที่สาม อุละมาอมีทัศนะต่างกันว่า บิสมิลลาฮุนั้นเป็นส่วนหนึ่งของฟาติหะฮะ และเป็นอายะฮะฮุรเราะฮ์ของแต่ละซูเราะฮ์หรือไม่? ซึ่งมี 3 ทัศนะด้วยกันคือ

- 1- ทัศนะของอิมามชาฟีอีฮ์ เห็นว่า บิสมิลลาฮุนั้นเป็นส่วนหนึ่งของฟาติหะฮะ และเป็นอายะฮะฮุรเราะฮ์ของทุกซูเราะฮ์ (al – Shirbini, n. d. :1/157 , al-Nawawi, n.d.:3/332-334 , Abu Abdullah, 1987 : 31)
- 2- ทัศนะของอิมามมาลิก เห็นว่า บิสมิลลาฮุนั้นมิได้เป็นส่วนหนึ่งของฟาติหะฮะ และมีได้เป็นอายะฮะฮุรเราะฮ์หนึ่งอายะฮ์โดยของซูเราะฮ์ในอัลกุรอาน (Ibn Rushd, 1983 :1/151-153, al-Nawawi, n.d. :3/334)
- 3- ทัศนะของอิมามอะบีหะนีฟะฮ์ บิสมิลลาฮุนั้นเป็นอายะฮะฮุรเราะฮ์หนึ่งที่สมบูรณจากอัลกุรอานถูกประทานลงมาเพื่อแยกแยะระหว่างซูเราะฮ์ออกจากกัน และมีได้เป็นอายะฮะฮุรเราะฮ์หนึ่งอายะฮ์ของฟาติหะฮะ (Ibn Qudamah, 1992 :1/556 , Ibn Alqaim, 1986 : 1/206 , al-Nawawi, n.d. :3/334)

หลักฐานของทัศนะที่หนึ่งซึ่งเป็นทัศนะของอิหม่ามชาฟีอีฮ์

- 1- หะดีษอะบีสุรอยเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮู ว่า ท่านเราะสูดลลอฮุ ﷺ กล่าวว่า

)

((

ความว่า “เมื่อท่านอ่าน ท่านจงอ่าน แท้จริงมันเป็นอุมมุลกุรอาน อุมมุลกิตาบ มันเป็นเจ็ดอายะฮ์ที่อ่านแล้วอ่านอีก และบิสมิลลาฮุนั้นเป็นอายะฮ์หนึ่งของมัน”

- 2- หะดีษอับนุอับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮูมา ว่า

((ﷺ))

ความว่า “ท่านเราะสูดลลอฮุ ﷺ นั้นได้เริ่มละหมาดโดยอ่าน ” (al- Tirmizi, 1987 : 245) หะดีษเศาะหี้หฺ (al-Albani, 1985 :2/59-60)

- 3- หะดีษรายงานโดย อะนัสเราะฎิยัลลอฮุอันฮู ท่านถูกถามเกี่ยวกับการอ่านของเราะสูดลลอฮุ ﷺ ท่านตอบว่า

(( ))

ความว่า “จากการอ่านของเราะสูดลลอฮุ นั้นช้าๆ แล้วท่าน อ่าน

( )

- 4- หะดีษรายงานโดย อะนัสเราะฎิยัลลอฮุอันฮู กล่าวว่า

ﷺ

)

:

((...))

ความว่า “วันหนึ่งขณะที่พวกเราพร้อมกับท่านเราะสูดลลอฮุ ﷺ ท่านได้กลับไปชั่วขณะแล้วท่านลุกขึ้นพลางยิ้ม พวกเราได้ถามท่านว่า โอ้ท่านเราะสูดลลอฮุ ﷺ ทำไมท่านจึงยิ้ม ท่านตอบว่า เมื่อสักครู่ที่ผ่านมาสูเราะฮ์หนึ่งได้ถูกประทานมาให้ฉัน และท่านได้อ่าน

(...)

)

ประการที่ห้า รุกู⁵¹ อย่างน้อยก็ให้ฝ่ามือทั้งสองข้างถึงหัวเข่าทั้งสองข้างของเขา โดยแกะมะนิะฮะ⁵² ที่สามารถแยกแยะระหว่างก้มลงกับยกขึ้นและห้ามเนียฮุนอกเหนือจากการรุกูส่วนการรุกูที่สมบูรณ์ก็คือเขาจะต้องก้มลงให้แผ่นหลังเสมอกันเป็นแนวตรง หัวเข่าตรง โดยให้ฝ่ามือทั้งสองข้างถึงหัวเข่าทั้งสองข้างของเขา และแยกนิ้วมือออกจากกันทางกิบละฮะ

ประการที่หก เอียะติดาล⁵³ ภายหลังรุกู ถึงแม้เป็นการละหมาดสุนัต คือการกลับสู่การยืนโดยแกะมะนิะฮะ

2- ทักษะของอิมามมาลิกเห็นว่า ห้ามอ่านบิสมิลลาฮฺ สำหรับละหมาดฟิรฎู ไม่ว่าจะอ่านด้วยเสียงค่อยหรือเสียงดัง ไม่ว่าจะอ่านพร้อมกับฟาติหะฮะหรือพร้อมกับสุเราะฮะอื่นๆก็ตาม และอนุญาตให้อ่านสำหรับละหมาดสุนัต (Ibn Rushd, 1983 :1/151, Ibn Arabi, 1988 :1/7, al-Jaziri, 2004 : 1/202)

3- ทักษะของอิมามชาฟีอีฮ์ เห็นว่า ผู้ละหมาดนั้นวาญิบอ่านบิสมิลลาฮฺและสุนัตอ่านเสียงดังสำหรับละหมาดที่อ่านเสียงดัง และอ่านเสียงค่อยสำหรับละหมาดที่อ่านเสียงค่อย (Ibn Rushd, 1983 : 1/151, al-Shirbini, n. d.:1/157, al-Nawawi, n.d. :3/333, al-Jaziri, 2004 : 1/202)

4- ทักษะของอิมามอัหมัด เห็นว่า สุนัตอ่านบิสมิลลาฮฺด้วยเสียงค่อยไม่ว่าละหมาดนั้นอ่านเสียงดังหรือว่าอ่านเสียงค่อย (Ibn Rushd, 1983 :1/151, Ibn Qudamah, 1992 :1/557, al-Jaziri, 2004 : 1/203)

51 หลักฐานในรูกนนี้(รุกู) คือ **อายะฮะฮุ**

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا ﴾

(อัลหัจญ์ : 77)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้มีศรัทธา พวกท่านจงรุกู และสุญูดเถิด”

และหะดีษที่ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวแก่ผู้ที่ท่านได้สอนวิธีละหมาดให้แก่เขาว่า

(( ))

ความว่า “หลังจากนั้นท่านจงรุกูวะฮะ จนหยุดนิ่งในท่ารุกู” (al-Bukhari, n.d.:793, Muslim, 2002 : 397)

52 แกะมะนิะฮะ คือ หยุดนิ่งครู่หนึ่งก่อนที่จะเปลี่ยนอิริยาบถในการปฏิบัติละหมาด แต่ละขั้นตอน นักปราชญ์มีความเห็นว่า ระยะเวลาการหยุดนิ่งอย่างน้อยเท่ากับช่วงเวลากล่าว “สูบหานัลลอฮุ” (มุณีร มุหะหมัด, 2548 :59)

53 หลักฐานในรูกนนี้ (เอียะติดาล) คือ **หะดีษ**ที่ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวแก่ผู้ที่ท่านได้สอนวิธีละหมาดให้แก่เขาว่า

(( ))

ความว่า “หลังจากนั้นท่านจงเงยขึ้นจนอยู่ในสภาพที่ตรง” (al-Bukhari, n.d. :793, Muslim, 2002 : 397)

และหะดีษที่รายงานโดยอาอิชะฮะ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮา ซึ่งท่านได้อธิบายลักษณะการละหมาดของท่านนบี ﷺ โดยกล่าวว่า

ประการที่เจ็ด สูญุดสองครั้งทุกระยะอะฮฺ⁵⁴ โดยเอษะมะนีนะฮฺ ถึงแม้จะ
สูญุดบนสิ่งของที่เข่าจับจีที่มีได้เคลื่อนไหวพร้อมกับการเคลื่อนไหวของเขา

อย่างน้อยให้ส่วนหนึ่งของเข่าทั้งสอง และฝ่ามือทั้งสอง หรือนิ้วมือ หรือนิ้วเท้าทั้งสองแตะพื้นและวาญิบกดหน้าผากและให้สะโผกสูงกว่าหัว

การสูญุดที่สมบูรณ์คือจะต้องกล่าวตักบิรโดยมิได้ยกมือ เมื่อลงสูญุดวางเข่า
ทั้งสองข้างลง แล้ววางมือทั้งสองข้าง หลังจากนั้นจึงวางหน้าผากและจมูก ให้วางมือทั้งสอง
ข้างตรงไหล่ทั้งสองข้าง เขยียดนิ้วโดยไม่ต้องถ่างจากกัน หันไปทางกิบละฮฺ ขาทั้งสองหาง
กันหนึ่งกีบ และแขนทั้งสองให้ห่างจากขาอ่อนทั้งสองข้างและถ่างข้อศอกทั้งสองข้างห่างจาก
พื้นและสี่ข้าง สำหรับผู้ชาย ส่วนผู้หญิงให้หุบแขนเข้าชิดลำตัวและวางแนบไปกับพื้นและไม่
ต้องแขนงทั้งสอง

ประการที่แปด นั่งระหว่างสองสูญุด⁵⁵ โดยเอษะมะนีนะฮฺ ถึงแม้จะเป็นการ
ละหมาดสุนัตก็ตาม และไม่นั่งนานเกินไปจนน่าเกลียดเช่นกับเอษะติคาลเพราะทั้งสองเป็น
องค์ประกอบที่สั้น และสุนัตวางฝ่ามือทั้งสองข้างบนเข่าทั้งสองข้างและขึ้นนิ้วมือทั้งหมด และ

(( ))

ความว่า “เมื่อท่านเจยศรีษะขึ้นจากรุกอะฮฺ ท่านจะยังไม่สูญุดจนกว่าจะขึ้นตรงเสียก่อน” (Muslim, 2002 : 498)

54 หลักฐานในรูกนนี้(สูญุดสองครั้ง)คือ **อายะฮฺ**

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا ﴾

ความว่า “โอ้บรรดาผู้มีศรัทธาพวกท่านจงรูกอ และสูญุดเถิด” (อัลหัจญ์ : 77)

และหะดีษที่ท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวแก่ผู้ที่ท่านได้สอนวิธีละหมาดให้แก่เขาว่า

(( ))

ความว่า “หลังจากนั้นท่านจงสูญุดจนสงบนิ่งอยู่ในท่าสูญุด หลังจากนั้นจงเจยขึ้นจนสงบนิ่งในท่านั่ง
จากนั้นจงสูญุดจนสงบนิ่งอยู่ในท่าสูญุด (al-Bukhari, n.d. : 793, Muslim, 2002 : 397)

55 หลักฐานในรูกนนี้(นั่งระหว่างสองสูญุด) คือ

หะดีษที่ท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวแก่ผู้ที่ท่านได้สอนวิธีละหมาดให้แก่เขาว่า

(( ))

ความว่า “หลังจากนั้นท่านจงเจยขึ้น(จากสูญุดครั้งแรก) จนขึ้นมาสงบนิ่งในท่านั่ง”(al-Bukhari, n.d. : 793 , Muslim, 2002 : 397)

สุนัสนั่งอิศติรอหะฮฺหลังจากสุญูดที่สองก่อนที่จะยืนจากสุญูด⁵⁶ และสุนัคนับบนฝ่ามือทั้งสองในขณะที่ยืนขึ้น

ประการที่เก้า อ่านตะชะฮฺฮุดสุดท้าย⁵⁷ คือ

(

และสุนัคนำให้อ่านเช่นนี้ในตะชะฮฺฮุดแรก

ประการที่สิบ กล่าวเศาะละวัตนบี⁵⁸ ﷺ ในตะชะฮฺฮุดสุดท้าย⁵⁹

(และถ้อยคำที่สมบูรณ์ในการเศาะละวัตนบีก็คือ

(หน้า 9) ( )

⁵⁶ หลักฐานคือหะดีษที่รายงานโดยมาลิก บินอัลหุวัยริษ อัลลัยมี เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า

((ﷺ))

ความว่า “ท่านเห็นท่านนบี ﷺ ละหมาดอยู่ ทุกครั้งที่ท่านลุกขึ้นจาก เราะกะอ์ที่เป็นจำนวนที่ท่านจะไม่ลุกขึ้นจนกว่าท่านจะนั่งให้หนึ่งเสี้ยวก่อน” (al-Bukhari, n.d. :823)

⁵⁷ หลักฐานสำหรับรูกันนี้คือหะดีษที่รายงานโดย อิบน์มุสอูด เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ กล่าวไว้ เมื่อเสร็จละหมาดท่านนบี ﷺ ได้หันหน้ามาทางพวกเราแล้วพูดขึ้นว่า

((... :))

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์คืออัลสะลาม เมื่อคนใดในพวกท่านนั่งลงในละหมาดให้เขาจงกล่าวอัลตะฮียาตุ...”(al-Bukhari, n.d. : 6230, Muslim, 2002 :402, al- Baihaqi, n.d.:2/138, al-Darulqutmi, n.d. : 1/350)

⁵⁸ เศาะละวัตนบี ﷺ คือ การขอพรให้ท่านนบี ﷺ

⁵⁹ หลักฐานสำหรับรูกัน(กล่าวเศาะละวัตนบี ﷺ ในตะชะฮฺฮุดสุดท้าย)คือ **อายะฮ์**

﴿ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴾

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์และมวลมะลาอิกะฮ์ของพระองค์จะเศาะละวัตนบี โอ้ บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงเศาะละวัตและสะลาม(ขอความสันติ) แก่ท่านนบีอย่างจริงจังเถิด” (อัลอิหซาบ : 56)

อุละมาอฺ(นักปราชญ์) ได้มีมติเป็นอิจญมาอฺ ว่า การเศาะละวัตในละหมาดเท่านั้นที่วาญิบ ส่วนนอกละหมาดไม่วาญิบ ดังนั้นจึงเป็นที่แน่นอนว่าวาญิบต้องเศาะละวัตในละหมาด (อรุณ บุญชม,2536 :1/127)

ประการที่สิบเอ็ด นิ่งสำหรับตะชะฮะฮ์สุดและ เตะชะฮะฮ์วันปี ﴿ และสะลาม
ครั้งแรก ⁶⁰

ประการที่สิบสอง ให้อ่าน(กล่าว)สะลามครั้งแรก⁶¹ อย่างน้อย (السلام عليكم)
และที่สมบูรณคือ (السلام عليكم ورحمة الله) สองครั้ง ครั้งแรกหันหน้าไปทางขวาและ
ครั้งที่สองหันไปทางซ้าย ⁶² การหันทั้งสองครั้งนั้นจนให้ผู้ที่อยู่ด้านหลังเห็นแก้ม ⁶³ และ
สุดท้ายให้สะลามแก่ผู้ที่เขาได้หันไปหาเขาจากมะลาอิกะฮ์ ⁶⁴ และมุมีนินที่เป็นมนุษย์

⁶⁰ หลักฐานสำหรับรูกันนี้ คือ หะดีษ จากอะบีหุหมัฎ อัศสาอิดีย์ ได้กล่าวว่า ฉันจดจำการละหมาดของท่าน
เราะฮ์มุลลอฮ์ ﴿ ได้ดียิ่งกว่าพวกท่าน และในหะดีษนั้นมีใจความว่า
(( ))

ความว่า “เมื่อท่านนั่งในเราะกะอะฮ์สุดท้าย ท่านได้โผล่เท้าซ้ายออกมา และชันเท้าอีกข้างหนึ่ง และ
ได้นั่งบนสะโปกของท่าน” (al-Bukhari, n.d. : 828)

⁶¹ หลักฐานสำหรับรูกันนี้(สะลาม)คือ หะดีษ

(( ))

ความว่า “กุญแจของละหมาดคือความสะอาด และสิ่งที่ทำให้ห้าม(การกระทำทั้งที่เคยกอนุญาตให้
กระทำได้ก่อนละหมาด)คือดักบิร และสิ่งที่ทำให้อนุญาต(การกระทำสิ่งที่ไม่เคยกห้ามกระทำในละหมาด)
คือ การกล่าวสะลาม”(Abu Dawud, 1988 : 61, al-Tirmizi,1987: 3) หะดีษหะสัน (al-Sayuti, n.d.:
2/156)

⁶² หลักฐานคือหะดีษจากอับนุญญัยดี เราะฮ์มุลลอฮ์ฮุอันฮุ ว่า

)

﴿

((

ความว่า “ท่านนบี ﴿ ได้กล่าวสะลามหันไปทางด้านขวาและทางด้านซ้าย จนเห็นความขาวที่แก้มของ
ท่านว่า) ” (Abu Dawud, 1988 : 996 , al -

Tirmizi, 1987 : 295) ตีรมีซีกกล่าวว่าหะดีษหะสันเศาะหี้ห

⁶³ หลักฐานคือหะดีษ ที่รายงานโดย สะอูด เราะฮ์มุลลอฮ์ฮุอันฮุ ได้กล่าวว่า

((﴿))

ความว่า ฉันเห็นท่านเราะฮ์มุลลอฮ์ ﴿ กล่าว สะลามหันไปทางด้านขวาและทางด้านซ้ายจนฉันเห็น
ความขาวที่แก้มของท่าน (Muslim, 2002 : 582)

⁶⁴ มะลาอิกะฮ์คือ พหูพจน์ ของคำว่า มลัก บ่าวผู้ทำหน้าที่สรรเสริญและรับใช้อัลลอฮ์ ในภารกิจบางอย่างที่
พระองค์ทรงมอบให้ (บรรจง บินกาซัน, 2547 : 98)

และญิน⁶⁵ และสุนัตเนียดออกจากละหมาดในขณะที่ให้สะลามครั้งแรกโดยห้ามนำหน้าและตามหลังซึ่งต้องเนียดพร้อมกับอะลีฟของ อัศสะลาม (السلام)

ประการที่สิบสาม เรียบเรียงรูกันเหล่านี้ตามลำดับที่ได้กล่าวมา⁶⁶

เนียสุนันจะพร้อมกับตักบีเราะฮ์ อัลอิหรอหม ยีน และฟาติหะฮ์ ส่วนตะชะฮฮุสศุเศาะลาวาต สะลาม จะพร้อมกับนังตะชะฮฮุสศุค ดังนั้นการเรียบเรียงนี้ก็จะเกิดขึ้นสำหรับรูกันที่มีได้กล่าวมานี้

65 ญินคือ สิ่งถูกสร้างชนิดหนึ่งซึ่งมนุษย์ไม่อาจมองเห็นตัวตนที่แท้จริงของมัน แต่มันสามารถมองเห็นมนุษย์และปรากฏตัวออกมาในรูปแบบต่างๆ ได้ (บรรจง บินกาซัน, 2547 : 57) ส่วนอินส คือมนุษย์ชาติตรงข้ามญิน

66 หลักฐานคือ หะดีษที่รายงานโดย อะบีสุรอยเราะฮ์ ซึ่งอุละมาอ์เรียกกันว่า เคาะบ์รุมุสิอ์ อัลเศาะลาฮ์ (เรื่องของผู้ละหมาดไม่ถูกต้อง) เนื่องจากในหะดีษมีการเรียงลำดับจากรูกันหนึ่งไปยังอีกรูกันหนึ่งตามลำดับ นั่นคือ ท่านนบี ﷺ อยู่ในมัสยิด แล้วมีชายบักวีคนหนึ่งเข้ามาแล้วทำละหมาดอย่างรวดเร็ว หลังจากนั้นเขาก็ได้ให้สะลามกับท่านนบี ﷺ ท่านนบี ﷺ ก็ได้ตอบสะลาม และกล่าวว่า

: : (( ))
))

((

ความว่า “ท่านจงกลับไปทำการละหมาดใหม่ แท้จริงท่านยังไม่ได้ละหมาด” แล้วชายคนนั้นก็กลับไปทำการละหมาดใหม่ หลังจากนั้นเขาก็ได้กลับมาให้สะลามกับท่านนบี ﷺ ท่านนบี ﷺ ก็ได้กล่าวอีกว่า “ท่านจงกลับไปทำการละหมาดแท้จริงท่านยังไม่ได้ละหมาด” สามครั้ง ชายผู้นั้นจึงกล่าวว่า โอ้อท่านนบี ขอได้โปรดสอนฉันด้วยเถิดว่า ฉันสมควรทำอย่างไร? ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “เมื่อท่านยืนขึ้นเพื่อละหมาดท่านจงกล่าวตักบีร์ หลังจากนั้นแล้ว จินอ่านอายะฮ์จากอัลกุรอานที่ท่านเห็นว่าง่ายสำหรับท่าน หลังจากนั้นท่านจงรูกู จนหยุดนิ่งในท่ารูกู หลังจากนั้นท่านจงเงยขึ้นจนอยู่ในสภาพที่ตรง หลังจากนั้นท่านจงสุญูดจนสงบนิ่งอยู่ในท่าสุญูด หลังจากนั้นจงเงยขึ้นจนสงบนิ่งในท่านั่ง จากนั้นจงสุญูดจนสงบนิ่งอยู่ในท่าสุญูด หลังจากนั้นท่านจงกระทำเช่นนั้นในละหมาดของท่านทั้งหมด” (al-Bukhari, n.d.: 793, Muslim, 2002 : 397)

และการกระทำของท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ ที่ถูกรายงานโดยหะดีษที่เศาะหีห

4.7 สุนัตของการละหมาด

สุนัตอับอาฏ คือ สิ่งทีละทิ้งหรือ ไม่นำมาปฏิบัติ ให้ชดเชยโดยการสุญุดชะฮวี⁶⁷ ไม่ว่าจะละหมาดฟรฎูหรือละหมาดสุนัต ซึ่งมีแปดอย่างคือ

1. ตะชะฮฮุด ครั้งแรก
2. นั่งเพื่อตะชะฮฮุด ครั้งแรก
3. อ่านกนูต
4. ยืนเพื่ออ่านกนูต
5. อ่านเศาะละวาตนบี หลังจากตะชะฮฮุดครั้งแรก
6. อ่านเศาะละวาตนบี หลังจากอ่านกนูต
7. เศาะละวาตแก่วงศ์วานของท่านนบีหลังจากตะชะฮฮุดสุดท้ายที่เป็นรุกน
8. เศาะละวาตแก่วงศ์วานของท่านนบีหลังจากอ่านกนูต

ดังนั้น หากละทิ้ง ข้อใดข้อหนึ่งที่ได้กล่าวมาที่สุนัตให้ชดเชยด้วยสุญุดชะฮวี ตอนท้ายละหมาด ก่อนสะลาม และหลังจากอ่านเศาะละวาต และคูอาตะชะฮฮุด

ส่วนสุนัตฮัยอะฮ์ซึ่งหากละทิ้งก็ไม่สุนัตให้ชดเชยโดยการสุญุดชะฮวี ซึ่งมีมาก เช่น

- 1- ยกมือทั้งสองข้างขณะตักบิรเราะฮ์ อัลอิหรอม โดยให้ฝ่ามือทั้งสองข้างตรงกับไหล่ นิ้วมือตรงกับดิ่งหูด้านบน และนิ้วหัวแม่มือตรงกับดิ่งหู⁶⁸

⁶⁷ สุญุดชะฮวีคือ เป็นการสุญุดเพื่อชดเชยข้อบกพร่องที่ผู้ละหมาดทำให้เกิดขึ้นในละหมาดของเขาไม่ว่าจะโดยเจตนาหรือลืมน ซึ่งการสุญุดนั้นสองครั้งที่ท้ายละหมาด รายละเอียดเกี่ยวกับสุญุดชะฮวี ดูหัวข้อ 4.15

⁶⁸ หลักฐานคือหะดีษรายงานโดยอบินอุมร์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม่า ว่า

ﷺ

:

:

ความว่า “ฉันเห็นท่านนบี ﷺ เริ่มตักบิร ในละหมาด ท่านยกมือทั้งสองข้างขึ้นขณะตักบิร จนฝ่ามือทั้งสองข้างขึ้นไปตรงบ่าทั้งสองข้างของท่าน และขณะเมื่อตักบิรเพื่อลงรุกวะฮ์ ท่านก็ได้ทำเช่นเดียวกัน และขณะเมื่อได้กล่าวอะฮ์ดลอสุลิมันหะมิละฮ์ (อัลลอฮ์ทรงได้ยินผู้กล่าวคำสรรเสริญพระองค์) ท่านก็ได้ทำเช่นเดียวกับนั้น และท่านก็ได้กล่าว ร็อบบะนาละกัลหัมด ( ) (เข้าแต่องค์อภิบาลของเรา และมวลสรรเสริญเป็นสิทธิ์ของท่าน) และท่านจะไม่ทำเช่นนั้นขณะลงสุญุด และจะไม่ทำขณะเงยศีรษะขึ้นจากสุญุด” (al-Bukhari, n.d. : 738 , Muslim, 2002 : 390)

2-วางมือขวาลงบนมือซ้าย⁶⁹ และให้ใช้นิ้วมือขวาจับข้อมือซ้ายโดยวางไว้ได้
อกเหนือสะดือ ซึ่งจะวางทับพร้อมกับการจับของตักบีรตามที่ได้บันทึกในหนังสือซัรหุมุฮัษษับ
และซัรหุวะสิฎุ⁷⁰

3-อ่านคฺออฺฟิตตฺาหฺ หลังจาก ตักบีเราะฮฺ อัลอิหฺรออม อย่างน้อยคือ
( )
และที่สมบูรณ์คือ⁷¹

( )
4- หลังจากนั้นให้กล่าว ในทุกเราะกะอะฮฺ⁷²

69 หลักฐานคือหะดีษที่รายงานโดย วาอิล บินหุฎุรฺ เราะฎิยัลลอฮฺฮุอันฮฺ ว่า

ความว่า “เขาเห็นท่านนบี ﷺ ยกมือทั้งสองของท่านขึ้น ขณะเข้าละหมาด... หลังจากนั้น ได้วางมือ
ขวาทับมือซ้าย” (Muslim, 2002 : 572)

และนะสาอีได้บันทึกว่า

ความว่า “หลังจากนั้นท่านได้วางมือขวาทับหลังมือซ้ายรวมทั้งข้อมือและแขนด้วย” (al- Nasai, n.d . :
2/126)

70 หนังสือซัรหุมุฮัษษับมีชื่อว่า อัลมัญมูอฺ ซึ่งแต่งโดยอิมามนะวาวี มีจำนวนยี่สิบเล่มด้วยกัน

ส่วนซัรหุวะสิฎุ ก็เป็นหนังสือฟิกฮ์มัซฮับฮาฟีอีซฺ ซึ่งแต่งโดยอิมามนะวาวี เช่นกัน

71 หลักฐานคือ หะดีษรายงานโดย อะลี บินอะบีฏอลิบ เราะฎิยัลลอฮฺฮุอันฮฺ จากท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ว่า
เมื่อท่านได้ยืนขึ้นละหมาดท่านได้กล่าวว่า

((

ความว่า “ข้าพเจ้าขอตั้งมั่นใบหน้าของข้าพเจ้า ผู้สร้างฟ้าและแผ่นดิน ในสภาพของผู้หันเหออกจาก
ศาสนาที่เหลวไหลสู่ศาสนาที่เที่ยงธรรม ในสภาพของผู้ยอมจำนน และข้าพเจ้ามิใช่รวมอยู่ในกลุ่มชน
ที่ตั้งภาคี แท้จริงละหมาดของข้าพเจ้า ศาสนกิจของข้าพเจ้า การมีชีวิตอยู่ของข้าพเจ้า และการตาย
ของข้าพเจ้า เป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮฺ ผู้อภิบาลสากลโลก ไม่มีผู้ใดเสมอเหมือนพระองค์ นี่คือนสิ่งที่
ข้าพเจ้าถูกบัญชาไว้และข้าพเจ้าอยู่ในกลุ่มชนของผู้ยอมจำนน” (Muslim, 2002 : 771)

72 หลักฐานคือ อายะฮฺ

﴿ فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴾

ความว่า “ดังนั้นเมื่อเจ้าอ่านอัลกุรอานก็จงขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮฺให้พ้นจากชัยฏอนที่ถูกสาปแช่ง”

(อันนะหฺลฺ : 98)

5- กล่าวอามีนเมื่อจบฟาติหะฮฺโดยให้กล่าวด้วยเสียงดังสำหรับละหมาดที่อ่านฟาติหะฮฺด้วยเสียงดัง และกล่าวด้วยเสียงค่อยสำหรับละหมาดที่อ่านฟาติหะฮฺด้วยเสียงค่อย⁷³ และสุนัตสำหรับผู้ตามให้กล่าวคำอามีนพร้อมกับการกล่าวอามีนของอิมามของเขา⁷⁴

6- สุนัตหยุดสักพักระหว่างฟาติหะฮฺกับอามีน และระหว่างอามีนกับสุเราะฮฺ และระหว่างสุเราะฮฺกับรูกูอ์⁷⁵

⁷³ หลักฐานคือ หะดีษรายงานโดย อะบิฮุร็อยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ว่า

: ((غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ)) : ﷻ
((

ความว่า “เมื่อท่านเราะฮฺถูกลดฮฺ ﷻ ได้อ่าน

((غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ))

ท่านได้กล่าว อามีน จนกระทั่งคนที่อยู่ถัดไปในแถวที่หนึ่งได้ยิน” (Abu Dawud, 1988 : 934)

และอินุมาญะฮฺได้บันทึกเพิ่มเติมว่า (( )) และมีศ็อดก็กระหึ่มด้วยเสียง อามีน

(Ibn Majah, n.d. : 853) หะดีษหะสัน (al- Sayuti, n.d. : 2/104)

⁷⁴ หลักฐานคือ หะดีษ รายงานโดยอะบิฮุร็อยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ว่า ท่านเราะฮฺถูกลดฮฺ ﷻ ได้กล่าวว่า

((غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ))))
((

ความว่า “เมื่ออิมามได้อ่าน

((غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ))

พวกท่านจงกล่าวอามีนเถิด เพราะผู้ที่กรกล่าวอามีนของเขา พร้อมกับอามีนของมะลาอิกะฮฺ เขาจะได้รับการอภัยโทษบาปต่างๆของเขาที่ผ่านพ้นมาแล้ว” (al-Bukhari, n.d. : 782 , Muslim, 2002 : 410 , Abu Dawud, 1988 : 935)

และอีกรายงานหนึ่งบันทึกโดย อะบิฮุร็อยเราะฮฺ ว่า ((...)) ความว่า “เมื่ออิมามกล่าวอามีน พวกท่านจงกล่าวอามีน...” (Abu Dawud, 1988 : 936)

⁷⁵ หลักฐานคือหะดีษรายงานโดยสะมุเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ว่า

(( )) ความว่า “การหยุดสองครั้งที่ข้าพเจ้าจำมาจากท่านเราะฮฺถูกลดฮฺ ﷻ ” แต่ท่านอิหมรอน บินหุศอยนุได้ปฏิเสธและกล่าวว่า พวกเราจำได้ว่า หยุดครั้งเดียว พวกเราจึงได้เขียนหนังสือไปถึงอูบัยฮฺ บิน กะอับ ที่นครมะดีนะฮฺ ท่านอูบัยฮฺ ได้มีหนังสือตอบมาว่า สะมุเราะฮฺจำได้ถูกต้อง สะอัดได้กล่าวว่า พวกเราได้ถามเกาะตาละฮฺว่า อะไรคือการหยุดทั้งสองครั้งนี้ ? เกาะตาละฮฺได้ตอบว่า (( ))

ความว่า “ (ครั้งทีหนึ่ง) เมื่อได้เข้าสู่ละหมาดแล้ว(หลังจากตักบีเราะฮฺ อัลอิหมรอน) และ (อีกครั้งหนึ่ง) เมื่อเสร็จจากการอ่าน(ทั้งหมด) ท่านเกาะตาละฮฺได้กล่าวหลังจากนั้นว่า และเมื่อได้อ่าน

7- อ่านสุเราะฮ์หลังจากฟาติหะฮ์ สำหรับอิมามและผู้ละหมาดคนเดียว ในสอง
เราะกะอะฮ์แรกของทุกๆละหมาดเท่านั้น⁷⁶ โดยให้อ่านสุเราะฮ์ที่ยาวสำหรับละหมาดศุบหุ

(ไม่ใช่พวกที่หลงผิด)”(Abu Dawud, 1988 :780, al- Tirmizi, 1987: 251) ดิรมีย์ กล่าวว่า หะดีษ
สะสมเราะฮ์ เป็นหะดีษหะสัน

76 หลักฐานคือ หะดีษ รายงานโดย อะบีเกาะดาอะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ว่า

ﷺ

:

ความว่า “ท่านนบี ﷺ ได้อ่านอุมมิลกิตาบ และได้อ่านสุเราะฮ์ หนึ่งพร้อมกับอุมมิลกิตาบในสอง
เราะกะอะฮ์แรกของละหมาดซุฮฺรฺ และละหมาดอัศฺรฺ และในรายงานหนึ่งว่า และเช่นเดียวกันนี้ท่าน
จะกระทำในละหมาดศุบหุ” (al-Bukhari, n.d. :777 , Muslim, 2002 :451)

และหะดีษจากญับรฺ บิน มุฏอิม ว่า

ﷺ

ความว่า “ฉันได้ยืนท่านเราะฮ์สูลุลลอฮ์ ﷺ ได้อ่านสุเราะฮ์ อัฏฏูรฺในละหมาดมัฆริบ (al-Bukhari, n.d. :
765 , Muslim, 2002 : 463)

และหะดีษรายงานโดย อัลบรัรอฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้กล่าวว่า

وَالَّتَيْنِ وَالزَّيْتُونَ ﷺ

ความว่า “ฉันได้ยืนท่านนบี ﷺ อ่าน วัตติไน วัซซัยตูน ในละหมาดอิซาอฺ ฉันไม่เคยได้ยืนใครมีเสียงดี
หรืออ่านดียิ่งกว่าท่าน” (al-Bukhari, n.d. : 769 , Muslim, 2002 : 449)

ส่วนมะฆูมนั้นหากละหมาดที่อ่านเสียงดังไม่สุนัตให้อ่านนอกจากฟาติหะฮ์เท่านั้น ดังที่ อุบา
ดะฮ์ บิน อัศศอมิต ได้กล่าวว่า

)) :

ﷺ

)) :

: ((

((

)) : ((

ความว่า “จากพวกเราอยู่ข้างหลังท่านเราะฮ์สูลุลลอฮ์ ﷺ ในละหมาดศุบหุ และต่อมารอ่านดกอยู่ในฐานะ
ลำบากแก่ท่าน เมื่อเสร็จละหมาดท่านได้กล่าวว่า พวกท่านอ่านอยู่ข้างหลังอิมามของพวกท่านใช่ไหม
ผู้รายงานกล่าวว่า พวกเราได้กล่าวว่า ข้าแต่ เราะฮ์สูลุลลอฮ์ ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ ว่า ใช่ ท่านได้กล่าว
ว่า ท่านทั้งหลายอย่ากระทำนอกจากอุมมิลกูรอ่าน เพราะไม่มีละหมาด (ที่ถูกต้อง) แก่ผู้ที่ไม่ได้อ่าน
ฟาติหะฮ์ และในรายงานหนึ่งว่า ท่านทั้งหลายอย่าอ่านสิ่งใดจากอัลกูรอ่าน เมื่อฉันได้อ่านดังแล้ว
นอกจากอุมมิลกูรอ่าน” (Abu Dawud, 1988 : 823-824 , al – Nasai, .n. d. : 2/141) หะดีษหะสัน (al-
Shaukani, n.d. : 2/243)

และสั้นกว่านั้นสำหรับละหมาดซุฮฺร และปานกลางสำหรับละหมาดอัศรและอิซาอ และสั้น
สำหรับละหมาดมัฆริบ ⁷⁷ และในการละหมาดศุบหฺวันศุกร์ให้อ่าน และ ⁷⁸

8- กล่าวตักบิรฺ ขณะเปลี่ยนอาการทั้งห้า ⁷⁹ คือ ตักบิรฺสำหรับรูกูอฺ ตักบิรฺ
สำหรับสุญูด ตักบิรฺขึ้นจากสุญูด ตักบิรฺสุญูดครั้งที่สอง ตักบิรฺขึ้นจากสุญูดไปยังยืนตรง
9-ยกมือทั้งสองข้างเหมือนกับตักบิรฺเราะฮฺอัลอิหฺรอหมขณะทํารูกูอฺ เอียะติคาล ⁸⁰

⁷⁷ หลักฐานคือหะดีษรายงานโดยสุลัยมาน บิน ยะซาร์ จากอะบีซุรอยเราะฮฺเราะฮฺเราะฮฺฎิยัลลอฮฺฮุอันฮุมกล่าวว่

ความว่า “ฉันไม่เคยละหมาดข้างหลังใครที่ละหมาดเหมือนกับท่านเราะฮฺฎุลลอฮฺ ﷺ ยิ่งกว่าชายคนนั้น
พวกเราได้ละหมาดข้างหลังคนๆนั้น เขาละหมาดสองเราะกะอะฮฺแรกของละหมาดซุฮฺร ยาว และผ่อน
ลงในสองเราะกะฮฺสุดท้าย และผ่อนลงในละหมาดอัศร และเขาจะอ่านกิซอรัลมุฟัสซอล ในละหมาด
มัฆริบ และเขาจะอ่านวัชฆัมลีวะภาษา และสูเราะฮฺที่พอกๆกันในละหมาดอิซาอ และเขาจะอ่านสอง
สูเราะฮฺยาวๆในละหมาดศุบหฺ (al-Nasai, n. d. : 2/167)

⁷⁸ หลักฐานคือ หะดีษรายงานโดยอะบีซุรอยเราะฮฺเราะฮฺเราะฮฺฎิยัลลอฮฺฮุอันฮุ ได้กล่าวว่า

الْمَرَّتَيْنِ : - - هَلْ أُنِيَ عَلَى الْإِنْسَانِ ﷺ

ความว่า “ท่านนบี ﷺ จะอ่านในวันศุกร์ ในละหมาดศุบหฺ อะลีฟลาม ดันซิด อัศศัญดะฮฺ และฮัลอะดา
อะลาอินساني (al-Bukhari, n.d. : 891, Muslim, 2002 : 880)

⁷⁹ หลักฐานคือ หะดีษรายงานโดยอะบีซุรอยเราะฮฺเราะฮฺเราะฮฺฎิยัลลอฮฺฮุอันฮุ ว่า

ﷺ :

ความว่า “ท่านได้ละหมาดกับบรรดาเศาะหาบะฮฺ และท่านได้กล่าวตักบิรฺทุกครั้งที่ท่านก้มลงและลุก
ขึ้น เมื่อเสร็จละหมาดท่านกล่าวว่า เช่นนี้แหละเป็นแบบเหมือนการละหมาดของท่านเราะฮฺฎุลลอฮฺ ﷺ”
(al-Bukhari, n.d.: 785 , Muslim, 2002 : 392)

⁸⁰ หลักฐานคือ หะดีษรายงานโดยอับนิอุมัรฺ เราะฮฺฎิยัลลอฮฺฮุอันฮุมได้กล่าวว่า

ﷺ

: :

ความว่า “ฉันเห็นท่านนบี ﷺ เริ่มตักบิรฺในละหมาด ท่านยกมือทั้งสองข้างขึ้นขณะตักบิรฺ จนนำมือทั้งสองข้าง
ขึ้นไปตรงบ่าทั้งสองข้างของท่าน และขณะเมื่อตักบิรฺเพื่อลงรูกูอฺ ท่านก็ได้ทำเช่นเดียวกันนั้น
และขณะเมื่อได้กล่าว สะมิอัลลอฮฺสุลีมันหะมิดะฮฺ (อัลลอฮฺทรงได้ยืนผู้กล่าวสรรเสริญพระองค์) ท่านก็ได้
ทำเช่นเดียวกันนั้น และท่านก็ได้กล่าว ร็อบบะนะนาละกัลหัมดุล (ข้าแต่องค์อภิบาลของเรา

ซึ่งเริ่มยกมือทั้งสองพร้อมกับยกหัวจากรุกู และขณะที่ลุกจากตะชะฮุดแรกไปยังยืนตรง⁸¹
 10 - (หน้า 10) กล่าว ( ) สามครั้งในขณะรุกู
 และกล่าว ( ) สามครั้งในขณะสุญูด⁸² แล้วถ้าผู้ละหมาดคนเดียว
 ให้เพิ่มหลังจากตัสบีหของรุกู

และมวลสรรเสริญเป็นสิทธิ์ของท่าน) และท่านจะไม่ทำเช่นนั้นขณะลงสุญูด และจะไม่ทำขณะเงย
 ศีรษะขึ้นจากสุญูด” (al-Bukhari, n.d. :738 , Muslim, 2002 : 390)

81 หลักฐานคือ หะดีษรายงานโดยอะบิสูรอยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ว่า

: ﷺ
 (( )) :

ความว่า “เมื่อ ท่านเราะฮฺสูดลลอฮฺ ﷻ ท่านลุกขึ้นไปละหมาดท่านจะตักบิรขณะขึ้นและตักบิรขณะรุกู
 หลังจากนั้นจะกล่าวว่า สะมีอัลลอฮฺสุลีมันหะมิเดฮฺ (อัลลอฮฺทรงไต่ยืนผู้กล่าวสรรเสริญพระองค์)
 ขณะเมื่อเหยียดหลังตรงจากรุกูแล้วท่านจะกล่าวขณะขึ้นตรงว่า ร็อบบะนะวะละกัลหัมดฺ หลังจากนั้น
 ท่านจะตักบิรขณะที่มลงสุญูด และตักบิรขณะเงยศีรษะขึ้น และตักบิรขณะสุญูด และตักบิรขณะเงย
 ศีรษะขึ้น หลังจากนั้นท่านจะกระทำอย่างนี้ในละหมาดทั้งหมดจนเสร็จละหมาด และท่านจะตักบิร
 ขณะลุกขึ้นจากสองเราะกะอะฮฺภายหลังจากนั้นแล้ว” (al-Bukhari, n.d. : 789 , Muslim, 2002 : 392)

82 ในบันทึกของมุสลิมไม่มีคำว่า ( ) ซึ่งหุัยฟะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุได้รายงานว่า

: ... : ... ﷺ

ความว่า “ฉันได้ละหมาดพร้อมกับเราะฮฺสูดลลอฮฺ ﷻ ในคืนหนึ่ง และในหะดีษนั้นมีใจความว่า
 หลังจากนั้นท่านได้รู้กัวะฮฺและกล่าวว่า หลังจากนั้นท่านได้สุญูดและกล่าวว่า
 ” (Muslim, 2002 :772 , Abu Dawud, 1988 : 871)

ส่วนอะบูดาวูดและดารุฎนีย์ ได้บันทึก อีกสายหนึ่งโดยเพิ่มคำว่า ( )

: : ﷺ))
 ((

ความว่า “เมื่อท่านนบี ﷺ ได้รู้กัวะฮฺท่านจะกล่าว สามครั้ง และเมื่อท่าน
 สุญูด ท่านจะกล่าวว่า สามครั้ง (Abu Dawud, 1988 : 870) อัลสะยูฎีกกล่าวว่า
 หะดีษหะสัน (al-Sayuti, n.d.: 2/107) ส่วนอัลบานีกกล่าวว่า หะดีษเศาะหีห (al-Albani, 1985 : 2/41)

และให้เพิ่มหลังจากตัดสี่ปีของศุภศัคน์ทั้งสอง ⁸³

11- กล่าว ( ) พร้อมกับการยกศิระ ⁸⁴ ในขณะที่ยืนตรงให้

กล่าววว่า ⁸⁵

⁸³ หลักฐานคือหะดีษที่รายงานโดยอะลี บิน อะบีฏอลิบจากท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ว่า

((...)) :

((-)) :

(( )) :

((

ความว่า “เมื่อท่านรูกะวะท่นจะกล่าวว่า “โอ้อัลลอฮฺ ฉันก็มรูกะวะเพื่อพระองค์ ฉันศรัทธาต่อพระองค์ ฉันยอมจำนนต่อพระองค์ การฟังของฉัน การมองของฉัน สมอองของฉัน เส้นเอ็นของฉัน และสิ่งที่ทำ ทั้งสองข้างของฉันยืนอยู่ต่างนอบน้อมต่อมต่นต่อพระองค์ ” และเมื่อท่านยกศิระขึ้นท่านจะกล่าวว่า โอ้อัลลอฮฺผู้อภิบาลพวกเรา การสรรเสริญนั้นสำหรับพระองค์ การสรรเสริญที่เต็มเปี่ยมชั้นฟ้าและเต็ม เปี่ยมแผ่นดิน และสิ่งที่อยู่ระหว่างมันทั้งสอง และเต็มเปี่ยมสิ่งอื่นหลังจากนั้นที่พระองค์ทรงประสงค์” และเมื่อท่านศุภศัคน์ท่านจะกล่าวว่า “ โอ้อัลลอฮฺ ฉันก็มศุภศัคน์เพื่อพระองค์ ฉันศรัทธาต่อพระองค์ ฉัน ขอมลิโรราบต่อพระองค์ ใบหน้าของฉันได้ก้มศุภศัคน์ต่อผู้ทรงบังเกิดและทรงนรมิตรมัน พระองค์ทรง ทำให้ได้ยินและมองเห็นด้วยพลังและเชชานูภาพของพระองค์ มหาอำเรญูอัลลอฮฺพระองค์คือพระผู้ เป็นเจ้าผู้ทรงสร้างที่ดีที่สุด” (Muslim, 2002 : 771)

⁸⁴ หลักฐานคือ หะดีษรายงานโดยอะบิฮุร็อยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ว่า

... : ﷺ

ความว่า “เมื่อ ท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ท่านลุกขึ้นไปละหมาดท่านจะดักบิรฺขณะยืนและดักบิรฺขณะรูกู หลังจากนั้นจะกล่าวว่า สะมิอัลลอฮุสุลิมันหะมิคะฮฺ (อัลลอฮฺทรงได้ยินผู้กล่าวสรรเสริญพระองค์) ... ”

(al-Bukhari, n.d. : 789, Muslim, 2002 : 392)

⁸⁵ หลักฐานคือหะดีษรายงาน โดยอัब्ดุลลอฮฺ บิน อะบีเอาฟา เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ กล่าววว่า เมื่อท่าน เราะซูลุลลอฮฺ ﷺ เวยขึ้นจากรูกู ท่านจะกล่าววว่า

(( ))

ความว่า “อัลลอฮฺทรงได้ยินคำสรรเสริญของผู้ที่ทำการสรรเสริญพระองค์ โอ้อัลลอฮฺผู้อภิบาล พวกเรา การสรรเสริญนั้นสำหรับพระองค์ การสรรเสริญที่เต็มเปี่ยมชั้นฟ้าและเต็มเปี่ยมแผ่นดิน และ เต็มเปี่ยมสิ่งอื่นหลังจากนั้นที่พระองค์ทรงประสงค์” (Muslim, 2002 : 476, Abu Dawud, 1988 : 846)

( )
 และให้เพิ่มอีกสำหรับผู้ละหมาดคนเดียว⁸⁶
)
 ( )
 12-อ่านกุนุต ในเราะกะอ์ที่สองของละหมาดศุบหุ⁸⁷ และวิตฺร ครั้งที่สองของ
 เดือนเราะมะฎอนและ ทุกครั้งของการละหมาดในช่วงที่มีภัยและการทดสอบจากอัลลอฮ์คือ

86 หลักฐานคือ **หะดีษรายงานโดยอะบีสะอีด อัลคุดรี** เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ กล่าวว่า เมื่อท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เยษีเราะของท่านจารุกุ ท่านกล่าวว่า

((
 ความว่า “โอ้พระผู้อภิบาลพวกเรา ฉันขอสรรเสริญพระองค์ ด้วยการสรรเสริญที่ เต็มเปี่ยมชั้นฟ้าและ
 เต็มเปี่ยมแผ่นดิน และเต็มเปี่ยมสิ่งอื่นหลังจากนั้นที่พระองค์ทรงประสงค์ พระผู้เป็นเจ้าของผู้ทรงคุณ
 การสรรเสริญยกย่องและสดุดี สิ่งที่ว่าคนหนึ่งสมควรกล่าวซึ่งพวกเราทุกคนล้วนแล้วแต่เป็นบ่าวของ
 พระองค์ โอ้อัลลอฮ์ ไม่มีผู้ใดจะขัดขวางในสิ่งที่พระองค์ทรงประทานให้ และไม่มีผู้ใดจะให้ได้ในสิ่ง
 ที่พระองค์ทรงขัดขวาง และผู้ที่มิใช่คนนั้นไม่อาจให้คุณประโยชน์อันใดได้ โชคกลานั้นมาจาก
 พระองค์”(Muslim, 2002 : 477, Abu Dawud, 1988 : 847)

87 หลักฐานคือ **หะดีษรายงานโดยอะนัส** เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้กล่าวว่า

((ﷺ))
 ความว่า “ท่านเราะสูลุลลอฮ์ คงอ่านกุนุต ในละหมาดศุบหุ จนกระทั่งจากคุณาไป”
 และหะดีษรายงานโดยอะนัส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ว่า

: : ﷺ :
 ความว่า “มีผู้ถามว่า ท่านนบี ﷺ ได้อ่านกุนุตในละหมาดศุบหุ ไหม? เขาตอบว่า ใช่ (ได้อ่าน) และมีผู้
 ถามเขาอีกว่า ท่านอ่านกุนุตก่อนรูกูหรือ? เขาตอบว่า ภายหลังรูกูเล็กน้อย (al-Bukhari, n.d. : 1001 ,
 Muslim, 2002 : 677)

และหะดีษรายงานโดยอะบิสูรอเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ว่า

... :
 ความว่า “เมื่อท่านนบี ﷺ เยษีเราะขึ้นจากรูกู ในละหมาดศุบหุ ในเราะกะอ์ที่สอง ท่านได้ยกมือทั้ง
 สองขึ้น และได้ใช้คู่มือนี้วิงวอนขอ คือ ข้าแต่อัลลอฮ์ ได้โปรดชี้ฉันอยู่ในกลุ่มของบุคคลที่ท่านได้
 ชี้ฉัน ...” หะดีษเศาะหีห (al- Sayuti, n.d. : 2/107)

)

88 (

ถ้าเป็นอิมามให้อ่านด้วยคำพหูพจน์ คือ ( ) จนจบ

13- สุนัตกล่าวระหว่างสองสุญูด ด้วย⁸⁹

88 หลักฐานคือ **หะดีษ** รายโดยหะสัน บิน อะลี เราะฎิยัลลอฮุฮุอันฮุมมา ได้กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮุ ﷺ ได้สอนข้าพเจ้าหลายประโยคที่ข้าพเจ้าใช้กล่าวในละหมาดวิตร คือ

((

ความว่า “ข้าแต่อัลลอฮุ ได้โปรดชี้ข้าพเจ้าให้อยู่ในกลุ่มของบุคคลที่ท่านได้ชี้แนะ และได้โปรดให้ข้าพเจ้าได้รับความสุขอยู่ในกลุ่มของผู้ที่ท่านได้ให้ความสุข ได้โปรดให้ความช่วยเหลือแก่ข้าพเจ้าพร้อมกับผู้ที่ท่านได้ให้ความช่วยเหลือ ได้โปรดให้ความเพิ่มพูนแก่ข้าพเจ้าในสิ่งที่ท่านได้ประทานให้ ได้โปรดคุ้มครองข้าพเจ้าให้พ้นจากความชั่วร้ายของสิ่งที่พระองค์ได้กำหนดไว้ เพราะความจริงพระองค์เป็นผู้กำหนดไม่มีใครกำหนดให้พระองค์ได้ และความจริงบุคคลที่พระองค์ช่วยเหลือจะไม่ตกต่ำ และบุคคลที่พระองค์โกรธกริ้วจะไม่มีเกียรติ ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าของเรา คุณความดีของพระองค์เพิ่มพูน และเกียรติของพระองค์สูงส่ง” (Abu Dawud, 1988 : 1425 , al- Tirmizi, 1987 : 464)

ดิรมียีกกล่าวว่า **หะดีษ** หะสัน

และการปฏิบัติของเศาะหาบะฮุ ซึ่งบันทึกโดยอะบูดาอูดว่า

ความว่า “ท่านอูบัยฮ์ บิน กะอับ ได้นำพวกเขาละหมาดหมายถึงในเดือนเราะมะฎอน และเขาจะอ่านญุศุดในครั้งสุดท้ายของเดือนเราะมะฎอน” (Abu Dawud, 1988 : 1428)

89 หลักฐานคือ **หะดีษ** รายงานโดยอิบนินอับบาส เราะฎิยัลลอฮุฮุอันฮุมมา ได้กล่าวว่า ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวในขณะที่นั่งระหว่างสองสุญูดว่า

((

))

ความว่า “(โอ้ อัลลอฮุ ได้โปรดคอยแก่ข้าพเจ้า ได้โปรดเมตตาสงสารข้าพเจ้า ได้โปรดประทานความสุขแก่ข้าพเจ้า ได้โปรดแนะแนวทางที่ถูกต้องแก่ข้าพเจ้า จงได้โปรดประทานเครื่องยังชีพที่หะลาลแก่ข้าพเจ้า) และในบันทึกของดิรมียิมิเพิ่มคำว่า ความว่า ขอได้โปรดทดแทน (เทพภัยของ)ฉัน(ด้วยสิ่งที่ดี) (Muslim, 2002 : 2697, Abu Dawud, 1988 : 850, al-Tirmizi, 1987 : 284 , Ibn Majah, n. d. : 898, al-Hakim, 1990 : 1/315)

( )

14-อ่านคฺออา หลังจากตะชะฮฺฮุดและเศาะละวาตฉบับี ในตะชะฮฺฮุดสุดท้าย คือ ⁹⁰
)

(

15- ตะวีรฺรูกในการนั่งตะชะฮฺฮุดสุดท้าย และอิฟติรอซในการนั่งตะชะฮฺฮุด
แรก นั่งระหว่างสองสุญูด และนั่งอิสติรอหะฮฺ ⁹¹

⁹⁰ หลักฐานคือ อดีษรายงานโดยอะลี เราะฎิยัลลอฮุอันฮุได้กล่าวว่ ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าว
ระหว่างการอ่านตะชะฮฺฮุดกับสะลามว่

))

((

ความว่ “ (โอ้อัลลอฮฺ ได้โปรดให้อภัยแก่ข้าพเจ้าสิ่งทีข้าพเจ้าได้ทำมาแล้ว และสิ่งทีจะทำต่อไป สิ่งที
ข้าพเจ้าทำอย่างซ่อเน็นและเปิดเผย และสิ่งทีข้าพเจ้าได้ละเมิดต่อตัวเอง และสิ่งทีท่านทราบดียิ่งกว่
ข้าพเจ้า ท่านเป็นผู้ทีมาก่อนและมีอยู่ต่อไป ไม่มีพระเจ้าองค์ใดทีควรเคารพกราบไหว้ นอกจากท่าน
เท่านั้น” รายงานโดยห้้าคนนอกจากบุคอรี (Muslim, 2002 : 771 , Abu Dawud, 1988 : 1509)

และอดีษจากอะบิฮุรอัยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่ ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวว่

:

))

((

ความว่ “ เมื่อคนหนึ่งในหมู่พวกท่านกล่าวตะชะฮฺฮุด ก็จงขอความคู้มครองจากอัลลอฮฺในสี่ประการคือ
(โอ้อัลลอฮฺ ฉันขอความคู้มครองจากพระองค์ท่านให้พ้นจากโทษในนรกญะฮันนัมและหลุมฝัง ความ
วุ่นวายทีมีชีวิตอยู่และตายไปแล้ว และขอความคู้มครองให้พ้นจากความชั่วอันเนื่องจากวิฤติ
ทีอัลมะสีหฺ อัคคฺญาลตัวนั้นด้วยเถิด)” (al-Bukhari, n.d. : 1377, Muslim, 2002 : 588)

⁹¹ หลักฐานคืออดีษรายงานโดยอะบิฮุหมัษฺได้กล่าวว่

: ... ﷺ

ความว่ “ฉันจดจำการละหมาดของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ได้ดียิ่งกว่พวกท่าน และในอดีษมีใจความว่
เมื่อท่านนั่งในสองเราะกะอะฮฺท่านได้นั่งทับเท้าซ้ายและชันเท้าขว้าขึ้น และเมื่อท่านนั่งในเราะกะอะฮฺ
สุดท้าย ท่านได้โผล่เท้าซ้ายออกมาและชันเท้าอีกข้างหนึ่งและได้นั่งบนสะโปกของท่าน (al-Bukhari,
n.d. :828)

ตะวัรรุกคือ การที่ผู้ละหมาดนั่งทับโคนขาข้างซ้าย และชันเท้าขวาขึ้น และยื่นเท้าซ้ายออกมาได้เท้าขวา

อิฟติรอซ คือ การที่ผู้ละหมาดนั่งทับตาคู่เท้าซ้าย และชันเท้าขวาขึ้นให้อยู่บนปลายนิ้ว

16-ให้กำนิ้วมือขวาขณะที่วางบนต้นขาอ่อนข้างขวา และวางนิ้วซ้ายบนต้นขาอ่อนข้างซ้ายโดยให้ปลายนิ้วเสมอกับหัวเข่า ในการนั่งตะชะฮฺฮุดทั้งสองครั้ง วิธีการคือ ให้กำนิ้วมือขวาสามนิ้ว ปลายนิ้วชี้ห้อยไว้ขณะเริ่มตะชะฮฺฮุด จนเมื่อถึงคำว่า

( ) ให้ชี้นิ้วเป็นเครื่องหมายเตาฮีด⁹² และมักรูดกระดิกนิ้วชี้⁹³

และหะดีษรายงานโดยอับดุลลาฮฺ บิน อหฺซุบัยรฺว่า

...

ﷺ

ความว่า “ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ เมื่อนั่งในละหมาดท่านจะชันเท้าซ้ายของท่านออกมาผ่านระหว่างขาอ่อนและหน้าแข้งของท่านและชันเท้าขวาของท่านขึ้น ...” (Muslim, 2002 : 579)

92 หลักฐานคือหะดีษรายงานโดยอามิร บิน อับดุลลอฮฺ บิน ซุบัยรฺ จากบิดาของเขาแล้วว่า

ﷺ

ความว่า “ เมื่อท่าน เราะสูลุลลอฮฺ ﷺ นั่งควา(ตะชะฮฺฮุดในละหมาด) ท่านจะวางมือขวามบนขาอ่อนข้างขวามือซ้ายบนขาอ่อนข้างซ้าย นิ้วชี้จะชี้ นิ้วหัวแม่มือจะติดกับนิ้วกลาง(กำมือ)ส่วนฝ่ามือข้างซ้ายจะอยู่ที่เข่า” (Muslim, 2002 : 579)

อุละมาอฺชาฟิอิกกล่าวไว้ว่า ให้ชี้นิ้วในขณะที่กล่าว ( ) (al-Shaukani, n.d. :2/316 , al-Nawawi, n.d.

3/454 , al-Saiyid al-Bakri, n.d. :1/174)

ติรมิซีกว่าว่า เสาะหาบะฮฺและตาบิอินบางท่านชี้นิ้วในขณะที่ตะชะฮฺฮุด(al-Tirmizi, 1987 : 2/89)

93 หลักฐานคือหะดีษรายงาน โดย อับดุลลอฮฺ บินซุบัยรฺ ว่า

((...)) ﷺ

ความว่า “ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ จะชี้ด้วยนิ้วชี้เมื่อท่านกล่าวควาตะชะฮฺฮุดโดยมิได้กระดิกนิ้วแต่อย่างใด” (Abu Dawud, 1988 : 989) หะดีษเศาะหิหฺ (al-Shaukani, n.d. :2/316)

หรือไม่กี่เศษหนึ่งส่วนสิบจากมัน”⁹⁸ หมายความว่า ถูกบันทึกให้แก่เขาจากการละหมาดนั้น เพียงเวลาที่เขานึกถึงอัลลอฮ์ และขณะจิตใจมีสมาธิต่อพระองค์เท่านั้น บางครั้งก็มาก และบางครั้งก็น้อย ตามเวลาที่เลื่อนลอยและความรู้สึกของเขาบุคคลที่จิตใจมีสมาธิและอวัยวะส่วนต่างๆทั้งหมดก็สงบนิ่ง การละหมาดของเขาก็ถูกบันทึกทั้งหมดนั้น บุคคลที่หลงลืมและเลื่อนลอยในละหมาด การละหมาดของเขาก็ไม่ถูกบันทึกได้เลย

ดังนั้นไอ้ผู้ที่ต้องการความสุขในการทำอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์จงเอาใจใส่ต่อละหมาดหวังว่าจะได้รับความเมตตาจากอัลลอฮ์ เราจึงต้องสร้างสมาธิให้เกิดขึ้นอย่างดีที่สุด มีจิตสำรวม พิจารณาคำอ่าน พร้อมทั้งเข้าใจความหมาย ท่านอย่าอ่านอย่างรีบร้อน แน่นอนท่านจะไม่ทันพิจารณาความหมายต่างๆ ให้มีความถ่อมตนและถ่อมตนขณะรุกัวะฮ์และสุญูด ท่านต้องมั่นคงและสงบนิ่ง(เฉา มะนินะฮ์) อย่าได้จิกเหมือนไก่ เพราะละหมาดจะใช้ไม่ได้หากปราศจากความสงบนิ่ง(เฉา มะนินะฮ์)ไม่ว่าจะเป็นละหมาดฟิรฎูหรือละหมาดสุนัต เนื่องจากมันเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของละหมาด บุคคลที่ละหมาดโดยปราศจากความสมบูรณ์ในขณะรุกัวะฮ์ สุญูด และขาดสมาธิ เขาจะถูกเรียกว่า คนขโมยดังรายงานจากหะดีษ⁹⁹

รายงานจากหะดีษกล่าวว่า “บุคคลที่รักษาละหมาดพร้อมทั้งกระทำอย่างสมบูรณ์ ละหมาดนั้นก็จะถูกยกไปสู่การรับรองของอัลลอฮ์ ในสภาพที่ขาวสะอาดและมีรัศมี ละหมาดนั้นก็กล่าวว่า อัลลอฮ์ทรงพิทักษ์ตัวท่าน ประหนึ่งที่ท่านได้พิทักษ์มัน แต่สำหรับผู้ที่ทำละหมาดไม่สมบูรณ์ แน่นอนละหมาดนั้นก็จะถูกยกขึ้นในสภาพที่มีสีดำสนิท ละหมาดนั้นก็กล่าวว่า หวังว่าอัลลอฮ์จะเลเยท่านเสมือนท่านละเลเยเรา แล้วละหมาดนั้นก็ถูกพับเสมือนพับผ้าเก่าๆ และพาดลงมาที่หน้าของผู้ที่กระทำ”¹⁰⁰

98 บทหะดีษที่มีความหมายเช่นนี้คือ หะดีษที่รายงาน โดยอัมมารุ บิน ยาสिर เล่าว่า ฉันได้ยินท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

(( ))

ความว่า “แท้จริงบุคคลคนหนึ่งที่ทำละหมาดนั้น บางครั้งการทำละหมาดของเขาไม่ได้ถูกบันทึกให้แก่เขา นอกจากเศษหนึ่งส่วนสิบ หรือเศษหนึ่งส่วนเก้า หรือเศษหนึ่งส่วนแปด หรือเศษหนึ่งส่วนเจ็ด หรือเศษหนึ่งส่วนหก หรือเศษหนึ่งส่วนห้า หรือเศษหนึ่งส่วนสี่ หรือเศษหนึ่งส่วนสาม หรือเศษหนึ่งส่วนสอง”(Abu Dawud, 1988 : 796) หะดีษเศาะฮีห (al-Sayuti, n.d. : 1/79 , al-Albani, 1988 : 1/335)

99 (al-Ghazali, 1986 : 1/176)

100 ด้วบทหะดีษที่มีความใกล้เคียงกับความหมายข้างต้นคือ หะดีษที่รายงาน โดย อุบาเดฮ์ บิน อัลศอมิต เราะฎิยัลลอฮุฮันฮุ

ยังมีตัวบหะดิสที่ได้กล่าวถึงการละหมาดว่า เป็นเสมือนตัวที่ทำให้ทุกอวัยวะ และพฤติกรรมของผู้ละหมาดมีความมั่นคงยืนหยัดโดยเป็นตัวที่ทำให้เกิดการมีสมาธิและถ่อมตน ดังนั้นเมื่อ ท่านเราะสุล ﷺ เห็นบุคคลคนหนึ่งกำลังจับเคราเล่นในขณะที่ละหมาด ท่านจึงกล่าวว่า“หากจิตใจของคนผู้นี้มีสมาธิแน่นอนอวัยวะส่วนต่างๆของเขาก็ย่อมมีสมาธิไปด้วย”¹⁰¹ ท่านเราะสุล ได้ชี้ให้เห็นว่า อวัยวะที่มีสมาธิ นั้นสืบเนื่องมาจากจิตใจที่มีสมาธิ และแท้จริงละหมาดนั้นจะไม่สมบูรณ์หากปราศจากสมาธิ

การมีสมาธิในการละหมาดของสะละฟุศอลิห์นั้นถือว่าสุคุดยอด ซึ่งบางท่านทำให้นกมาเกาะบนหัวในขณะที่เขายืนละหมาดเพราะมันคิดว่าเป็นรั้วเนื่องจากความสงบนิ่งและความยาวของการยืนและสุคุด¹⁰² และบางท่าน กล่าวแก่ครอบครัวและลูกๆว่า เมื่อฉันเข้าละหมาดจงกระทำสิ่งที่ท่านทั้งหลายต้องการกระทำ หมายความว่า จะส่งเสียงดังอย่างไรก็ได้ เพราะเขาจะไม่รับรู้ทั้งสิ้น¹⁰³

มีเศาะหาบะฮะฮ์ของท่านเราะสุล ﷺ ผู้นึง ทำการละหมาดอยู่ในสวนอินทผลัม ของเขา บังเอิญในขณะที่นั้นมีคนกำลังบินอยู่บนต้นไม้ จากต้นหนึ่งไปยังอีกต้นหนึ่ง ดังนั้นจึงทำให้เขาเพิดเพลินอยู่กับนกตัวนั้น จนลืมไปว่าเขากำลังอยู่ในละหมาด (หน้า 12)

:))

:

((

ความว่า “เมื่อบุรุษหนึ่งได้ปฏิบัติการละหมาดอย่างสวยงามโดยเขารุกู้อย่างเรียบร้อยและสุคุดอย่างเรียบร้อย ละหมาดนั้นก็จงกล่าวว่า อัลลอฮุทรงพิทักษ์ตัวท่านประหนึ่งที่ท่านได้พิทักษ์มัน และเมื่อปฏิบัติการละหมาดอย่างหยาบคายโดยไม่รูกูและสุคุดให้เรียบร้อย ละหมาดนั้นก็จงพูดว่า อัลลอฮุได้ละเลยต่อเจ้าแล้วประคุดเดียวกับเจ้าละเลยต่อข้า แล้วละหมาดนั้นจะถูกพิบเสมือนหนึ่งการพิบผ้าเก่าๆแล้วฟาตหน้าของเขา” อัลสะยูฎีกกล่าวว่า หะดิสเศาะหีห บันทีกโดยญะฮะลิลี จากอุบาอะฮ์ บิน สอมิต (al-Sayuti, n.d. : 1/16)

¹⁰¹ บทหะดิส รายงานโดยอะบูสุรอยเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ

(( ))

ความว่า “ หากจิตใจของคนผู้นี้มีสมาธิ แน่นอนอวัยวะส่วนต่างๆของเขาก็ย่อมมีสมาธิไปด้วย ”

อัลสะยูฎีกกล่าวว่า หะดิสญะฮะลิลี บันทีกโดยหากิม จากอะบูสุรอยเราะฮ์ (al-Sayuti, n.d.: 2/130) ส่วนอัลบานีกกล่าวว่า หะดิสเฆาะลิลี (al-Albani, 1985: 2/62)

¹⁰² ท่านคือ อับดุลลอฮ์ บิน ซุบัยรฺ (Ibn Qudamah al-Magdasi, 1978 : 29)

¹⁰³ ท่านคือ มุสลิม บิน ยะฮะฮ์ เสี่ยชีวิตปี ฮ.ศ. 99 (al-Ghazali, 1986 : 1/179 , Ibn Gudamah al-Magdasi, 1978 : 29 , Ibn Kathir, 1988 : 9/195)

เพราะเหตุนี้เขาจึงเสียใจแล้วมอบสวนนั้นเพื่อหนทางของอัลลอฮ์ เพียงเพราะสวนนั้นทำให้เขาหลงลืมในละหมาดเวลาเดียวกัน ¹⁰⁴

สิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้นมาได้เพราะบรรดาสะละฟุศอลิหฺ ในสมัยก่อนนั้นซาบซึ่งกันดีว่าฐานะของละหมาดนั้นสูงส่งเพียงใด พร้อมทั้งละหมาดนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับอัลลอฮ์และเราะสูลของพระองค์

4.8 ความประเสริฐของการละหมาด

อุละมาอฺบางท่านกล่าวว่า มีรายงานหนึ่งถึงข้าพเจ้าว่า อัลลอฮ์ สิบห้านะสุวะตะอาลา แบ่งการกระทำของละหมาดให้กับมะลาอิกะฮ์สี่สิบแถว ในแต่ละแถวนั้นเจ็ดหมื่นมะลาอิกะฮ์ สิบแถวจากนั้นขึ้นโดยไม่รู้กู อิกสิบแถวรู้กูโดยไม่สุญูด อิกสิบแถวสุญูดโดยไม่เงยขึ้น อิกสิบแถวนั่งโดยไม่ยืน อะมัดลของมุมีนทั้งหมดถูกรวมอยู่ในสองเราะกะอะฮ์ที่เขาได้ละหมาด ¹⁰⁵ ดังนั้นจึงพิจารณาเถิดว่านิอฺมัดที่อัลลอฮ์ทรงให้แก่มุมีนนั้นยิ่งใหญ่ขนาดไหน

รายงานจากญาบิร ¹⁰⁶ และมุอัยย ¹⁰⁷ เราะสูลอัลลอฮ์อันวูมา ว่า “เมื่อท่านเราะสูลุลลอฮ์ถูกนำขึ้นสู่ฟากฟ้าเบื้องบน ท่านได้เห็น ณ ฟากฟ้าโลกคุณยามะลาอิกะฮ์ยืนทำอิกริตต่ออัลลอฮ์โดยไม่ได้รู้กู และในฟากฟ้าชั้นที่สอง ท่านได้เห็นมะลาอิกะฮ์รู้กู (ทำอิกริตต่ออัลลอฮ์) โดยไม่ได้เงยศีรษะขึ้น และในฟากฟ้าชั้นที่สาม ท่านได้เห็นมะลาอิกะฮ์สุญูด (ทำอิกริตต่ออัลลอฮ์) โดยไม่ได้ยกศีรษะขึ้นนอกจากขณะที่ท่านเราะสูลได้ให้สะลามมะลาอิกะฮ์ทั้งหลายยกศีรษะขึ้นเพื่อตอบสะลามของท่านเราะสูลแล้วสุญูดใหม่ตลอดไป ด้วยเหตุนี้จึงกำหนดให้สุญูดในแต่ละเราะกะอะฮ์นั้นสองครั้ง และในฟากฟ้าชั้นที่สี่ ท่านได้เห็นมะลาอิกะฮ์ กล่าวตะฮะฮ์ตลอดไป และในฟากฟ้าชั้นที่ห้า ท่านได้เห็นมะลาอิกะฮ์ กล่าวตัศบีหฺและกล่าวอิกริตตลอดไป และในฟากฟ้าชั้นที่หก ท่านได้เห็นมะลาอิกะฮ์ กล่าวดักบิร

¹⁰⁴ ท่านคืออะบีฏอลหะฮ์ (al-Ghazali, 1986 : 1/194)

¹⁰⁵ (al-Ghazali, 1986 : 1/201)

¹⁰⁶ คือ อบูอับดุลลอฮ์ ญาบิร บิน สะมุเราะฮ์ เป็นหนึ่งจากบรรดาสะหาบะฮ์ของท่านเราะสูลุลลอฮ์ มาจากตระกูลอัลสะวาอียฺ อัลมะคะนียฺ อาศัยอยู่ที่เมืองกูปะฮ์ และเสียชีวิตที่กูปะฮ์เช่นกัน ในปี ฮ.ศ. 74

¹⁰⁷ คือ อบูอับดุลเราะหฺมาน มุอัยย บิน ญะบัล บิน อัมรุ บิน เอาสุ บิน อาบิด บิน อะคิษ อัลอันศอรียฺ อัลค็อชเราะญียฺ สาวกใกล้ชิดคนหนึ่งของท่านนบี ﷺ หนึ่งในสี่คนที่รวบรวมอัลกุรอานในสมัยของท่านนบี ﷺ เคยเป็นตัวแทนของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ไปยังเยเมน ท่านได้เสียชีวิตที่เมืองชาม ในปี ฮ.ศ. 18 ขณะที่มีอายุได้ 38 ปี (Ibn Kathir, 1988 : 7/97)

ตลอดไป และในฟากฟ้าชั้นที่เจ็ด ท่านได้เห็นมะลาอิกะฮ์กล่าวสะลาม เริ่มตั้งแต่อัลลอฮ์ได้สร้างเขามา ดังนั้นท่านเราะสูลุลลอฮ์จึงหวังที่จะให้อิบาอะฮ์มะลาอิกะฮ์ ณ ฟากฟ้าเหล่านั้น ถูกกำหนดให้ท่านและประชาชาติของท่านด้วย แต่พระเจ้าผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงรอบรู้ ได้รู้ถึงความหวังของท่านนบีและทรงรู้ตั้งแต่แรกอยู่แล้ว จึงทรงรวมอิบาอะฮ์มะลาอิกะฮ์ในฟากฟ้าทั้งหมดนั้นในละหมาดสองเราะกะอะฮ์ เพื่อให้เกียรติแก่ท่านนบีและประชาชาติของท่าน”

มูอาฮและญาบิรกล่าวว่า บุคคลใดยืนละหมาดพร้อมให้ความสำคัญแก่มัน ปฏิบัติครบองค์ประกอบทุกอย่าง ทั้งรุกู และสุญูด เขาจะได้รับผลบุญเท่ากับผลบุญของมะลาอิกะฮ์ในฟากฟ้าและผลบุญของทุกสิ่งทุกอย่างที่อัลลอฮ์ตะอาลาทรงสร้างในฟากฟ้าทั้งหลาย ¹⁰⁸

4.9 อิกมะฮ์ที่กำหนด การละหมาด 5 เวลา

หลังจากนั้น แล้วควรรู้อิกมะฮ์ที่ได้กำหนด การละหมาด 5 เวลาและจำนวนเราะกะอะฮ์ของมัน ซึ่งหุกะมาอูบางท่านกล่าวว่า ทุกละหมาดถูกกำหนดตามเวลาที่นบีมุฮัมมัดได้ละหมาดมาแล้ว เช่น

คนแรกที่ทำละหมาดศุบหฺคือ นบีมุฮัมมัด อะลียฮิสสะลาม เมื่อท่านออกจากสวรค์ ท่านได้เห็นความมืดมน จึงเกิดความกลัวเป็นอย่างมาก เมื่อถึงเวลาศุบหฺและออกแสงอรุณ ท่านจึงละหมาดสองเราะกะอะฮ์ เราะกะอะฮ์แรกเป็นการขอคุณที่ได้พ้นจากความมืดมน และเราะกะอะฮ์ที่สองเป็นการขอคุณที่มีกลางวันขึ้นอีก ¹⁰⁹

และคนแรกที่ทำละหมาดซุฮฺรฺ คือ นบีมุฮัมมัด อะลียฮิสสะลาม เมื่ออัลลอฮ์ได้สั่งให้ท่านเชือดลูกของท่าน แล้วได้สั่งให้เชือดสิ่งทดแทน และการตั้งเกิดขึ้นในเวลาตะวันตกน้อย ท่านจึงละหมาดสี่เราะกะอะฮ์ เราะกะอะฮ์แรกเป็นการขอคุณที่ได้ให้สิ่งทดแทน เราะกะอะฮ์ที่สองเป็นการขอคุณที่ได้ตัดออกความเศร้าใจจากลูกของท่าน เราะกะอะฮ์ที่สามเป็นการขออัลลอฮ์ทรงพระทัยให้เขา เราะกะอะฮ์ที่สี่ เป็นการขอคุณที่เหตุการณ์ของเขาทำให้เกิดการทดแทนที่ยิ่งใหญ่ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ وَفَدَيْنَهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ ﴾

108 จากการค้นคว้าสืบหาบทหะดีษในความหมายข้างต้นปรากฏว่าไม่พบตัวบทที่เป็นภาษาอาหรับ ใครเป็นผู้รายงาน และระดับหะดีษเป็นอย่างไร

109 (Daud bin Abdullah, n.d. : 1/50)

ความว่า “และเราได้ให้คำโต้เถียงด้วยสัตว์เชือดพลีอันใหญ่หลวง”¹¹⁰

คือกิบส์ที่นำมาจากสวรรค์ คือกิบส์ซาบิล¹¹¹

และคนแรกที่ทำละหมาดฟิรฎูฮ์รี คือ นบิยูนุส อะลัยฮิสสะลาม เมื่ออัลลอฮ์ทรงนำท่านออกจากท้องปลาเหมือนกับนกที่ไม่มีขนซึ่งท่านได้อยู่ใน(หน้า 13) สี่ความมึดคือ หนึ่ง ความมึดที่ได้กระทำผิด สอง ความมึดในน้ำ สาม ความมึดในกลางคืน สี่ ความมึดในท้องปลา เนื่องจากท่านได้ออกจากท้องปลาในเวลาอัศร ท่านจึงละหมาดสี่เราะกะอะฮ์เป็นการขอบคุณต่ออัลลอฮ์ที่ท่าน ได้พ้นจากสี่ความมึด

และคนแรกที่ทำละหมาดมัฆริบ คือ นบิอิซา อะลัยฮิสสะลาม เมื่ออัลลอฮ์ทรงนำท่านออกจากประชาชาติของท่านซึ่งเกิดขึ้นในขณะที่ตะวันตก เราะกะอะฮ์ที่หนึ่งเพื่อปฏิเสธพระเจ้านอกเหนือจากอัลลอฮ์ตะอาลา เราะกะอะฮ์ที่สองเพื่อปฏิเสธข้อกล่าวหาต่อมารดาของท่าน เราะกะอะฮ์ที่สามกำหนดการทุกอย่างเป็นสิทธิของอัลลอฮ์เท่านั้น ด้วยเหตุนี้สองเราะกะอะฮ์แรกเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ของท่านส่วนเราะกะอะฮ์ที่สามนั้นเป็นเหตุผลต่างหาก¹¹²

และคนแรกที่ทำละหมาดอิชาอฺ คือ นบีมูซา อะลัยฮิสสะลาม เมื่อท่านหลงทางขณะที่ออกจากมัจยั้นในขณะที่ท่าน มีความเศร้าใจต่อภรรยาของท่าน ความเศร้าใจต่อฮารูนผู้เป็นน้องของท่าน ความเศร้าใจต่อฟิรเอานผู้เป็นศัตรูของท่าน และความเศร้าใจต่อลูกๆของท่าน แล้วอัลลอฮ์ทรงให้พ้นจากความเศร้าทั้งหลายอันเป็นสัญญาณที่แท้จริง และได้เกิดขึ้นในเวลาอิชาอฺสุดท้าย จึงละหมาดสี่เราะกะอะฮ์ เป็นการขอบคุณต่ออัลลอฮ์ที่ได้ให้พ้นจากความเศร้าใจทั้งสิ้น¹¹³ และอีกรายงานหนึ่งกล่าวว่า ละหมาดศุบหุสำหรับนบีอาดัม ละหมาดชุสรุสำหรับนบีดาอูด ละหมาดอัศรุสำหรับนบีสูลัยมาน ละหมาดมัฆริบสำหรับนบียะกูบ และละหมาดอิชาอฺ สำหรับนบิยูนุส¹¹⁴

110 (อัสซื่อฟฟาต : 107)

111 (Daud bin Abdullah, n.d. : 1/50)

112 (Daud bin Abdullah, n.d. : 1/50)

113 (Daud bin Abdullah, n.d. : 1/50)

114 (Daud bin Abdullah, n.d. : 1/50)

4.10 อุปมาอุปไมยของการละหมาด

จงรู้เถิดว่า ละหมาดนั้นเปรียบเสมือน พระมหากษัตริย์องค์หนึ่ง ที่สร้างบารมี และทำการเลี้ยงอาหาร โดยได้เตรียมอาหารและเครื่องดื่มหลายชนิด ซึ่งมีหลากสี หลายรส และทุกสีมีประโยชน์ต่างกัน นั่นคือละหมาด หลังจากนั้น ก็ได้ชักชวน บ่าวของพระองค์ทุกคน มารับประทานอาหารดังกล่าวพร้อมเพรียงกันละหมาดก็เช่นกันอัลลอฮฺสุบหานะฮฺวะตะอะลา ทรงสั่งให้บ่าวของพระองค์ปฏิบัติ เพื่อจะให้บ่าวของพระองค์ได้รับความสุขที่สมบูรณ์จาก ผลตอบแทนหลากหลายที่อัลลอฮฺทรงให้ และจะได้ขอบคุณต่ออัลลอฮฺ ดังนั้นพฤติกรรม ละหมาดเปรียบเสมือนอาหาร ยีกีร์ ตัสบีหฺ และดุอาเปรียบเสมือนสีของเครื่องดื่ม แล้วมี อาหารและเครื่องดื่มอะไรที่จะเทียบได้อีก ? ที่ทำให้บ่าวของพระองค์ที่มีความรู้ไม่เกิด จิตสำนึก และไม่มีความสุขกับสิ่งที่อัลลอฮฺทรงประทานทุกอย่างที่ไม่มีอะไรที่จะเทียบได้อีกแล้ว นี่แหละที่มีนามว่าญันนะตุ อัลอานูละฮฺ ( ) ดังที่อัลลอฮฺตะอะลาได้ตรัสว่า

﴿وَلَمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ﴾

ความว่า “ และสำหรับผู้ที่ยำเกรงต่อการยืนหน้าพระพักตร์แห่ง พระเจ้าของเขา (เขาจะได้)สวนสวรรค์สองแห่ง” ¹¹⁵ คือ ในโลกนี้ จะมีความสุขโดยได้ดูความยิ่งใหญ่ของพระเจ้า สอง สวรรค์ในโลก อากิเราะฮฺ

4.11 สิ่งที่ผู้ละหมาดจะต้องกระทำ

หุกะมาอฺบางท่านกล่าวว่า แท้จริงละหมาดนั้น จะครอบคลุมหนึ่งหมื่นสอง พันอย่าง และหนึ่งหมื่นสองพันอย่างนั้นจะแฝงอยู่ในสิบสองอย่าง ดังนั้นผู้ใดก็ตามที่ประสงค์ จะให้การละหมาดของเขาสมบูรณ์จำเป็นจะต้องรู้และปฏิบัติ สิบสองอย่างต่อไปนี้ นั่นคือ หก อย่างก่อนทำการละหมาด และหกอย่างหลังทำการละหมาด

115 (อรรอหฺมาน : 46)

1- มีความรู้ เพราะท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “การปฏิบัติที่น้อยนิดซึ่งเต็มด้วยความรู้ ดีกว่าการปฏิบัติที่มากแต่ปราศจากความรู้”¹¹⁶

2- วุญอ เพราะท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “ละหมาดจะไม่ถูกรับพิจารณา นอกจากจะต้องมีความสะอาด” (วุญอ)¹¹⁷

3- การแต่งกาย เพราะอัลลอฮ์ตะอาลาได้กล่าวว่า

﴿ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ ﴾

ความว่า “ ท่านทั้งหลายจงเอาอาภรณ์ประดับของท่านทั้งหลาย ณ ทุกๆสถานที่ที่สูญูด คือ คุณแต่งกายทุกครั้งที่คุณทำการละหมาด”¹¹⁸

4- รักษาเวลาของการละหมาด

5- หันหน้าไปทางกิบละฮ์

6- ตั้งเจตนา(เนียฮ์) เพราะท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

¹¹⁶ จากการค้นคว้าสืบหาบทหะดีษในความหมายข้างต้นปรากฏว่าไม่พบตัวบทหะดีษ ใครเป็นผู้รายงาน และระดับหะดีษเป็นอย่างไร แต่มีบทหะดีษที่มีความหมายใกล้เคียงกันนี้คือ หะดีษรายงานโดย อะบูอุมามะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ว่า ((...

ความว่า “ความเลิกละของผู้รู้เหนือผู้อื่นมีศการ เปรียบด้วยความเลิกละของฉันทเหนือคนที่ต่ำสุดของพวกเขาท่าน ...” (al-Tirmizi, 1987 : 1647) ตีรมียีกล่าวว่า หะดีษหะสันเศาะหี้ห

และหะดีษ (( ))

ความว่า “เพียงช่วยามเดียวของผู้รู้ที่เอนหลังพิงอยู่บนที่นอนของเขา เพื่อพิจารณาในความรู้ของเขายอมประเสริฐกว่า การทำนมาศการของผู้นมาศการถึง 70 ปี” อัลสะยูฎีกกล่าวว่า หะดีษญะอะอีฟ บันทึกโดย คัยลามียีในมุสนัดอัลฟิรเคาส์ จากญาบิร (al-Sayuti, n.d. : 2/30)

และหะดีษ (( ))

ความว่า “บุคคลใดที่อัลลอฮ์ทรงประสงค์ให้เขามีความประเสริฐที่สุดอัลลอฮ์ก็ทรงให้เขาเข้าใจในเรื่องศาสนา” (al-Bukhari, n.d. : 71 , Muslim, 2002 : 1037)

¹¹⁷ บทหะดีษคือ (( ))

ความว่า “ละหมาดจะไม่ถูกรับพิจารณา ด้วยกับไม่มีความสะอาด” (Muslim, 2002 : 224)

¹¹⁸ (อัลอะอรอฟ : 31)

(( ))

ความว่า “แท้จริงอะมาลต่างๆจะมีผลใช้ได้ต้องมีการตั้งเจตนา”¹¹⁹

7- ตักบีเราะตุลอิหรอุม เพราะท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

(( ))

ความว่า “สิ่งที่ทำให้ห้าม (การกระทำทั้งที่เคยอนุญาตให้กระทำ
ได้ก่อนละหมาด)คือตักบีร และสิ่งที่ทำให้อนุญาต(การกระทำสิ่ง
ที่เคยห้ามกระทำในละหมาด) คือ การกล่าวอะลาม”¹²⁰

8- ยืนตรง เพราะอัลลอฮ์ตะอาลาได้กล่าวว่า

﴿ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ ﴾

ความว่า “และจงยืนละหมาดเพื่ออัลลอฮ์โดยนอบน้อม”¹²¹

9- อ่านอาชะฮฺ อัลกุรอาน

10- รุกูอ์

11- สujudสองครั้ง

12- นั่งตะชะฮุด ครั้งสุดท้าย

¹¹⁹ บันทึกโดย (al-Bukhari, n.d. : 1, Muslim, 2002 : 1907, al-Tirmizi, 1987 : 1647, al-Nasai, n.d. : 75, Abu Dawud, 1988 : 2201, Ibn Majah, n.d. : 4227)

¹²⁰ บันทึกโดย (Ahmad, n.d.:1/123, 129, al-Tirmizi, 1987 : 3, Abu Dawud, 1988 : 61, Ibn Majah, n.d. : 275) อัลสะฮูฟีกล่าวว่า หะดีษหะสัน (al-Sayuti, n.d.:2/6) ส่วนอัลบานีกกล่าวว่า หะดีษเศาะหี้หฺ (al-Albani, 1985:2/908 (301))

¹²¹ (อัลบะเกาะเราะฮฺ : 238)

4.12 รายละเอียดเพื่อความสมบูรณ์ของการละหมาด

ส่วนความรู้เกี่ยวกับละหมาดมี สามประการคือ

หนึ่ง รู้ในสิ่งที่ฟิรฎู (หน้า 14) และสิ่งที่สُنัตในการละหมาด ¹²² เพราะละหมาดจะใช้ไม่ได้ นอกจากจะต้องรู้วิธีละหมาด

สอง รู้ในสิ่งที่ฟิรฎู และสิ่งที่สُنัต ของวุฎู ¹²³ เพราะเป็นเงื่อนไขของวุฎู

สาม รู้การหลอกลวงของซัยฎอน ¹²⁴ เพื่อจะได้ห่างไกลจากสิ่งเหล่านั้น

ความสมบูรณ์ของวุฎูจะต้องกระทำ สามประการ คือ

หนึ่ง จิตใจต้องปราศจาก การหลอกลวง(กียานะฮฺ) การคุมแค้น การขัดเคือง(หัสด) และ ความเกลียดชัง(บุฆฎ)

สอง ตัวบุคคลต้องปราศจากบาป

สาม ล้างอวัยวะวุฎูให้สมบูรณ์โดยมิได้ใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือย ¹²⁵

122 ฟิรฎูในการละหมาดคือ สิ่งที่จำเป็นในการละหมาด (อรุณ บุญชม, 2536 :1/44)
 สุนัตในการละหมาดคือ สิ่งที่ต้องการให้ผู้ละหมาดปฏิบัติ แต่ไม่ใช่เป็นการบังคับ โดยจะเพิ่มผลบุญ
 ละหมาด ให้มากขึ้นเมื่อได้ปฏิบัติ และไม่มีโทษเมื่อได้ละทิ้ง (อรุณ บุญชม, 2536 :1/130)

123 วุฎูตามหลักศาสนา เป็นชื่อเรียกการกระทำ ซึ่งก็คือ การใช้น้ำในอวัยวะต่างๆที่ถูกกำหนด พร้อมกับมี
 การตั้งเจตนา(เนียฮฺ) (al-Jurjani,1992 :327)

ฟิรฎูวุฎู คือ สิ่งที่จำเป็นในการอาบน้ำละหมาด (อรุณ บุญชม, 2536 :1/44)

สุนัตวุฎู คือสิ่งที่ต้องการให้ผู้อาบน้ำละหมาดปฏิบัติ แต่ไม่ใช่เป็นการบังคับ โดยจะเพิ่มผลบุญให้มาก
 ขึ้นเมื่อได้ปฏิบัติ และไม่มีโทษเมื่อได้ละทิ้ง (อรุณ บุญชม, 2536 :1/47)

124 ซัยฎอนหรือซาตาน หรือมารร้ายที่คัมภีร์อัลกุรอานกล่าวว่า เป็นผู้หลอกลวงและเป็นศัตรูของมนุษย์
 โดยภาษาแล้ว ซัยฎอนหมายถึง ผู้ที่กำเริบเลิบบาน ผู้หยิ่งยโส ผู้ที่คิดร้าย คนชั่วและคนฉลาดที่ชั่วร้าย
 ในคัมภีร์อัลกุรอาน คำนี้ถูกใช้กับทั้งมนุษย์และญินที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ซัยฎอนถูกสร้างมาจากไฟ
 เช่นเดียวกับญิน (บรรจง บินกาชัน. 2547/34)

125 หลักฐานคืออาษะฮฺอัลกุรอาน

﴿وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾

ความว่า “และท่านทั้งหลายอย่าฟุ่มเฟือยเพราะพระองค์ไม่โปรดปรานพวกที่ฟุ่มเฟือย(เกินความพอดี)”
 (อัลอะฮฺรอฟ : 31)

และอะบูดาวิดได้บันทึกว่า ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า

(( ))

ความสมบูรณ์ของ เสื้อผ้าด้วยสามประการคือ

- หนึ่ง เป็นเสื้อผ้าที่หะลาล
 สอง ปราศจากนะจิสที่ไม่ได้รับการยกเว้น
 สาม เสื้อผ้าที่ถูกต้องตามสุนนะฮฺ ปราศจาก ความตระหนง ความยะโส (ตะกับบุร) สิ่งที่ทำให้
 ประหลาดใจ(อูญุบ) และ ความหยิ่ง(มือเกาะฮฺ)

ความสมบูรณ์ของการรักษาเวลาโดยสามประการคือ

- หนึ่ง เอาใจใส่ต่อการเข้าเวลาละหมาดโดยสังเกต ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์และดวงดาว
 สอง หูฟังอะซาน
 สาม ใจนี้ถึงเวลาละหมาดเสมอ

ความสมบูรณ์ของการหั้นกิบละฮฺ ด้วยสามประการคือ

- หนึ่ง หั้นกิบละฮฺด้วยอก
 สอง ใจนี้ถึงอัลลอฮฺ
 สาม อวัยวะต้อง อ่อนนุ่ม ถ่อมตัว(คุซุฮฺ) สุภาพ อ่อนโยน (ตะวัฎฎูฮฺ) และนอบน้อม
 (ตะษัลลุล)

ความสมบูรณ์ของเนียตในสามประการคือ

- หนึ่ง ต้องรู้กำลังละหมาดอะไร
 สอง ต้องนึกเสมอว่าคุณยืนอยู่ต่อหน้าพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งพระองค์ทรงเห็นคุณดังนั้นคุณจะต้อง
 ยืนด้วยความเข้มแข็งและมีสมาธิ
 สาม ต้องนึกเสมอว่าพระองค์ทรงรู้สิ่งในใจของคุณดังนั้นควรปราศจากความกังวลใจต่อการ
 นึกถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณฮยา

ความสมบูรณ์ของตักบิร ในสามอย่างคือ

- หนึ่ง ต้องตักบิรที่ถูกต้องและมั่นใจ
 สอง ยกมือทั้งสองข้างตรงกับหูทั้งสองข้าง
 สาม ใจต้องมีสมาธิและนึกถึงความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮฺ

ความว่า “แท้จริงจะปรากฏในประชาชาตินี้ คนพวกหนึ่งที่เกินความพอดีในเรื่องความสะอาดและใน
 เรื่องการขอดูอา” (Abu Dawud, 1988 : 96)

และหะดีษซึ่งบันทึกโดยอิบนุนาญะฮฺ (425) และอิมมัด(2/221) ว่า ท่านนบี ﷺ ได้เห็นสะอ์ดุกำลัง
 อาบน้ำละหมาด ท่านจึงกล่าวว่า ((คุณอย่าได้ฟุ่มเฟือยน้ำ)) สะอ์ดุก จึงกล่าวว่า สำหรับน้ำมีการ
 ฟุ่มเฟือยด้วยหรือ? ท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ ﷺ จึงตอบว่า “ใช่ถึงแม้คุณจะอยู่ ณ คลองซึ่งมีน้ำกำลังไหลอยู่ที่
 ตาม” อัลญุศริยกักล่าวในชะรออิคว่า สาขารายงานเงาะอิฟ (Ibn Qaiyim, 1986 : 1/192)

ความสมบูรณ์ของการยืนมีสามประการด้วยกัน คือ

หนึ่ง ตามองที่ที่สุญุด

สอง ใจนึกถึงอัลลอฮ์

สาม ไม่หันหน้าไปทางขวาหรือทางซ้าย

ความสมบูรณ์ของการอ่านนั้นสามประการด้วยกัน

หนึ่ง อ่านอย่างถูกต้อง

สอง อ่านอย่างมีสมาธิและสังเกตความหมายของบทที่อ่าน

สาม นำมาปฏิบัติในสิ่งที่ได้อ่าน

ความสมบูรณ์ของของรุกอุนั้นสามประการคือ

หนึ่ง ก้มลงให้แผ่นหลังเสมอกันเป็นแนวตรงหัวไม่ต่ำไม่สูง

สอง ให้ฝ่ามือทั้งสองข้างถึงหัวเข่าทั้งสองข้างโดยให้นิ้วมือแยกห่างจากกัน

สาม รุกัวะอ์ด้วยญะมะนีนะฮ์พร้อมอ่านตัศบีห

ความสมบูรณ์ของสุญุด ในสามประการคือ

หนึ่ง ให้วางมือทั้งสองข้างตรงไหล่ทั้งสองข้าง

สอง ถ่างข้อศอกทั้งสองข้างห่างจากพื้นและสี่ข้าง

สาม สุญุดด้วยญะมะนีนะฮ์พร้อมอ่านตัศบีห

ความสมบูรณ์ของการนั่ง ในสามประการคือ

หนึ่ง นั่งบนฝ่าเท้าซ้ายยื่นฝ่าเท้าขวาถ้าเป็นการนั่งเพื่อตะชะฮุดแรก และให้ฝ่าเท้าซ้ายออกได้น่องขวาถ้าเป็นการนั่งเพื่อตะชะฮุดสุดท้าย

สอง ตะชะฮุดด้วยความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์พร้อมเศาะละวัตนบี บรรดาศักดิ์ญาดีและบรรดาสาวกของท่าน

ความสมบูรณ์ของสะลามนั้น (หน้า 15) คือการให้สะลามพร้อมกับเนียฮ์

สะลามให้กับบุคคลที่อยู่ข้างขวา ซึ่งเป็นมะลาอิกะฮ์ มุมีนีนทั้งญิน และมนุษย์ เช่นกันกับการให้สะลามทางซ้าย

ความสมบูรณ์ของอิกลาศในสามประการคือ

หนึ่ง การละหมาดจะต้องกระทำเพื่ออัลลอฮ์และไม่กระทำเพื่อมนุษย์

สอง เชื่อว่าการเตาฟิกันนั้นมาจากอัลลอฮ์

สาม ต้องรักษาและดำรงละหมาดจนสิ้นชีวิต

4.13 สิ่งและผู้ละหมาดควรคำนึงและความหมายของบทที่อ่านในการละหมาด

ผู้ละหมาดควรรู้สิ่งที่จะกระทำและคุณค่าของมันเพื่อขอบคุณต่ออัลลอฮ์ที่ได้ให้เตาฟีก และแท้จริงละหมาดนั้นได้รวบรวมความดีหลายอย่างทั้งการกระทำและอิษการ¹²⁶

เมื่อบ่าวยื่นละหมาดและกล่าว อัลลอฮ์อักบร เขาก็ต้องเนียสุตามศาสนบัญญัติ พร้อมนึกถึงความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ที่เขาได้ยื่นสนองคำสั่งของพระองค์ ความหมายของ อัลลอฮ์อักบร คือ อัลลอฮ์มหายิ่งใหญ่และอัลลอฮ์ผู้ทรงเกียรติยิ่ง และใจก็ต้องศรัทธาตามที่กล่าว¹²⁷

ซึ่งอัลลอฮ์ได้ตรัสว่า (บ่าวของข้ารู้ว่า ข้าเป็นผู้ยิ่งใหญ่เหนือสิ่งอื่นใดและเป็น ที่พึ่งสำหรับเขา)¹²⁸ เมื่อเขาได้ยกมือทั้งสองข้างถึงหูทั้งสองข้างแสดงว่าเขาได้ปฏิเสธการบูชา ทุกอย่างเว้นแต่อัลลอฮ์ตะอาลาองค์เดียวเท่านั้น

เมื่อบ่าวกล่าว

( ) ความว่า มหาบริสุทธิ์พระองค์อัลลอฮ์ จากความชั่วร้ายและความบกพร่องทั้ง ปวง และทุกการสรรเสริญเป็นของพระองค์ท่านเท่านั้น

( ) และมหาบริสุทธิ์พระองค์ท่าน และพระนามของพระองค์ท่านมีมงคลยิ่ง สำหรับผู้ที่กล่าวถึงในทุกกิจการที่จะดำเนินการ

( ) และเกียรติของพระองค์นั้นสูงและยิ่งใหญ่ยิ่งแล้ว

( ) และไม่มีผู้สร้างทุกสรรพสิ่ง ผู้ประทานปัจจัยยังชีพ และที่ต้องเคารพสักการะ อื่นจากพระองค์ทั้งก่อนหน้าและหลังจากนี้

และเมื่อบ่าวกล่าว

( ) ความว่า ข้าพเจ้าขอคุ้มครองด้วยพระองค์ท่าน จากวิกฤตของ ชัยฎอนที่ถูกสาปแช่ง

126 (Ibn Gudamah al-Magdasi, 1978 :29), (อิษการ คือ การรำลึกถึงอัลลอฮ์)

127 (Ibn Gudamah al-Magdasi, 1978 : 31)

128 ความหมายของอายะฮ์

﴿وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ﴾

ความว่า “และการรำลึกถึงอัลลอฮ์นั้นยิ่งใหญ่และอัลลอฮ์ทรงรอบรู้สิ่งที่คุณเจ้ากระทำ”

(อัลอังกะบุด : 45)

( ) ด้วยพระนามแห่งอัลลอฮ์ข้าพเจ้าขอความช่วยเหลือในทุกกิจการ ผู้ทรงเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และทรงเมตตาเสมอต่อป่าวผู้ศรัทธาทั้งหลาย

เมื่อป่าวอ่านฟาติหะฮฺจนจบความว่า การสรรเสริญทั้งสิ้นนั้นเป็นของอัลลอฮ์ ผู้เป็นเจ้าของที่มีได้กำหนดให้ข้าพเจ้าเป็นส่วนหนึ่งของผู้ที่ถูกกริ้ว โกรธ และมีได้เป็นผู้ที่หลงผิด (ปฏิเสธ) คือ พวกยิว และคริสเตียน แต่ได้กำหนดให้ข้าพเจ้าในหนทางของอัมบิยาอ¹²⁹ ซุฮาดอ¹³⁰ และศิดดีกิน¹³¹

เมื่อท่านรูกู ท่านนึกในใจเสมือนท่านกล่าวว่า โอ้พระเจ้า ข้าพเจ้าขอน้อม ตัวต่อหน้าพระองค์ และข้าพเจ้าได้มอบตัวที่กระทำผิดต่อพระองค์ และได้ละเมิดความยิ่งใหญ่ ของพระองค์จึงขอได้โปรดยกยให้ข้าพเจ้าด้วย และกล่าว ( )

ความว่า มหาบริสุทธิ์พระผู้เป็นเจ้าของฉัน อันมหายิ่งใหญ่และด้วยการสรรเสริญพระองค์

หลังจากยกหัวขึ้นถึงเอี้ยะดิลาล ท่านกล่าวว่า ( ) ความว่า อัลลอฮ์ทรงได้ยินผู้สรรเสริญพระองค์แล้ว(ขออัลลอฮ์ ได้ทรงรับการสรรเสริญของผู้ที่ได้ สรรเสริญพระองค์) แล้วกล่าว ( ) ความว่า โอ้อัลลอฮ์ พระผู้เป็นเจ้าของเรา เฉพาะพระองค์เท่านั้นได้รับการสรรเสริญทั้งหลาย

แล้วเมื่อท่านสุญูด ความว่า ข้าพเจ้าก้มตัวด้วยความต่ำต้อย และขอมอบตัวต่อ พระองค์ผู้ทรงมีเกียรติและผู้ทรงยกย

แล้วเมื่อท่าน นั่งระหว่างสองสุญูด ท่านกล่าวว่า

( ) ความว่า โอ้อัลลอฮ์ พระผู้เป็น เจ้าของฉัน ขอพระองค์ได้โปรดยกโทษให้กับฉัน และขอพระองค์ได้โปรดปรานฉัน และขอ พระองค์ได้ประทานริซกี (หน้า 16) แก่ฉันและขอพระองค์ได้โปรดทดแทน(เภทภัยของ)ฉัน (ด้วยสิ่งที่ดี) และขอพระองค์ได้โปรดประทานสุขภาพ พลานามัยที่ดีให้แก่ฉัน และขอพระองค์ ได้โปรดยกโทษแก่ฉัน

129 คือ พหูพจน์ของคำว่า นบี ผู้ได้รับการเลือกสรรจากอัลลอฮ์ให้เป็นผู้ทำหน้าที่บอกข่าวดีและตักเตือน มนุษย์ในยุคต่างๆเพื่อให้มนุษย์มีหนทางที่ดีงามในการดำรงชีวิตในโลกนี้และได้รับความรอดพ้นใน โลกหน้า (al-Jurjani,1992 :307, บรรจง บินกาซัน, 2547 :80)

130 คือ พหูพจน์ของคำว่า ชะฮีด บุคคลที่ยอมพลีชีวิตของตนเองในการต่อสู้เพื่อรักษาความศรัทธา และ ศักดิ์ธรรมแห่งอิสลาม (บรรจง บินกาซัน, 2547 :34)

131 ศิดดีกินคือ พหูพจน์ของคำว่า ศิดดีก บุคคลที่เลื่อมใสจริงใจ (al-Jurjani,1992 :174, มัรวาน สะมะฮูน, 2523 : 1/65)

และเมื่อท่านนั่งตะชะฮุด และอ่านตะหิยะฮุ ท่านกล่าวว่า

( ) ความว่า ความมีอำนาจอย่างถาวรเป็นของอัลลอฮุ ผู้เป็นเจ้าของแห่งละหมาดห้าเวลา ดังนั้นจึงไม่ควรทำการละหมาดนอกเหนือจากเพื่อพระองค์เท่านั้น

( ) ความว่า โอ้ท่านนบี ความสงบ ความปลอดภัย ประสบกับท่าน ดังที่ท่านได้เผยแพร่อำนาจของพระเจ้าของท่านและท่านได้ดักเตือน แนะนำ ให้กับประชาชาติของท่าน บุญบันดาลและความพอใจแห่งอัลลอฮุ และความเจริญมงคล จง ประสบกับท่าน และครอบครัวของท่าน

( ) ความว่า การอภัยโทษของอัลลอฮุสำหรับพวกเรา และสำหรับผู้คนรุ่นก่อนจากบรรดานบี บรรดาจิตตีกิน และบรรดาผู้คนที่ยึดแนวทางของท่าน เหล่านั้นจนถึงวันกิยามะฮุ

( ) ความว่า ฉันขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าที่ได้รับการเคารพสักการะอื่น แท้จริงในฟากฟ้าและบนพื้นดินเว้นแต่เอกองค์อัลลอฮุ เท่านั้น

( ) ความว่า และมุหัมมัดนั้นเป็นนบีและเราะฮูตุคนสุดท้าย และเป็นบุคคลที่ดีที่สุดที่บรรดาสิ่งที่ถูกสร้างทั้งหลาย

หลังจากนั้น เศาะละวัตนบี ﷺ แล้ว ขอคูอาให้กับตัวเอง มุมีนีนและมุมีนาต ทั้งหลาย หลังจากนั้นให้สะลามข้างขวาและซ้าย ความว่า โอ้พี่น้องของฉัน ขอให้รอดพ้น จากความชั่วและความไม่ซื่อสัตย์ของฉัน เมื่อออกจากมัสยิดด้วยเทอญ

4.14 กะรอมะฮุ สำหรับผู้ละหมาด

รายงานจากหะสัน บัศรีย ¹³² เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ จากท่านนบี ﷺ ท่านได้กล่าว ว่า “สำหรับผู้ละหมาดมีสามกะเราะมะฮุ คือ
หนึ่ง กุศลจะไปรยปรายลงมาจากยอดฟ้าลงสู่กลางแสกศีรษะของเขา
สอง มะลาอิกะฮุจะโอบเขาจากเท้าทั้งสองข้างจนถึงยอดฟ้า
สาม และมะลาอิกะฮุ จะประกาศกับเขาว่า หากแม้ผู้ทำละหมาดรู้ว่า ใครเป็นผู้ที่เขากำลัง

¹³² คือ อะบูสะอิด หะสันอัลบัศรีย ะกะอิมที่มีชื่อเสียงในสมัยดาบิอิน ท่านเกิดในสมัยของเคาะลีฟะฮุ อุมัร บิน อัลคอฏฏอบ และท่านได้เสียชีวิต ณ อัลบัศเราะฮุ ในปี ฮ.ศ. 116 (Ibn Kathir, 1987:9/281,286)

วิงวอนอยู่ แน่แน่นอนเขาจะไม่หันออกจากการละหมาด”¹³³

นี่คือกระอมะฮฺ ที่อัลลอฮฺทรงให้เกียรติแก่ผู้ละหมาด และนี่คือสุนัตต่างๆที่ได้กล่าวมาเพื่อความสมบูรณ์ของละหมาดและเป็นสิ่งที่ให้เอาใจใส่ หวังจะเป็นผู้ที่รักษาและดำรงละหมาดและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับละหมาด

4.15 การสุญูดสะฮฺวี

จงรู้เถิดว่าผู้ละทิ้งสุนัตฮฺยะฮฺนั้นไม่บังคับให้สุญูดสะฮฺวี¹³⁴ ส่วนสุนัตอับฮาญ ในเมื่อละทิ้งไม่ว่าจะโดยลืมหรือเจตนาที่สุนัตให้สุญูดสะฮฺวี นั่นคือแปดประการที่ได้กล่าวมาแล้วคือ ตะชะฮฺฮุดครั้งแรก อ่านกุนุตของละหมาดศุบหฺหรืออิติญฺ และอ่านเศาะละวาตฉบับี หลังจากตะชะฮฺฮุดและกุนุต ดังละเอียดยี่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้น หากละทิ้ง ข้อใดข้อหนึ่งที่ได้กล่าวมาก็สุนัตให้ชดเชยด้วยสุญูดสะฮฺวี¹³⁵

หรือผู้ละหมาดกระทำการที่ ทำให้ละหมาดเป็น โมฆะถ้ำกระทำการโดยเจตนาและไม่เป็น โมฆะถ้ำกระทำการโดยลืม เช่น กระทำยาวต่อองค์ประกอบที่สั้น คือ เอียะดีดัล และนัจ

¹³³ บทหะดีษคือ

((:))
 ((:))
 ความว่า “สำหรับผู้ที่ละหมาดจะได้รับสามประการ คือ กุศลจะได้ไปรยปรายลงมาจากยอดฟ้าลงสู่ กลางแสกศรีษะของเขา มะลาอิกะฮฺจะโอบเขาจากเท้าทั้งสองข้างจนถึงยอดฟ้า และมีผู้ประกาศจะ ประกาศกับเขาว่า หากแม้ผู้ทำละหมาดรู้ว่าใครเป็นผู้ที่เขากำลังวิงวอนอยู่แน่นอนเขาจะไม่หัน(ออกจากการละหมาด)” อัลสะยูฎีย์ กล่าวว่า หะดีษญะอะอีฟ บันทีกโคยมุหัมมัด บิน นัศร. จากหะสันบัศรี (al-Sayuti, n.d. : 2/126)

¹³⁴ ไม่ว่าจะละทิ้งโดยเจตนาหรือโดยลืม เพราะไม่มีหลักฐานจากท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ ﷺ ว่าท่านได้สุญูดเมื่อ ละทิ้งสุนัตฮฺยะฮฺ และการสุญูดนั้นเป็นการเพิ่มการกระทำในละหมาด ซึ่งไม่อนุญาตให้เพิ่มได้ นอกจากมีหลักฐานจากท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ ﷺ ต่างกับสุนัตอับฮาญ ซึ่งมีหลักฐานจากท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ ﷺ เกี่ยวกับการละทิ้ง ตะชะฮฺฮุดแรกและการนั่งของตะชะฮฺฮุดแรก ส่วนสุนัตอับฮาญอื่นๆเช่น อ่าน กุนุต เป็นต้น เป็นการเทียบกับตะชะฮฺฮุดแรกและการนั่งของตะชะฮฺฮุดแรก เพราะเป็นสุนัตที่มูอักกั๊ด เช่นกัน (al-Nawawi, n.d.: 1/ 126)

¹³⁵ เป็นการเทียบเคียงกับตะชะฮฺฮุดแรกและการนั่งของตะชะฮฺฮุดแรก เพราะเป็นสุนัตที่มูอักกั๊ดเช่นกัน (al-Nawawi, n. d.: 1/ 126)

ระหว่างสองสุญุด พุดเล็กน้อย กินเล็กน้อย หรือเพิ่มเราะกะอะฮ์โดยลิ้ม ก็สุนัตให้ชดเชยด้วยสุญุดชะฮ์วี¹³⁶

หรือผู้ละหมาดย้ายองค์ประกอบชนิดอ่านซึ่งมิได้ทำให้การละหมาดเสีย อาทิ เช่น อ่านฟาติหะฮ์ในขณะที่รู้กฏ หรือในขณะที่สุญุด หรืออ่านตะหียะฮ์ ในขณะที่ยืน ก็สุนัตให้ชดเชยด้วยสุญุดชะฮ์วี ถึงแม้การกระทำเหล่านั้นมิได้ทำให้ละหมาดเสียถึงจะกระทำโดยเจตนาก็ตามแต่เป็นการละทิ้งความเอาใจใส่ในการละหมาด¹³⁷

หรือผู้ละหมาดสงสัยต่อการละทิ้งสุนัตอับอาฎ เช่น กนูด หรือตะชะฮ์ฮุดแรก กล่าวคือสงสัยว่าได้อ่านหรือไม่ ก็สุนัตให้ชดเชยด้วยสุญุดชะฮ์วีเช่นกัน¹³⁸

¹³⁶ หลักฐานคือหะดีษอิบนุมัสอูด

: :)) ❦
((:

ความว่า “ ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้ละหมาดซุฮ์รฺ ห้าเราะกะอะฮ์ แล้วท่านถูกถามว่า ท่านเพิ่มในละหมาดหรือไม่? ท่านจึงกล่าวว่า แล้วมันหมายถึงอะไร? เสาะหาบะฮ์กล่าวว่าคุณได้ละหมาดห้าเราะกะอะฮ์ ท่านก็ได้สุญุดสองครั้งหลังจากที่ท่านได้ให้สะลามไปแล้ว (al-Bukhari, n.d. :1225 , Muslim, 2002 :572, Abu Dawud, 1988 : 1019)

จากหะดีษเป็นการสุญุดเพราะเพิ่มเราะกะอะฮ์โดยไม่เจตนา หากเพิ่มเราะกะอะฮ์โดยเจตนาละหมาดก็จะเสีย ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การกระทำสิ่งที่ทำให้ละหมาดเป็นโมฆะถ้ากระทำโดยเจตนาจะทำให้ละหมาดเสีย ส่วนสิ่งที่ได้กล่าวมานั้น คือกระทำยาวต่อองค์ประกอบที่สั้น คือ เอียะดิคาล และนั่งระหว่างสองสุญุด และกินเล็กน้อยโดยลิ้ม เป็นการกระทำโดยไม่เจตนา จึงสุนัตสุญุดชะฮ์วีเช่นกัน ส่วนการพุดเล็กน้อยก็เทียบกับการสะลามของท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ในหะดีษ มุ้ละยะดัยนฺ(ที่จะกล่าวต่อไป) ซึ่งเป็นการกล่าวที่ผิดที่เช่นกัน (หมายความว่า กล่าวสะลามหลังจากละหมาดได้เพียงสองเราะกะอะฮ์ซึ่งยังไม่ถึงที่ที่จะต้องกล่าวสะลาม) (al-Nawawi, n. d. : 1/ 124)

¹³⁷ เทียบกับการสะลามของท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ในหะดีษ มุ้ละยะดัยนฺ(ที่จะกล่าวต่อไป) ซึ่งเป็นการกล่าวที่ผิดที่เช่นกัน (al-Nawawi, n. d. : 1/ 124)

¹³⁸ หลักฐานคือหะดีษรายงานโดยอะบูฮุร็อยเราะฮ์ เล่าว่า ท่าน เราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

)
((

ความว่า “เมื่อคนหนึ่งในหมู่พวกท่านละหมาด มาร่ำยาจะมากวนเขาจนทำให้พวกท่านลืมจำนวนเราะกะอะฮ์ของละหมาด หากท่านประสบปัญหาเช่นนี้จึงสุญุดสองครั้งขณะนั่ง” (al-Bukhari, n.d. :1222, Muslim, 2002 :569, Abu Dawud, 1988 : 1030)

ส่วนกนูดเป็นการเทียบกับตะชะฮ์ฮุดแรกและการนั่งของตะชะฮ์ฮุดแรก เพราะเป็นสุนัตที่มิอักกัดเช่นกัน (al-Nawawi, n.d. : 1/ 126)

และเช่นกันถ้าหากผู้ละหมาดสงสัยว่าเขาได้ละหมาดสามหรือสี่เราะกะอัต ก็วาญิบให้ผู้ละหมาดทำเพิ่มอีกหนึ่งเราะกะอัต เพราะที่แน่นอนสำหรับเราะกะอัตที่สี่นั้นคือยังมีได้กระทำ ดังนั้นจึงต้องทำเพิ่ม และสุนัตให้สุญูดชะฮฺวี ถึงแม้เขาจะหมดความสงสัยก่อนที่เขาจะสะลามก็ตามเพราะเขาลังเลและไม่มั่นใจในส่วนที่เกิน¹³⁹

สุนัตสุญูด (หน้า 17) ชะฮฺวีเช่นกันถ้าผู้ละหมาดละทิ้งตะชะฮฺฮฺสุดแรก ซึ่งเขาได้ยื่นขึ้นถึงขั้นรุกูหรือเกินขั้นรุกูแต่ยังไม่ตรงถึงขั้นยื่น¹⁴⁰

หรือผู้ละหมาดละทิ้งกนูด และได้กลับไปสู่กนูดก่อนที่จะถึงขั้นสุญูดกล่าวคือก่อนที่จะส่งหน้าผากถึงที่สุญูด¹⁴¹ ก็สุนัตให้ชดเชยด้วยสุญูดชะฮฺวี ทุกรูปแบบที่กล่าวมาถ้าหากกระทำโดยลืมหรือขาดความรู้

และถ้าหากผู้ละหมาดกลับไปสู่กนูดหรือตะชะฮฺฮฺสุดแรก ทั้งๆที่ใกล้จะถึงขั้นยื่นหรือสุญูดตามลำดับละหมาดของเขาก็จะเป็นโมฆะถ้าหากเขาละทิ้งทั้งสองอย่างโดยเจตนาและไม่สุนัตสุญูดชะฮฺวี หากผู้ละหมาดลุกขึ้นยังไม่ถึงขั้นรุกูสำหรับการละทิ้งตะชะฮฺฮฺสุดแรกและลงยังไม่ถึงขั้นรุกูสำหรับการละทิ้งกนูด เพราะถือว่าการกระทำที่เล็กน้อย

139 หลักฐานคือ หนังสือนายงานโดย อะบีสะอีด เราะฎิยัลลอฮูอันฮู ว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ ﷺ ได้กล่าวว่า
)

((

ความว่า “เมื่อคนใดในพวกท่าน สงสัยในละหมาดของเขา และเขาไม่รู้ว่าได้ละหมาดไปสามหรือสี่เราะกะอะฮฺแล้ว ให้เขาจงทิ้งสิ่งที่สงสัย(คือสี่) และให้เขาจงดำเนินต่อไป บนสิ่งที่เขามั่นใจ(คือสาม) หลังจากนั้นให้เขาสุญูดสองครั้งก่อนสะลาม ดังนั้นถ้าหากเขาได้ละหมาดห้าเราะกะอัตสุญูดนั้นจะทำให้ละหมาดของเขาเป็นจำนวนคู่(คือสี่) และถ้าหากเขาได้ละหมาดครบสี่เราะกะอะฮฺ สุญูดทั้งสองครั้งนั้นก็เป็นการทำให้ชยฎอนน้อยต่ำ (Muslim, 2002 : 571, Ibn Majah, n. d. : 1210)

140 หนังสือนายงานโดยอัลมุหัมมิเราะฮฺ บิน ซุบะฮฺ ได้กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ ﷺ ได้กล่าวว่า

)

((

ความว่า “ เมื่อคนใดในพวกท่าน ได้ลุกขึ้นจากสองเราะกะอะฮฺ และเขายังไม่ทันได้ยื่นอย่างสมบูรณ์ ให้เขาจงนั่งลง และเมื่อเขาได้ยื่นสมบูรณ์แล้วก็ไม่ต้องนั่งลง แต่ให้เขาสุญูดสองครั้ง เป็นสุญูดชะฮฺวี (Abu Dawud, 1988 : 1036, Ibn Majah, n. d. : 1208) จำนวนเป็นของอิบนิมาญูฮฺ หะดีษเศาะหี้หฺ (al-Albani, 1985:2/123 (408))

141 เทียบกับตะชะฮฺฮฺสุดแรกและการนั่งของตะชะฮฺฮฺสุดแรก เพราะเป็นสุนัตที่มุกัดกันเช่นกัน (al-Nawawi, n.d. : 1/126)

ทั้งหมดที่ได้กล่าวมานั้นสำหรับผู้ละหมาดที่เป็นอิมามหรือเป็นผู้ละหมาดคนเดียว

แต่ถ้าผู้ละหมาดเป็นมะมูม(ผู้ตาม) ก็ไม่มีรายละเอียดสำหรับเขา หน้าที่ของเขาคือตามอิมามเท่านั้น¹⁴² เว้นแต่

อิมามได้กระทำการที่ทำให้ละหมาดเสีย เช่น อิมามได้ยืนถึงขั้นยืนแล้วกลับไปนั่งอ่านตะชะฮฺฮุด หรืออิมามได้สุญูดโดยส่งอวัยวะที่เจ็ดถึงที่สุญูดอย่างสมบูรณ์แล้วกลับไปยืนอ่านกุนุต มะมูมก็ไม่อนุญาตให้กระทำการตามอิมามได้ แต่เขา(มะมูม) ต้องรอการยืนของอิมามของเขาก่อนหากเขาได้ยืนพร้อมกับอิมามในกรณีละทิ้งตะชะฮฺฮุดแรก หรือมะมูมยังมีได้ยืนแต่อิมามได้กลับไปนั่งเพื่อตะชะฮฺฮุดต่างๆที่เขาได้ยืนตรงแล้ว กรณีเช่นนี้วาญิบมะมูมยืน และห้ามนั่งพร้อมกับอิมามของเขา

เช่นกันหากอิมามได้สุญูดเรียบร้อยแล้วแต่มะมูมยังมีได้สุญูดในเวลาเดียวกัน อิมามได้กลับไปอ่านกุนุต ห้ามมะมูมยืนอ่านกุนุตพร้อมกับอิมามได้ แต่เขาวาญิบลงไปสุญูด

ทั้งสองกรณีนี้(รูปแบบนี้)ไม่อนุญาตให้มะมูมตามอิมามของเขา เพราะ การย้อนกลับของอิมามนั้นไม่พ้นจากสองกรณีกล่าวคือ (หนึ่ง) หากเขาย้อนกลับเพราะเขาลืมละหมาดของเขาจะไม่เสีย แต่ห้ามตามผู้ลืมาถึงแม้ละหมาดของเขาจะไม่เสียก็ตาม (หรือสอง) หากเขาย้อนกลับด้วยเจตนา ละหมาดของเขาก็จะเป็นโมฆะ แน่แน่นอนไม่อนุญาตให้ตามผู้ที่ละหมาดเป็นโมฆะ

142 หลักฐานคือหะดีษรายงานโดยอับดุลลอฮฺ บิน บูหัยนะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮู ว่า

- : - ❦

ความว่า “ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ❦ ได้นำพวกเราละหมาดสองเราะกะอะฮฺของละหมาดบางละหมาด และในรายงานหนึ่งว่า ท่านได้ลุกขึ้นเมื่อละหมาดได้สองเราะกะฮฺของละหมาดชุฮฺร หลังจากนั้น ท่านได้ลุกขึ้นโดยไม่ได้นั่ง ผู้คนได้ยืนขึ้นพร้อมกับท่านนบี เมื่อท่านได้ละหมาดเสร็จ และพวกเราออกยกรสละมาของท่าน ท่านได้ดักบิรูก่อนสะลาม และได้สุญูดสองครั้ง ขณะที่ท่านนั่งหลังจากนั้นท่านจึงสะลาม (al-Bukhari, n.d. :1224, Muslim, 2002 : 570)

จากหะดีษจะเห็นได้ว่า เมื่อท่านเราะสูลุลลอฮฺ ❦ ลุกขึ้นโดยมิได้นั่งตะชะฮฺฮุดแรกบรรดาเศาะหาบะฮฺก็ลุกขึ้นตามเราะสูลุลลอฮฺ ❦ ไปด้วย แล้วท่านเราะสูลุลลอฮฺ ❦ ก็มีได้ใช้ให้บรรดาเศาะหาบะฮฺทำการละหมาดใหม่แสดงว่าการละหมาดของบรรดาเศาะหาบะฮฺใช้ได้

สุญูดสะอูมีมีสองสุญูดเท่านั้นไม่ว่าจะมีการลืมหาย่างก็ตาม¹⁴³ โดยผู้
ละหมาดวาญิบเนียฮฺว่าสุญูดสะอูมี และที่ของสุญูดสะอูมีคือท่ายละหมาก่อนสะลามหลัง
ตะชะฮฮุดและเศาะละวัต¹⁴⁴

143 หลักฐานหะดีษมุละฮ์ดัยนุ รานงานโดย อะบิฮุรอัยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า

ﷺ

ﷺ

:

: (( )) :

((

ความว่า “ครั้งหนึ่งท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ ﷺ ได้นำพวกเราละหมาด ซึ่งเป็นละหมาดช่วงบ่ายอาจเป็น
ละหมาดซุฮฺรหรืออัสฺร เมื่อละหมาดได้สองเราะกะอะฮฺ ท่านก็กล่าวสะลามแล้วจึงเดินไปที่ต้นอินทผลัม
ทางด้านกิบละฮฺของมัสยิด แล้วท่านนั่งฟังต้นอินทผลัมอยู่ในสภาพที่(ดูประหนึ่ง)โกรธผู้ร่วมละหมาด
ครั้งนี้มีทั้งอะบูบักรฺและอุมร์แต่ไม่กล้าปริปากพูด คนที่ซอบใจก็รีบบาออกจากมัสยิดพลางกล่าวว่า
ละหมาดถูกทำให้สั้นลงแล้ว สักพักมุละฮ์ดัยนุได้ยืนขึ้นและกล่าวว่า โอ้ ท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ ละหมาด
ถูกกำหนดให้สั้นลงหรือว่าท่านหลงลืม ? ท่านนบี ﷺ ได้หันไปทางขวาและซ้ายแล้วจึงกล่าวว่า
“นี่มุละฮ์ดัยนุ พุคอะไรออกมา ? ผู้คนกล่าวว่า ถูกต้องแล้ว โอ้ท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ ท่านละหมาดสอง
เราะกะอะฮฺเท่านั้น ท่านนบีจึงได้ละหมาดอีกสองเราะกะอะฮฺแล้วสะลามหลังจากนั้นท่านจึงกล่าวตักบิร
แล้วสุญูด ตักบิรอีกแล้วจึงเงยขึ้น ตักบิรอีกครั้งแล้วท่านสุญูด ตักบิรอีกแล้วจึงเงยจากสุญูด (al-
Bukhari, n.d. :1229, Muslim, 2002 : 573, Abu Dawud, 1988 : 1008)

จากหะดีษท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ ﷺ ได้ให้สะลามและลุกขึ้นจากสองเราะอะฮฺ เคนและพูด
กับมุละฮ์ดัยนุ ซึ่งท่านได้กระทำไม่น้อยกว่าสองอย่าง ท่านก็ได้สุญูดสองสุญูดเท่านั้น และอีกอย่างถ้า
หากการลืมหาย่างไม่สามารถรวมกันแน่นอนทุกครั้งที่ลืมหาย่างก็ตั้งสุญูดทันที ในเมื่ออนุญาตให้สุญูดตอนท่าย
ละหมาดแสดงให้เห็นว่า การลืมหาย่างทั้งหมดนั้นสามารถจะชดเชยด้วยการสุญูดสองสุญูดเท่านั้น
(al-Nawawi, n. d. : 1/ 140, al-Khatib, n. d.: 1/212)

มุละฮ์ดัยนุคือชายที่มีชื่อว่า คิรบก บิน อัมรฺ ถูกเรียกว่า มุละฮ์ดัยนุเพราะท่านมีแขนยาว (al-
Zuhaili, 1989 : 2/104)

144 หลักฐานคือหะดีษรายงานจากอะบิฮุรอัยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ว่า ท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวว่า

)

((

ความว่า “เมื่อคนใดในพวกท่าน สงสัยในละหมาดของเขา และเขาไม่รู้ว่าได้ละหมาดไปสามหรือสี่
เราะกะอะฮฺ แล้วให้เขาจงตั้งสิ่งที่สงสัย(คือสี่) และให้เขาจงดำเนินต่อไปบนสิ่งที่เขามั่นใจ(คือสาม)

หลังจากนั้นให้เขาสุญูดสองครั้งก่อนสะลาม ดังนั้นถ้าหากเขาได้ละหมาดห้าเราะกะอะฮ์สุญูดนั้นจะทำให้ละหมาดของเขาเป็นจำนวนคู่(คือสี่) และถ้าหากเขาได้ละหมาดครบสี่เราะกะอะฮ์ สุญูดทั้งสองครั้งนั้นก็เป็นการทำให้ชัฎอญ์น้อยต่ำ” (Muslim, 2002 : 571)

และหะดีษรายงานจากอับดุลลอฮ์ บินบุหัยนะฮ์ เราะฎียัลลอฮุอันฮู ว่า

- : - ❦

ความว่า “ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้นำพวกเราละหมาดสองเราะกะอ์ต ของละหมาดบางละหมาด และในรายงานหนึ่งว่า ท่านได้ลุกขึ้นเมื่อละหมาดได้สองเราะกะอ์ตของละหมาดซุฮ์รีย์ หลังจากนั้น ท่านได้ลุกขึ้นโดยไม่ได้นั่ง ผู้คนได้ยืนขึ้นพร้อมกับท่านนบี เมื่อท่านได้ละหมาดเสร็จ และพวกเราออกยการสะลามของท่าน ท่านได้ตักบิรูก่อนสะลามและได้สุญูดสองครั้ง ขณะที่ท่านนั่งหลังจากนั้นท่านจึงสะลาม” (al-Bukhari, n.d. :1224, Muslim, 2002 : 570)

จากหะดีษดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้สุญูดสองครั้งก่อนที่จะสะลาม (al-Nawawi, n. d. : 1/ 153)

ตามความเห็นของผู้เขียนการสุญูดชะฮ์วีและวิธีสุญูดชะฮ์วีคือ ตอนท้ายละหมาดก่อนสะลามและหลังจากอ่านเศาะละวาต และดูอาตะชะฮ์ฮุด ซึ่งในประเด็นนี้ นักวิชาการฟิกฮ์มีความเห็นที่ต่างกัน 4 ความเห็นด้วยกันกล่าวคือ

ความเห็นที่หนึ่งของมัชฮับหะนะฟียะ เห็นว่า สุนัตสุญูดชะฮ์วี หลังจากสะลาไม่ว่าจะสุญูดสาเหตุเกิดจากการเพิ่มการกระทำในละหมาดเช่น รุกูฮ์สองครั้งโดยลิ้ม เป็นต้น หรือขาดการกระทำในละหมาดเช่น ลิ้มตะชะฮ์ฮุดแรก เป็นต้น หากได้สุญูดก่อนสะลามแล้วก็ใช้ได้โดยไม่ต้องสุญูดอีกหลังจากสะลาม

วิธีสุญูด คือ ให้สุญูดสองสุญูดหลังจากให้สะลามข้างขวาครั้งแรก หลังจากนั้นวาญิบกล่าวตะชะฮ์ฮุดและสุนัตเศาะละวาตพร้อมกับดูอา เพราะสถานที่ดูอาคือท้ายละหมาด (al-Zuhaili,1989 : 2/106, Abu al-Hasan al-Marqhinani,1990 :1/80,Ibn Rushd, 1983:1/228-229,al-Nawawi,n.d.:1/109-111)

หลักฐานของกลุ่มที่หนึ่ง นักวิชาการสายสำนักหะนะฟียะได้ยกหลักฐานต่างๆดังต่อไปนี้

1- หะดีษรายงานโดย อิบน์มุฮัมมัด ว่า

: : : ❦

ความว่า “ท่านนบี ﷺ ได้ละหมาดซุฮ์รีย์ห้าเราะกะอะฮ์ แล้วท่านถูกถามว่า ท่านเพิ่มในละหมาดหรือ? ท่านจึงกล่าวว่า “แล้วมันหมายถึงอะไร? ” บรรดาเศาะหาบะฮ์กล่าวว่า ท่านได้ละหมาดห้าเราะกะอะฮ์ ท่านก็ได้สุญูดสองครั้ง หลังจากที่ท่านได้ให้สะลามไปแล้ว ” (abu Dawud, n.d.: 1019)

2- หะดีษรายงานโดย อิบน์มุฮัมมัด เช่นกันว่า ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

สูญแล้วถือว่าได้กลับสู่ละหมาด ซึ่งจะต้องให้สะลามอีกครั้งก่อนจบละหมาด (al- Zuhaili, 1989 : 2/107, al-Nawawi, n. d. : 1/ 109-111 , Ibn Rushd, 1983: 1/228-229)

วิธีสูญ คือ สูญสองสูญเหมือนกันสูญทั่วไปในละหมาดทุกประการในสิ่งที่วาญิบ และสุนัต เช่น วางหน้าผาก เฆาะมะนินะฮฺ นั่งอิฟติรอซระหว่างสูญ และนั่งตะวัรรูกหลังจากสูญ ทั้งสอง การสูญนั้นวาญิบเนียฮฺด้วยใจว่าเป็นการสูญชะฮฺวี หากกล่าวเนียฮฺด้วยคำพูดละหมาดก็จะเสีย

หลักฐานของสายมัซฮับฮาฟีอี

1- หะดีษรายงานโดยอะบีสะอีดอัลคุดรี เราะฎิยัลลอฮุอันฮู ว่า

: ﷺ

((

ความว่า “ ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวว่า เมื่อคนใดในพวกท่านสงสัยในละหมาดของเขาและเขาไม่รู้ว่าจะได้ละหมาดไปสามหรือสี่เราะกะอะฮฺแล้วให้เขาจงทิ้งสิ่งที่สงสัย(คือสี่) และให้เขาจงดำเนินต่อไปบนสิ่งที่เขามั่นใจ(คือสาม) หลังจากนั้นให้เขาสูญสองครั้งก่อนสะลาม ดังนั้นถ้าหากเขาได้ละหมาดห้าเราะกะอะฮฺสูญนั้นจะทำให้ละหมาดของเขาเป็นจำนวนคู่ (คือสี่) และถ้าหากเขาได้ละหมาดครบสี่เราะกะอะฮฺสูญทั้งสองครั้งนั้นก็เป็นการทำให้ชัฎอญต้อยต่ำ (Muslim, 2002 : 571)

2- หะดีษรายงานโดยอับดุลเราะมาน บินอาฟุ ว่า ฉันได้ยินท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า

))

((

ความว่า “ เมื่อคนใดในพวกท่าน ลืมในละหมาดของเขา ซึ่งเขาไม่รู้ว่าได้ละหมาดไปหนึ่งหรือสองเราะกะอะฮฺแล้วให้เขาจงดำเนินต่อไป บนหนึ่งเราะกะอะฮฺ และหากเขาไม่รู้ว่าได้ละหมาดไปสองหรือสามเราะกะอะฮฺแล้ว ให้เขาจงดำเนินต่อไป บนสองเราะกะอะฮฺ และหากเขาไม่รู้ว่าได้ละหมาดไปสามหรือสี่เราะกะอะฮฺแล้ว ให้เขาจงดำเนินต่อไป บนสามเราะกะอะฮฺ หลังจากนั้นให้เขาสูญสองครั้งก่อนสะลาม” (at-Tirmizi, 1987 : 398)

3- หะดีษรายงานโดยอับดุลลอฮฺ บิน บูหัยนะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮู ที่ได้กล่าวมาแล้ว

ความเห็นที่สี่ของ มัซฮับหันบะลี เห็นว่า การสูญญัตชะฮฺวีนั้นสามารถทำได้ ทั้งก่อนและหลังสะลาม แต่ที่ดีกว่า คือสูญก่อนสะลาม เพราะเป็นการเติมเต็มของการละหมาดดังนั้นจึงเหมือนกับสูญทั่วไปในละหมาด ยกเว้นสองกรณีที่สูญหลังสะลามดีกว่าคือ

กรณีที่หนึ่ง สูญสาเหตุเนื่องจากลืมเราะกะอะฮฺในละหมาดหนึ่งเราะกะอะฮฺขึ้นไปและได้ให้สะลามไปแล้วก่อนที่ละหมาดจะเสร็จ (al-Zuhaili, 1989 : 2/106-107, Ibn Qudamah, 1992 : 1/700-704, Ibn Rushd, 1983: 1/228-229, al- Nawawi, n. d. : 1/ 109-111)

หลักฐานคือ

1- หะดีษรายงานโดยอิมรอนบินหุศอยน์ ได้กล่าวว่า

การสวดสะอึกเหมือนกับสวดทั่วไปของละหมาดด้านเงื่อนไขและสุนัต แต่
 สุนัตกล่าว ( ) . ในขณะที่สวด¹⁴⁵

:

ﷻ

:

: (( )) :

ความว่า “ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้ละหมาดอัสรแล้วท่านได้กล่าวสละมในเราะกะอะฮ์ที่สาม
 หลังจากนั้นท่านได้เข้าบ้าน จากนั้นได้มีชายคนหนึ่งเรียกกันว่า คิริบาก ซึ่งเป็นผู้ที่มีมือยาวได้ลุกขึ้น
 ไปหาเราะสูลุลลอฮ์ และกล่าวว่า โอ้ เราะสูลุลลอฮ์ และได้เล่าสิ่งที่เราะสูลุลลอฮ์ได้กระทำ จากนั้น
 ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ได้ออกมาด้วยท่าทางโกรธ จนถึงผู้คนแล้วกล่าวว่า “ท่านนี้พูดจริงหรือ ?” พวก
 เขาได้กล่าวว่า ใช่ครับ หลังจากนั้นท่านได้ละหมาดเพิ่มอีกหนึ่งเราะกะอะฮ์ หลังจากนั้นท่านได้ให้
 สละม หลังจากนั้นท่านได้สวดสองครั้ง หลังจากนั้นท่านได้ให้สละมอีกครั้ง ”

(Muslim, 2002 : 574 , Abu Dawud, 1988 : 1018 , al-Tirmizi, 1987 : 395 , Ibn Majah, n.d. : 1216)

2-หะดีษ มุละฮัดยัฮ์ ที่รายงานโดย อะบีสูรอยเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮู ซึ่งได้กล่าวมาแล้ว

กรณีที่สอง อิมามมีความสงสัยต่อการกระทำของเขาในละหมาดและได้กระทำตามที่เขา
 คิดว่า แน่ใจมากที่สุด

หลักฐานคือ หะดีษรายงานโดย อะลีและอบินิมัสฮูด เราะฎิยัลลอฮุอันฮูมา

(( ))

(( ))

ความว่า “ เมื่อคนใดในพวกท่านสงสัยในละหมาดของเขาให้เขาจงยึดสิ่งที่เขาคิดถูกต้องที่สุด และให้เขา
 จงดำเนินต่อไปตามที่เขามั่นใจ หลังจากนั้นให้เขาสวดสองครั้ง ” และในบันทึกบุคอรีย์ “ หลังจาก
 การให้สละม ” (al-Bukhari, n.d. :401, Muslim, 2002 : 572)

วิธีสวด คือ ให้กล่าวตักบิรในขณะที่ลงสวดและเงยขึ้นไม่ว่าทำการสวดก่อนหรือหลังสะ
 ลามและให้สวดสองสวดเหมือนกับสวดในละหมาด หากสวดหลังสละมให้กล่าวตะชะฮุด
 เหมือนกับตะชะฮุดละหมาดก่อนที่จะสละมแล้วจึงให้สละม หากสวดก่อนสละมไม่ต้องกล่าว
 ตะชะฮุด และให้กล่าวในขณะที่สวดเหมือนกับที่กล่าวในสวดละหมาด เพราะเป็นการสวดใน
 ละหมาดจึงควรกระทำเหมือนกับสวดในละหมาดทุกประการ (al-Zuhaili, 1989 : 2/108)

145 สำหรับทัศนะหนึ่งในมัซฮับชาฟีอี๋ ส่วนทัศนะส่วนใหญ่ในมัซฮับคือให้กล่าวตักบิรเหมือนกับตักบิร
 ในละหมาด (al- Zuhaili, 1989 : 2/107)

ถ้าผู้ละหมาดได้ให้สะลามก่อนที่จะสุญูดโดยเจตนา ก็ถือว่าหมดสิทธิ์ที่จะสุญูด หรือผู้ละหมาดได้ให้สะลามก่อนที่จะสุญูดโดยลืมและเวลาผ่านไปนานกว่าที่จะนึกได้ ก็ถือว่าหมดสิทธิ์ที่จะสุญูดเช่นกัน แต่ถ้าหากเวลาผ่านไปไม่นานก็อนุญาตให้เขาสุญูดได้¹⁴⁶ เมื่อเขาได้สุญูดแล้วก็ถือว่าเขาได้กลับสู่ละหมาดซึ่งวาญิบให้สะลามใหม่อีกครั้ง¹⁴⁷ หากเขาเกิดหะดัษก่อนที่จะสะลามละหมาดของเขาก็จะเสีย

146 การกำหนดเวลานานหรือไม่นานขึ้นอยู่กับอรุฟ (ประเพณีโดยรวม) (al – Nawawi, n. d. : 1/ 157)

147 หลักฐานคือหะดีษรายงานโดย อิมรอน บินหุสอยนุ ว่า

:

ﷺ

:

: (( )):

ความว่า “ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้ละหมาดอัสร แล้วท่านได้กล่าวสะลามในเราะกะอะฮ์ที่สาม หลังจากนั้นท่านได้เข้าบ้าน จากนั้นได้มีชายคนหนึ่งซึ่งเรียกกันว่า อัลคิรบก ซึ่งเป็นผู้ที่มีมือยาวได้ลุกขึ้นไปหาเราะสูลุลลอฮ์ และกล่าวว่า โอ้ เราะสูลุลลอฮ์ และได้เล่าสิ่งที่เราะสูลุลลอฮ์ได้กระทำ จากนั้นท่านเราะสูลุลลอฮ์ได้ออกมาด้วยท่าทางโกรธ จนถึงผู้คน แล้วกล่าวว่า “ ท่านนี้พูดจริงหรือ ? ” พวกเขาได้กล่าวว่า ใช่ครับ หลังจากนั้นท่านได้ละหมาดเพิ่มอีกหนึ่งเราะกะอะฮ์ หลังจากนั้นท่านได้ให้สะลาม หลังจากนั้นท่านได้สุญูดสองครั้ง หลังจากนั้นท่านได้ให้สะลามอีกครั้ง (Muslim, 2002 : 574 , Abu Dawud, n.d.: 1018 , al-Tirmizi,1987 : 395, Ibn Majah, n. d. : 1216)

จากหะดีษแสดงให้เห็นว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้ให้สะลามอีกครั้งหลังจากสุญูดชะฮ์วี (al-Khatib, n. d. : 1/213)

4.16 สิ่งที่ต้องทำก่อนการละหมาด

สิ่งที่ควรทำก่อนละหมาดคือ อะซานและอิกอมะฮ์¹⁴⁸ ละหมาดที่มีเครื่องกัน¹⁴⁹ เช่น ผนัง เสา สิ่งที่สูงเศษสองส่วนสามของศอก ปูพรมละหมาด หรือขีดเส้นจากสั้นเท้าไปข้างหน้าสามศอก ซึ่งเส้นที่ขีดนั้นจะต้องขนานกับผู้ละหมาด ไม่เกินสามศอก และไม่ขีดด้านหน้าผู้ละหมาดแต่ให้อยู่ข้างขวาหรือข้างซ้ายของผู้ละหมาด¹⁵⁰

4.17 สิ่งที่ไม่ควรทำในขณะที่ละหมาด

มักรอุลละหมาด¹⁵¹ นั้นมีหลายประการ เช่น

1- หันหน้าไปข้างขวาหรือข้างซ้าย¹⁵²

¹⁴⁸ หลักฐานที่บัญญัติการอาซานและอิกอมะฮ์คือ หะดีษรายงานโดยมาลิก บิน อัลหุวัรียะเราะฎียัลลอฮุอันฮุ ว่า ท่านเราะอู ลุลลอฮุ ﷺ กล่าวว่า (( ))
 ความว่า “เมื่อได้เวลาละหมาดให้คนหนึ่งในกลุ่มพวกท่านอะซานและให้ผู้อาวุโสที่สุดเป็นผู้นำละหมาด”
 (al-Bukhari, n.d. : 628, Muslim, 2002 : 674)

หะดีษรายงานโดยอะนัส เราะฎียัลลอฮุอันฮุกล่าวว่า (( ))
 ความว่า “บิลาตถูกบัญชาให้อะซานคู่และอิกอมะฮ์เดี่ยว ยกเว้นคำอิกอมะฮ์คือ
 ที่ต้องซ้ำสองครั้ง” (al-Bukhari, n.d.: 603, Muslim, 2002 : 378)

¹⁴⁹ หลักฐานที่บัญญัติการวางเครื่องกันคือ หะดีษรายงานโดยอิบน์อุมัร ว่า

(( )) ﷺ
 ((

ความว่า “ขณะเมื่อท่านเราะอูลุลลอฮุ ﷺ ได้ออกไปในวันอีกท่านได้ใช้ให้อาหอกสั้นไปด้วยและนำมัน
 ไปไว้ข้างหน้าท่าน และท่านก็จะละหมาดหันไปทางหอกสั้นนั้น โดยมีผู้คนละหมาดอยู่ข้างหลังท่าน
 และท่านก็จะกระทำเช่นนี้ในการเดินทาง”(al-Bukhari, n.d. : 494, Muslim, 2002 : 501)

¹⁵⁰ (al-Saiyid al-Bakri, n.d. :1/188-189)

¹⁵¹ หลักการคือทุกสิ่งที่ยึดกับสุนัตข้อใดจากสุนัตต่างๆของละหมาดเข้าอยู่ในข่ายของมักรอุล

¹⁵² หลักฐานที่ห้ามคือ หะดีษรายงานโดยอะบูมุฮัมมัด เราะฎียัลลอฮุอันฮุ

(( ))

ความว่า “อัลลอฮ์ผู้ทรงยิ่งใหญ่ และเกรียงไกรจะยังคงหันมาทางบ่าวในขณะที่เขาละหมาดราบเท่าที่
 เขายังไม่เหลียว ดังนั้นถ้าหากเขาเหลียวอัลลอฮ์ก็จะเหินไปจากเขา”(Abu Dawud, 1988 : 909) หะดีษ
 ฉะอะอีฟ (al-Albani, 1990 : 915)

2- เหลือบตามองฟ้า¹⁵³ เพราะเป็นการกระทำตามชัยฎอน

3- ปิดปากในขณะที่ละหมาด¹⁵⁴ อาจปิดโดยใช้ผ้า ยกเว้นเวลาหาว(หน้า 18) ซึ่ง
 สุนัดให้ปิดปากโดยใช้มือ มีรายงานจากหะดีษความว่า “เมื่อคนหนึ่งคนใดของพวกเขาหาว
 เขาจงวางฝ่ามือของเขาลงบนปากของเขา เพราะชัยฎอนจะเข้าทางปากของเขา”¹⁵⁵

4- รวบผมและถลกชายผ้าขณะละหมาด เพราะมีการห้ามโดยหะดีษ¹⁵⁶ และ
 อนุญาตให้ผู้หญิงละหมาดโดยเกล้าผมมวยหรือมัดผม เพราะเป็นการรยาคสำหรับพวกนาง

และท่านอาอิชะฮฺเราะฎิยัลลอฮูอันฮา ได้รายงานอีกว่า ข้าพเจ้าได้ถามท่านเราะสูลุลลอฮฺถึงการเหลือบ
 ซ้ายแลขวา ในขณะที่ละหมาด ท่านเราะสูลุลลอฮฺกล่าวว่า

(( ))

ความว่า “มันเป็นการ(เจี๊ว)ฉกชิงที่ชัยฎอนฉกชิงไปจากละหมาดของบ่าวคนนั้น” (al-Bukhari, n.d. :
 751)

153 หลักฐานที่ห้ามคือ หะดีษรายงานโดยอะนัส เราะฎิยัลลอฮูอันฮฺ ว่า แท้จริงท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า

((:))

ความว่า “จะมีสภาพเป็นอย่างไรกลุ่มชนที่เหลือบตามองฟ้าในขณะที่พวกเขากำลังละหมาด? หลังจากนั้น
 นั้นท่านได้กล่าวว่า พวกเขาจะต้องยุติการกระทำดังกล่าว หรือมิเช่นนั้น สายตาของพวกเขาจะถูกโอบ
 เอาไปอย่างแน่นอน” (al-Bukhari, n.d. : 750 , Muslim, 2002 : 428-429)

154 หลักฐานที่ห้าม คือ หะดีษรายงานโดยอะบิฮุร็อยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮูอันฮฺ ว่า

(( )) ﷺ

ความว่า “ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ได้ห้ามการปล่อยชายผ้าจนลากกับพื้นในขณะที่ละหมาด และห้ามการที่
 ชายผู้หนึ่ง ปิดปากของเขา” (al-Tirmizi, 1987 : 378, Abu Dawud, 1988 : 643) หะดีษเศาะหิหฺ (al-
 Sayuti, n.d. : 2/190)

155 บทหะดีษรายงานโดยอะบิสะอีด อัลคุดรีรีย์ เราะฎิยัลลอฮูอันฮฺ ว่า ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า

(( ))

ความว่า “เมื่อคนหนึ่งคนใดของพวกเขาหาว เขาจงวางฝ่ามือของเขาลงบนปากของเขา เพราะชัยฎอน
 จะเข้าทางปากของเขา” (Muslim, 2002 : 2995 , Abu Dawud, 1988: 5026)

156 บทหะดีษรายงานโดย อิบน์อุบบาส เราะฎิยัลลอฮูอันฮฺมา ว่า ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

(( ))

ความว่า “ฉันถูกบัญชาให้สูดบนเจ็ดอวัยวะ และไม่ให้นั้นรวบผ้า และรวบผม” (al-Bukhari, n.d. :
 812, Muslim, 2002 : 490) ตัวยกเป็นของมุสลิม

5- ถ่มน้ำลายด้านหน้าและด้านขวาในขณะที่ละหมาดถ้าจำเป็นให้ถ่มไปทางด้านซ้ายหรือใต้เท้า¹⁵⁷ ทั้งนี้หากละหมาดนอกมัสยิด แต่ถ้าหากละหมาดในมัสยิดหะรอมกระทำได้ขาด เพราะรายงานจากหะดีษความว่า “ การถ่มน้ำลายในมัสยิดนั้นเป็นสิ่งที่ผิดและบาป การชำระก็คือให้กลบน้ำลาย ”¹⁵⁸

6- การวางมือไว้ที่เอว¹⁵⁹ เพราะเป็นที่ห้ามโดยหะดีษ และเป็นการเลียนแบบผู้ที่หยิ่งโส ชัยฏอน และชวานรก

7- ละหมาดขณะที่ปวดปัสสาวะหรืออุจจาระ หรือตด ควรดำเนินการให้เสร็จก่อนแล้วทำการละหมาด นอกจากเวลาไม่พอก็ให้ละหมาดถึงแม้จะอยู่ในภาวะดังกล่าว

8- ละหมาดขณะที่อาหารขมมาแล้ว ซึ่งตัวเองก็ต้องการรับประทานอาหารนั้น เพราะมีรายงานจากหะดีษความว่า “ ไม่มีการละหมาดต่อหน้าอาหาร ” หมายความว่า ไม่มีการละหมาดที่สมบูรณ์ต่อหน้าอาหาร¹⁶⁰

¹⁵⁷ หลักฐานที่ห้าม คือ หะดีษรายงานโดยอะนัส เราะฎิยัลลอฮุอันฮู ว่า ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า (( ))
 ความว่า “ เมื่อใครคนใดคนหนึ่งอยู่ในละหมาดเท่ากับว่า เขากำลังเข้าเฝ้าพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของเขา ดังนั้นเขาอย่าถ่มน้ำลายไปเบื้องหน้าและไปทางขวา แต่จงถ่มน้ำลายไปทางด้านซ้ายใต้ฝ่าเท้าของเขา ” (al-Bukhari, n.d. : 405, Muslim, 2002 : 551)

¹⁵⁸ หลักฐาน คือ หะดีษรายงานโดยอะนัส เราะฎิยัลลอฮุอันฮู ว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า (( ))
 ความว่า “ การถ่มน้ำลายในมัสยิดนั้นเป็นสิ่งที่ผิดและบาป การชำระก็คือให้กลบน้ำลาย ” (al-Bukhari, n.d. : 415, Abu Dawud, 1988 : 475)

¹⁵⁹ หลักฐานที่ห้าม คือ หะดีษรายงานโดย อะบีสูรอยเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮู ได้กล่าวว่า ((ﷺ))
 ความว่า “ ท่านนบี ﷺ ห้ามชายผู้หนึ่งละหมาดในสภาพอดิศอร์ ” (การวางมือไว้ที่เอวหรือการจำกัดสูเราะฮ์ หรือการใช้ไม้เท้าค้ำยันโดยไม่จำเป็น) (al-Bukhari, n.d. : 1220, Muslim, 2002 : 545 ,al-Tirmizi, 1987 : 383)

¹⁶⁰ หลักฐานที่ห้ามละหมาดขณะที่ปวดปัสสาวะหรืออุจจาระและต่อหน้าอาหาร คือ หะดีษรายงานโดยอาอิชะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา ว่า ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า (( ))
 ความว่า “ ไม่มีการละหมาดต่อหน้าอาหาร และไม่มีการละหมาดในขณะที่ปวดอุจจาระและปัสสาวะ ” (al-Bukhari, n.d. : 674, Muslim, 2002 : 560)

9- ละครวมคที่โรงอบน้ำสาธารณะ เริงเขา ทางสัญจร ที่อุจจาระ¹⁶¹

10- ละครวมคที่คอกกฐ¹⁶²

11- ละครวมคที่ที่บูชาพระพุทธรูป โบสถ์คือสถานที่ประกอบศาสนกิจของชาว
ยะฮูดี้¹⁶³ บือะฮคือสถานที่ประกอบศาสนกิจของชาวนัศรอนี¹⁶⁴ หรือฮูปสามี¹⁶⁵ ทั้งหมดนั้น
เป็นที่ที่มักถูกละหมาด

¹⁶¹ หลักฐานที่ห้ามละหมาดในที่ดังกล่าวคือ หะดีษ รายงานโดย อะบิสะฮิด อัลคุดรีฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ว่า
ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า (( ))
ความว่า “ พื้นแผ่นดินทั้งหมดคือ มัสยิด นอกจาก(ห้องน้ำ) โรงอบน้ำ และที่สุสานฝังศพ ” (al –
Tirmizi, 1987 : 317, Abu Dawud, 1988 : 492) หะดีษเศาะหี้หฺ (al-Sayuti, n.d. : 1/122, al-Albani, 1988
: 1/536)
และหะดีษรายงานโดยอิบน์อุมร์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมา ว่า

ﷺ))

((

ความว่า “ ท่านเราะสูลุลลอฮุ ﷺ ได้ห้ามละหมาดใน เจ็ดแห่ง ได้แก่ กองขยะ ที่เขียดสัตว์ ที่สุสานฝังศพ
ในกลางถนน ในโรงอบน้ำ ในคอกกฐ บนหลังคาบัยตุลลอฮุอันศักกีลียะฮ์ ” (al-Tirmizi, 1987 : 346)
หะดีษญะฮะอียฺฟ (al-Albani, 1985 : 1/318 (287))

¹⁶² หะดีษรายงานโดย อัลบารรอฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้กล่าวว่า มีผู้ถามเราะสูลุลลอฮุ ﷺ ถึงการละหมาด
ในคอกกฐ ท่านเราะสูลุลลอฮุ ﷺ ตอบว่า (( ))
ความว่า “ ท่านทั้งหลายอย่าละหมาด ในนั้น เพราะมันเป็นส่วนหนึ่งของชัยฏอน ” (Abu Dawud, 1988
: 493 , al-Tirmizi, 1987 : 348) ตีรมียีกกล่าวว่า หะดีษหะสันเศาะหี้หฺ

¹⁶³ ชาวยะฮูดี้คืออาจจะมาจากชื่อของยะฮูซา บุตรของนบียะฮูบ และต่อมาได้นำมาใช้เรียกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเป็น
ที่จักในปัจจุบันว่า ชาวยิว พวกนี้อ้างตนเองว่า เป็นบ่าวของอัลลอฮุที่ถูกคัดเลือก และเป็นกลุ่มที่
พระองค์ทรงรัก (al-Zirikli, 1992 : 1/500)

¹⁶⁴ ชาวนัศรอนีคือผู้ที่นับถือศาสนาหนึ่งที่มีความเชื่อต่อพระเยซู หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า คริสเตียน ศาสนา
ที่ได้มีการอ้างว่า พระเยซูนั้นพระเจ้า (al-Zirikli, 1992 : 2/1156)

¹⁶⁵ หลักฐานที่ห้ามละหมาดในที่ประกอบศาสนกิจของกุฟฟารคือ หะดีษที่รายงานโดยท่านหญิงอาอิชะฮ์
เราะฎิยัลลอฮุอันฮา ว่า อุมมุหะบิบะฮ์ และอุมมุสะละมะฮ์ ได้เล่าให้ท่านเราะสูลุลลอฮุ ﷺ ฟังถึงโบสถ์
ของชาวคริสเตียนซึ่งพวกเธอเห็นในเอธิโอเปีย ในนั้นมีรูปปั้นมากมาย ท่านเราะสูลุลลอฮุ ﷺ จึงกล่าวว่า
))

((